

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

Simona Diblíková a kol.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016

Simona Diblíková a kol.

Autoři:

JUDr. Simona Diblíková (vedoucí autorského kolektivu, úvod, kapitola I, III, resumé)

JUDr. Jana Hulmáková (kapitola II, III)

PhDr. Kazimír Večerka, CSc. (kapitola III)

PhDr. Miroslav Scheinost (kapitola IV)

Mgr. Michal Karban (kapitola III, V)

PhDr. Milada Martinková, CSc. (kapitola VI)

Recenzenti:

Mgr. Tomáš Najman (Policejní akademie ČR, Praha)

PhDr. Veronika A. Polišenská, Ph.D., Msc. (Vysoká škola finanční a správní, Praha)

Technická spolupráce:

Lucie Černá

Obsah

Úvod	7
I. Trendy kriminality v České republice v roce 2016	11
II. Trestní a sankční politika v České republice v letech 2006 až 2016	29
III. Kriminalita osob mladších 18 let	43
IV. Stav a vývoj trestné činnosti cizích státních příslušníků na území České republiky	55
V. Trendy vývoje ukládání alternativních sankcí z pohledu Probační a mediační služby	65
VI. Oběti kriminality v ČR v roce 2016 pohledem policejní statistiky	75
Resumé	81
Summary	85
Použité zdroje a literatura	89
Přílohy	91

Úvod

Více než čtvrt století interpretuje Institut pro kriminologii a sociální prevenci odborné veřejnosti informace o stavu kriminality jak v konkrétním roce, tak v kontextu delšího časového vývoje. Ve Střednědobém plánu výzkumných úkolů na léta 2016–2019 spadá příprava ročenky do obsahového směru *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*. V letošním roce byl vytyčen nesnadný cíl – připravit tradiční ročenku kriminality za rok 2016 v inovované podobě, která by lépe a názorněji ilustrovala trendy v trestné činnosti v České republice. Tedy nejen z doposud převažujícího pohledu statistik policejních, ale jakýmsi průřezem dat dále přes státní zastupitelství, soudy, Probační a mediační službu až po údaje o vězeňské populaci nebo obětech trestných činů. Některá zmiňovaná data byla již pochopitelně zařazena i v předchozích analýzách, záměrem je však pokusit se o komplexnější prezentaci.

Za normálních okolností je řada informací veřejně dostupná. To v současnosti stále platí o ročenkách Vězeňské služby a komentovaných údajích z pravidelných ročních zpráv Nejvyššího státního zastupitelství o činnosti státního zastupitelství. Rovněž je každoročně publikována a vládou schvalována Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR ve srovnání s předchozím rokem, kterou předkládá Ministerstvo vnitra. Od roku 2015 ale přestalo Ministerstvo spravedlnosti (doufejme, že jen dočasně) vydávat statistickou ročenku kriminality, z čehož plyne, že požadovaná data jsou k dispozici pouze v limitované míře a na vyžádání, případně je možno sestavovat si přehledy či zvláštní sestavy v systému CSLAV (Centrální statistické listy a výkaznictví), kam oprávnění přístupů nemají ani všichni pracovníci z resortu justice.

I co se týče policejních statistik, potýkáme se za rok 2016 s řadou omezení v souvislosti s rozsáhlou rekonstrukcí evidenčně statistického systému kriminality PČR. Jde především o změnu u počtů stíhaných osob, neboť dosud byla stíhaným osobám započítávána pouze nejzávažnější trestná činnost. Od roku 2016 je již počítána veškerá trestná činnost. Samozřejmě se jedná o „pilotní“ sběrný rok, kdy můžeme očekávat nezbytné korekce a dočišťování statistik. Podobná situace je i na poli evidence obětí trestné činnosti, kde též dochází k transformaci. Cílem je získávat údaje více se blížící realitě, sledovat oběti – fyzické osoby, a nikoli kategorizované objekty napadení, kdy alternativně volené možnosti „osoby“ a „skupiny osob“ představovaly jen tzv. minimální počty obětí kriminality.

Struktura publikace volně koresponduje s posloupností systému trestní justice, první kapitola tradičně komentuje základní **údaje o kriminalitě** v roce 2016; strukturu trestné činnosti, geografické ukazatele a změny oproti roku předchozímu a za zhruba posledních deset let. Dále jsou zde uváděny informace o pachatelích, v členění podle pohlaví, věku, recidivy. A v neposlední řadě obecně zmiňuje počty evidovaných obětí a některé informace o sebevraždách. Na tuto část v závěru studie navazují přílohy – tabulky, které současně doplňují v příspěvku uvedené grafy o další statistická data.

Druhá kapitola se zabývá **vývojem trestní a sankční politiky** v České republice. Sleduje trendy u osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených, aplikaci zkráceného přípravného řízení a odklonů. Nabízí přehled struktury sankcí i vývoj prison indexu v ČR. Zabývá

se rovněž trestáním právnických osob. Využívá data z přehledů státních zastupitelství a soudů z CSLAV Ministerstva spravedlnosti a údajů z ročenky Vězeňské služby. Stať je též doplněna o podrobnější informace grafy a tabulkami v přílohách.

Následující dvě části se hlouběji věnují specifickým kategoriím pachatelů, a to z řad osob do 18 let – tj. **mladistvým a dětem do 15 let**; a **cizím státním příslušníkům** a jimi páchané trestné činnosti.

Přibyla též kapitola věnovaná **činnosti Probační a mediační služby**, zejména jejímu působení **v oblasti výkonu alternativních trestů**. Jde o agendu dohledu, obecně prospěšných prací, domácího vězení a zákazu vstupu. Ačkoli vybraná statistická data jsou k nahlédnutí na webových stránkách PMS, pro tuto část byly mj. vytvořeny a okomentovány časové řady za celé desetiletí.

Poslední kapitola informuje o probíhajících změnách v evidenci **obětí kriminality** v rámci Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR. Přináší vybrané údaje policie o počtech obětí trestných činů v roce 2016, spadajících podle policejního vymezení do kriminality násilné a do kriminality mravnostní.

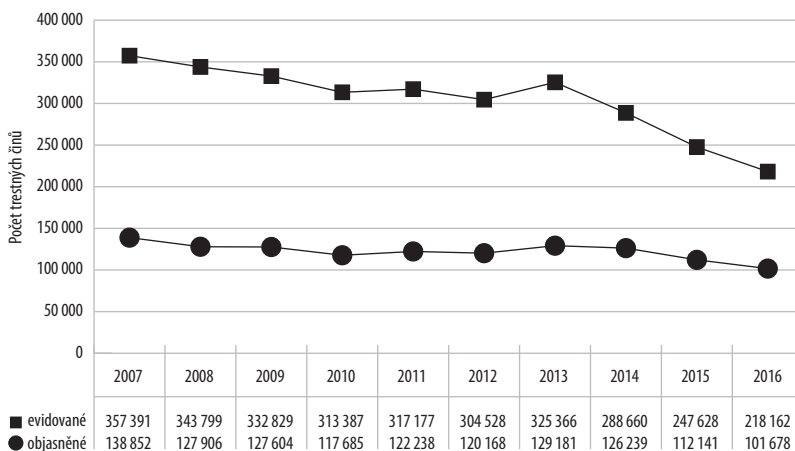

I.

Trendy kriminality v České republice v roce 2016

Z pohledu vývoje kriminality v České republice pokračoval v roce 2016 dlouhodobý (s výjimkou roku 2013) pokles evidované trestné činnosti, dokumentovaný policejními statistikami.¹ Pro rok 2016 je opět charakteristický úbytek registrovaných skutků, kdy se jedná o nejnižší počet evidovaných trestných činů od roku 1994. V roce 2016 bylo registrováno celkem 218 162 trestných činů. Pokles nápadu trestné činnosti oproti roku 2015 činí téměř 12 % (tj. o 29 466 trestných činů). Přímá objasněnost stoupla v roce 2016 na cca 47 % (+ 1,4 %), což je nejlepší výsledek rovněž od roku 1994. Absolutní počet přímo objasněných skutků nicméně zaznamenal pokles o zhruba 9 % (101 678 skutků oproti 112 141 v roce 2015).

Graf1: Trestné činy evidované Policií ČR v letech 2007–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

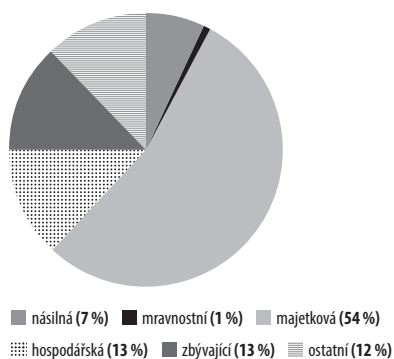
Výše uvedený graf ilustruje klesající trend evidované kriminality, ale rovněž i skutečnost, že v absolutních číslech stagnují, nebo klesají počty přímo objasněných trestných činů, výrazněji po r. 2014. Procentní nárůst roční bilance objasněnosti je dán celkovým poklesem počtu evidovaných činů, ze kterých je míra objasněnosti vypočítávána.

Výrazným tématem roku 2015 byla tzv. migrační vlna, nicméně v roce 2016 bylo zjištěno při nelegální migraci o 37 % méně osob (5 261 oproti 8 563). Podíl cizinců na celkovém počtu pachatelů trestné činnosti sice mírně narostl na 9 %, ovšem největší část cizinců páchajících trestnou činností na území ČR stále tvoří občané Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. Blíže viz kapitola IV.

Struktura kriminality se v zásadě nemění, nadále převažuje majetková trestná činnost, jež je svým podílem pro statistiky a trendy určující (činí přes 54 %). Rozložení dle typu kriminality podle policejního členění názorně ukazuje Graf 2. Toto dělení není totožné s členěním podle jednotlivých hlav zvláštní části trestního zákoníku.

¹ Terminologie kriminálních statistik Policie ČR má specifickou strukturu a ne vždy se přesně shoduje s terminologií trestního zákoníku.

Graf 2: Struktura kriminality v roce 2016

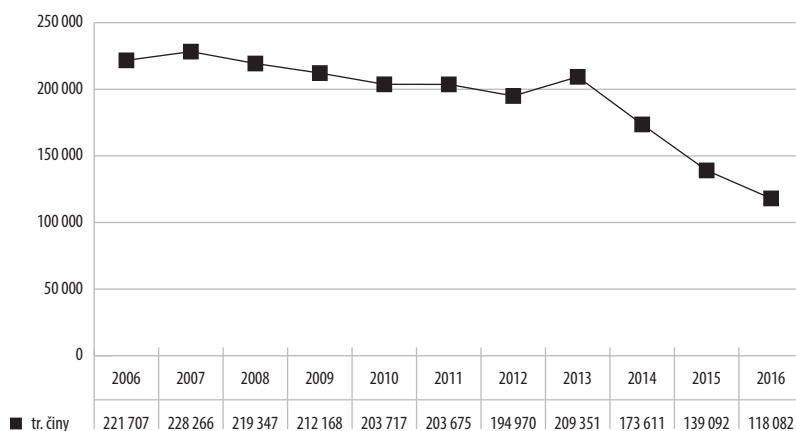
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Po majetkové TČ následují tzv. zbyvajících a ostatní kriminalita, kde jsou obsaženy především trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí, zanedbání povinné výživy, výtržnictví, sprejerství, podílnictví, ohrožování pod vlivem návykové látky, poškozování cizích práv, dále drogová kriminalita a dopravní nehody silniční. Tyto trestné činnosti tvoří zhruba čtvrtinu evidované kriminality a vykazují naopak vysokou míru objasněnosti – téměř 82 %. A stejně jako v minulých letech bylo za oba tyto typy trestné činnosti vyšetřováno a stíháno dohromady více pachatelů (přes 45 tis. osob) než za kriminalitu majetkovou (celkem cca 25 tis. osob).

Třetí, co do podílu, je hospodářská kriminalita s 55 % objasněností. Pro tu je určující nízká míra objasněnosti (pod 28 %) trestného činu neoprávněného držení platebního prostředku, který představuje cca čtvrtinu hospodářských trestných činů. Čísla jsou takřka shodná s rokem předchozím.

Následuje podíl násilné kriminality s 1 % nárůstem (7 %) a minimální zastoupení mravnostní kriminality (1 %). Oproti roku 2015 zaznamenáváme mírný procentuální nárůst u ostatní kriminality a násilné na úkor majetkové (- 2 %).

Graf 3: Majetková trestná činnost v letech 2006–2016 (dle dělení Policie ČR)

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

V oblasti **majetkové kriminality** meziročně opět nastal další výrazný pokles zjištěných trestných činů, a to o 15 %. Celkem byla objasněna zhruba čtvrtina majetkových deliktů, přímá objasněnost klesla o cca 11 % (celkem bylo objasněno 29 018 činů z celkem 118 082 registrovaných).

U nejčastěji zastoupené krádeže vloupáním, jež tvoří zhruba jednu čtvrtinu registrovaných majetkových trestných činů, byl v roce 2016 zaznamenán pokles o 18 % na 28 220 skutků, u krádeží prostých šlo o pokles na hodnotu 71 224 (– 13 569, – 16 %).

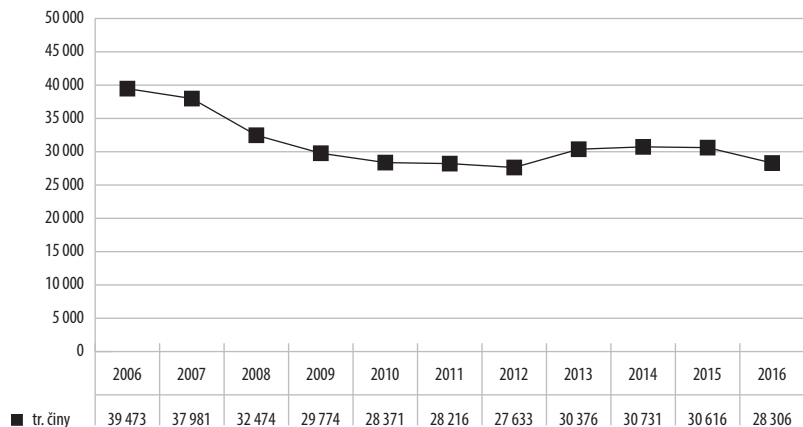
Počet vloupání do bytů a rodinných domků v roce 2016 poklesl v součtu o 11,5 % a šlo opět především o skutky spáchané pachateli v souvislosti s užíváním omamných a psychotropních látek a recidivisty, kteří „preferují“ finanční hotovost a šperky. Negativním průvodním jevem je poměrně značný nárůst odcizených zbraní.

Nadále přetrvává časté zaměření pachatelů trestné činnosti na seniory (podvod, krádež, krádež vloupáním – za využití lsti).

Na úseku krádeží dvoustopých i jednostopých motorových vozidel je vykazován dlouhodobý výrazný pokles (o 22 %, resp. 28 %), stejně tak i u krádeží věcí z aut (– 21 %) a součástek (– 24 %). Nejčastěji jsou odcizována vozidla v Praze a jedná se ponejvíce o značku Škoda, častý je mezinárodní aspekt, jak u osoby pachatele, tak při snaze o legalizaci v jiné zemi nebo naopak v ČR. Zaznamenán byl také nárůst daňových deliktů spojených s odpočty DPH u motorových vozidel. (MV, 2017)².

2 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016 (ve srovnání s rokem 2015), MVČR 2017, www.mvcr.cz.

Graf 4: Hospodářská trestná činnost v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

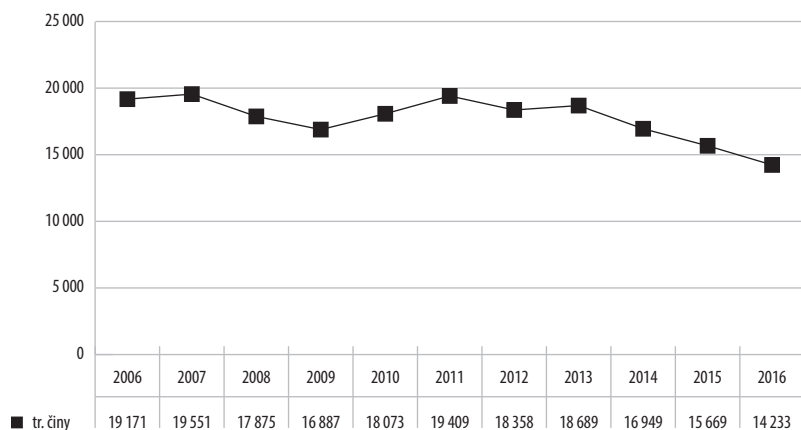
U **hospodářské kriminality** byl po stagnaci v roce 2015 tentokrát vykázán pokles o 7,5 %. Způsobená škoda v oblasti hospodářské trestné činnosti dosáhla necelých 19 mld. Kč, kde největší díl připadá na trestné činy kráčení daně (30 % podíl), úvěrový podvod a podvod.

Setrvalý stav je pozorován v oblasti duševního vlastnictví. U dominujícího prodeje padělků (tj. porušení práv k ochranné známce a jiným označením) byl zaznamenán pětinový nárůst (+ 89 skutků). Dále stále dochází k porušování autorských práv přes internet (zejména webhosting pro nelegální stahování a internetový prodej padělaného zboží). Rizikovým segmentem zůstává kráčení daní; opět se objevilo podvodné vybírání vkladů od obyvatel s příslibem nadstandardního zhodnocení. Přetrvává kriminalita zaměřená na neoprávněné manipulace se státním a obecním majetkem, dotacemi a prostředky z fondů EU. Poklesla, a to poměrně razantně, trestná činnost v oblasti padělání měny.

Problematika legalizace výnosů z trestné činnosti a praní peněz není doménou jen hospodářské kriminality, ale i organizovaného zločinu. Vzhledem ke společenské nebezpečnosti zůstává v centru pozornosti nejen Policie ČR a jejich specializovaných útvarů. V roce 2016 byl zajištěn majetek z trestné činnosti za necelých 10 mld. Kč a dosaženo vynikajícího poměru mezi způsobenou škodou a právě zajištěnými hodnotami – 40 %. Do roku 2010 se tento podíl pohyboval max. do 7 %.

Graf 5: Násilná trestná činnost v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Násilná kriminalita v roce 2016 meziročně klesla o více než 9 %. Přímá objasněnost se pohybovala lehce přes 71 %. Co se týče teritoriálního rozložení, nejvyšší nápad zaznamenal Moravskoslezský kraj (16 % veškerého nápadu – 2 309 skutků), následovala Praha a kraj Ústecký se zhruba 1 550 registrovanými činy. Nejméně byly zatíženy kraje Pardubický a Karlovarský, shodně pod 400 trestných činů.

Počet spáchaných vražd³ opět klesl na 136 trestných činů (93 % objasněnost, celkově včetně dodatečně objasněných skutků Policie ČR deklaruje za rok 2016 102 % objasněnost). Navýšil se počet vražd loupežných, a to na 9, poklesl počet vražd na objednávku, byla zaznamenána pouze 1 (v roce 2015 byly registrovány 4 takové vraždy).

Trvá častý vzorec spáchání trestného činu vraždy recidivistou na příbuzných (často rodičích, prarodičích), seniorech, se značnou dávkou brutality a finanční motivací, zejména zisku prostředků na drogy či dluhy. Znepokojující „novinkou“ jsou zaznamenané pokusy vražd a vraždy na policistech při výkonu jejich povinností.

Tabulka 1: Vraždy 2016 – trestné činy, objasněnost, stíhané osoby

Druh vraždy	Loupežné	Sexuální	Motivované osobními vztahy	Na objednávku	Novorozence	Ostatní	Celkem
Zjištěno celkem TČ	9	1	74	1	1	50	136
Objasněno	8	1	69	1	1	47	127
Stíháno osob	13	1	75	4	1	58	152
Z toho:							
- Recidivisté	9	1	22	0	0	17	49
- Ženy	1	0	10	0	1	10	22
- Muži	12	1	65	4	0	48	130
- Mladiství	0	0	1	0	0	6	7

Zdroj dat: Statistický výkaz Policejního prezidia ČR

I přes vykázaný pokles bylo nejvíce vražd v roce 2016 spácháno z osobních vztahů, celkem 74 (r. 2015 86 skutků). Jedná se o vraždy s podtextem získání finanční hotovosti, nebo je zaznamenána návaznost na vydírání, nákup drog a prostituci, dále vraždy vyvolané nesouladem v partnerských vztazích. (MV, 2017)

Nadále zůstává vysoké zastoupení recidivistů mezi vrahy, v současnosti činí ale už méně než 40 %. Recidivisté tradičně tvořili zhruba polovinu všech pachatelů vražd, je tedy patrný pokles i dle tohoto ukazatele kriminality.

U násilné trestné činnosti na úseku loupeží⁴ došlo proti roku 2015 k poklesu o 18 %. V roce 2016 bylo spácháno 1 630 loupeží. I v tomto roce výrazně poklesl počet loupeží spáchaných na pobočkách finančních ústavů, jednalo se o 16 skutků oproti 27 v roce 2015 (a 47 skutkům v roce 2014).

Nadále přetrvává trend páčání pouličních loupežných přepadení, kdy se pachatelé zaměřují na osamělé chodce, především ženy a seniory, nad kterými mají fyzickou nebo početní převahu. (MV, 2016, 2017) Cílem loupeží jednotlivců jsou často benzínové pumpy nebo herny.

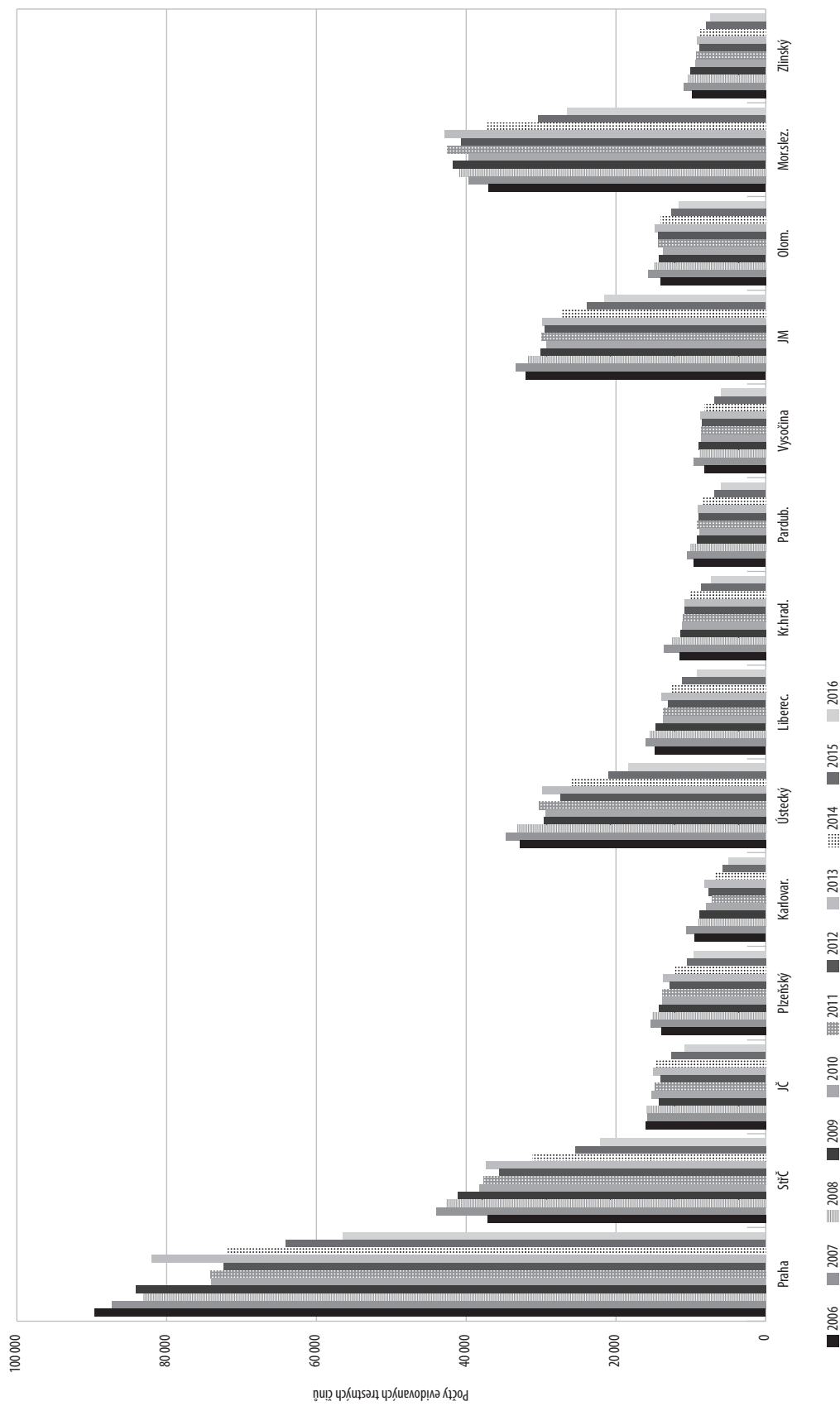
Mravnostní kriminalita v roce 2016 stagnovala, bylo spácháno 2 241 mravnostních trestných činů (– 0,6 %). Přímá objasněnost poklesla pod 70 %. Nejčastějšími trestnými činy v roce 2016 bylo znásilnění (nárůst o 51 skutků na 649) a pohlavní zneužívání ostatní (– 59). Oproti roku 2015 si tyto dva trestné činy prohodily pořadí v četnosti. Předvídan je nárůst mravnostní trestné činnosti páchané prostřednictvím sociálních sítí a internetu.

4 Viz Příloha č. 5.

Co se týče **teritoriality**, v roce 2016 nebyl zaznamenán nárůst kriminality v žádném kraji. Podobně jako v předchozích letech mělo nejvyšší podíl na celkové kriminalitě hlavní město Praha (cca 0,6 % rozlohy území ČR) se čtvrtinou celorepublikového nápadu. V Praze bylo v roce 2016 zjištěno 56 432 trestných činů, což oproti roku 2015 značí takřka dvanáctiprocentní pokles evidovaných trestných činů. Největší kvantitativní pokles ze všech krajů byl zaznamenán ve Středočeském (o 13 %) a Moravskoslezském kraji (- 12,6 %).

Další pořadí krajů i procentní ukazatele jsou naprosto shodné s rokem 2015: následuje Moravskoslezský kraj s 12 % a Středočeský kraj s 10 % podílu na kriminalitě v ČR. Významnou část nápadu registrujeme také v Jihomoravském a Ústeckém kraji. Ostatní kraje se podílejí 5 a méně procenty. Nejnižší podíl na celkové kriminalitě měl Karlovarský kraj s 2 %, dále kraj Vysočina a Pardubický kraj (cca 3 %).

Graf 6 : Trestná činnosť v jednotlivých územných celkoch v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Tabulka 2: Trestná činnost na 1000 obyvatel podle územního členění v České republice v roce 2016

	Trestné činy evidované policií	Počet obyvatel k 31. 12. 2016	Trestné činy na 1000 obyvatel	Pořadí podle zamořenosti území kriminalitou
Česká republika	218 162	10 578 820	20,62	
Praha	56 432	1 280 508	44,07	1
Středočeský kraj	22 124	1 338 982	16,52	10
Jihočeský kraj	10 816	638 782	16,93	7
Plzeňský kraj	9 679	578 629	16,73	9
Ústecký kraj	18 377	821 377	22,37	2
Královéhradecký kraj	7 288	550 804	13,23	11
Jihomoravský kraj	21 599	1 178 812	18,32	5
Moravskoslezský kraj	26 528	1 209 879	21,93	3
Olomoucký kraj	11 600	633 925	18,30	6
Zlínský kraj	7 398	583 698	12,67	12
Vysočina	5 986	508 952	11,76	13
Pardubický kraj	5 933	517 087	11,47	14
Liberecký kraj	9 186	440 636	20,85	4
Karlovarský kraj	4 984	296 749	16,80	8

Zdroj dat: Ročenka ČSÚ, podklady Policejního Prezídia ČR, odbor věcných gescí a statistik

Tzv. index kriminality (poměr počtu trestných činů k počtu obyvatel, též označovaný jako zatíženost kriminalitou) je nejvyšší v Praze, následuje Ústecký kraj a Moravskoslezský (viz tabulka 2). Praha je však charakterizována zcela specifickými kriminogenními faktory, mezi které patří vysoká hustota obyvatelstva, intenzita cizineckého ruchu, rozsáhlá obchodní síť, kumulace orgánů státní správy apod. K subjektivním příčinám lze zařadit anonymitu pachatelů trestné činnosti, rizikové skupiny části mládeže, množství příležitostí k páčání trestné činnosti a sociální podmínky některých komunit (MV, 2017), z čehož plyne nejvyšší koncentrace kriminálních jevů doplněná nejnižší objasněností (42 % v roce 2016).

Nejnižší hodnoty má Pardubický kraj, Vysočina a kraj Zlínský (stejně jako v roce 2015). Středočeský kraj, byť počtem trestných činů drží třetí místo, zaujímá až 10. místo v zamořenosti kriminalitou. Karlovarský kraj, který naopak zaznamenává nejnižší počet trestných činů v republice vůbec, je v indexu kriminality na místě osmém.

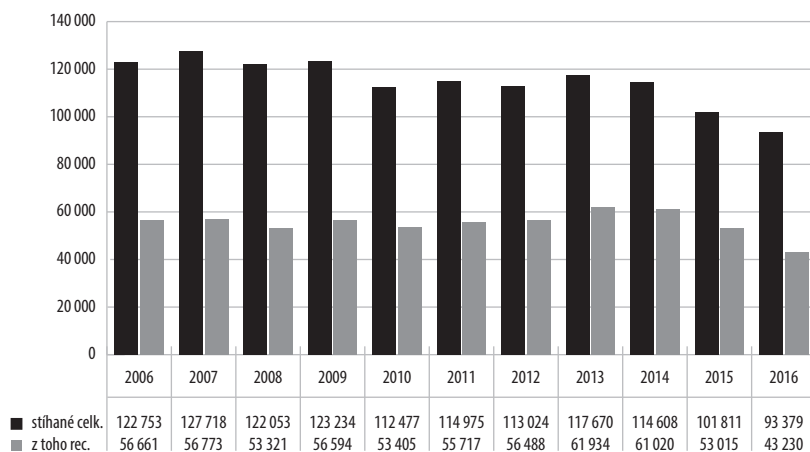
Data z oficiální policejní statistiky o trestné činnosti poskytuje každý měsíc Policie ČR na web *mapa kriminality*⁵. Stránky vytvořila a provozuje ProPolice/Otevřená společnost, o. p. s. V aplikaci jsou možná různá nastavení, např. časové období, typ TČ, regionální členění, porovnávání atp., cílem je usnadnit veřejnosti orientaci v datech o trestné činnosti.

5 <http://www.mapakriminality.cz>

Index kriminality za rok 2016 (počet zjištěných skutků za zvolené období, přepočtený na 10 000 obyvatel) a v dělení dle územních odborů PČR se pohybuje od 88 (Žďár nad Sázavou) do 738 (Praha I) a je oproti roku 2015 nižší (102–837).

Východiskem pro srovnání evidované kriminality s počtem tzv. známých pachatelů je objasněná trestná činnost. V roce 2016 bylo přímo objasněno 101 683 trestných činů, které spáchalo zhruba 93,5 tisíc pachatelů stíhaných a vyšetřovaných⁶ policií ČR. Pro trestnou činnost bylo **stíháno a vyšetřováno** přesně 93 379 osob (ve srovnání s rokem 2015 pokles o 8 %), z toho 46 % recidivistů. Meziroční pokles podílu recidivistů na stíhaných a vyšetřovaných osobách činí takřka 6 % (52 % v roce 2015). Počet stíhaných a vyšetřovaných recidivistů⁷ meziročně klesl o 18 % a jedná se o nejnižší absolutní číslo za posledních deset let. Pokračuje klesající trend, započatý v roce 2015, kdy bylo celkové číslo nižší oproti roku předchozímu o 13 %. Vliv na počty stíhaných pachatelů včetně recidivistů měla nepochybně amnestie prezidenta v roce 2013 i její dozvuky v roce následujícím. V roce 2016 spáchali **recidivisté** cca 61,5 tisíc trestných činů.

Graf 7: Osoby stíhané a vyšetřované Policií ČR v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

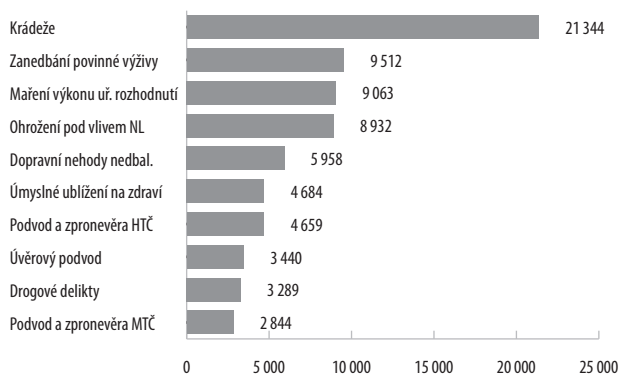
Následující Graf 8 ukazuje pořadí **10 nejčastěji páchaných trestných činů se známým pachatelem** a ilustruje kvantitativní rozdíly v zastoupení známých pachatelů mezi vyšetřovanými a stíhanými osobami (tj. v poměru k cca 93,5 tis. známých pachatelů). Oproti roku 2015 došlo ke změnám v pořadí, třetím nejčetnějším páchaným TČ se stalo maření

6 Od roku 2016 provozovatel evidenčně statistického systému kriminality přistoupil k poměrně **rozsáhlé rekonstrukci** statistiky PČR. Tato rekonstrukce se týká především počtů stíhaných osob. Před rokem 2016 byla stíhaným osobám započítávána pouze **nejzávažnější** trestná činnost. Tzn., spáchala-li osoba v rámci jednoho ČTS např. tr. čin vraždy a zároveň krádeže, byla započítána pouze do vražd, krádež byla ignorována. Od roku 2016 je započítávána **veškerá** trestnou činnost.

7 Recidivistou ve smyslu policejní statistiky je pachatel úmyslného trestného činu, který byl již za jiný úmyslný trestný čin dříve odsouzen.

výkonu úředního rozhodnutí a pachatelé úmyslného ublížení na zdraví předstihli co do počtu ty, kteří páchali podvody a zpronevěru řazené podle policejní klasifikace do hospodářské trestné činnosti.

Graf 8: Počty pachatelů stíhaných Policií ČR za 10 nejčastěji se vyskytujících objasněných trestných činů v roce 2016

Vysvětlivka: MTČ – majetková trestná činnost, HTČ – hospodářská trestná činnost. Policie podvody a zpronevěry dělí do těchto dvou skupin v závislosti na jejich skutkové podstatě.

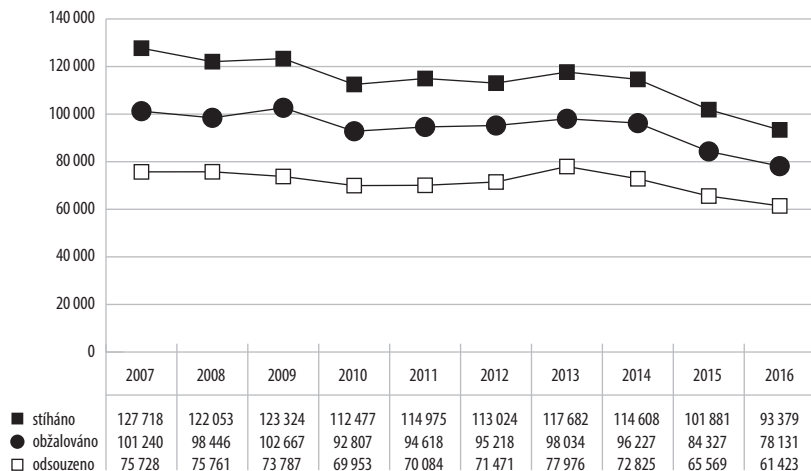
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Z celkového počtu stíhaných nebo vyšetřovaných osob tvořili **muži** starší 18 let 83 % a **ženy** starší 18 let 17 %. Počet pachatelů z řad dětí do 15 let se oproti roku 2015 zvýšil na 1 597 (o 371 jedinců) a mladistvých bylo v roce 2015 stíháno nebo vyšetřováno 2 458, což je také navýšení (o 272 osob). Osoby do 18 let se na počtu pachatelů podílely celkem lehce nad 4 %. Blíže viz kap. II a III.

Od roku 2012 jsou stíhány policií i **právnícké osoby**, v roce 2016 bylo trestně stíháno 239 právníckých osob (viz blíže graf 23 a komentář v kapitole II).

Graf 9 prezentuje současný klesající trend shodně jak u osob stíhaných a vyšetřovaných policií, tak u počtu osob obžalovaných a odsouzených. V porovnání s grafem 14, který je prezentován v kapitole Trestní politika, jsou použity jiné zdroje dat.

Graf 9: Počty stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v ČR v posledních deseti letech

Zdroj dat: stíháno – dle statistik Policie ČR

obžalováno (od r. 2002 včetně návrhu na potrestání) – dle statistických sestav státních zastupitelství a Statistické ročenky kriminality MSp

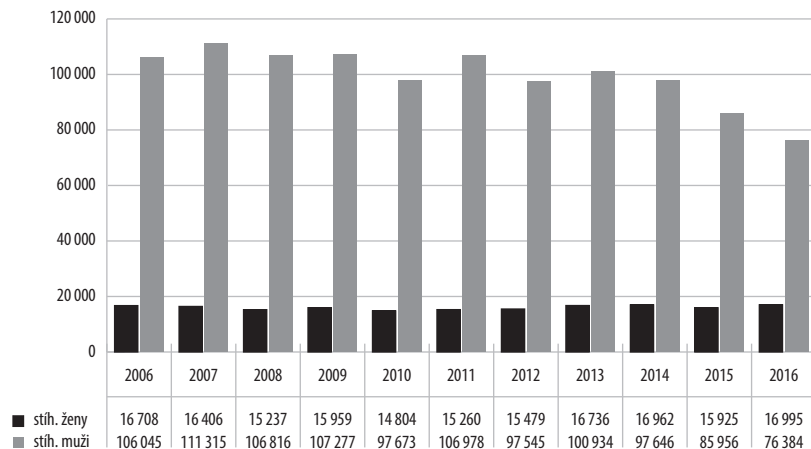
odsouzeno – dle Statistické ročenky kriminality Msp

rok 2015 obžalováno – Databáze CSLAV „Přehled o vyřízených (stíhaných a podezřelých) fyzických osobách podle státních zastupitelství“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

odsouzeno – Databáze CSLAV „Přehled o pravomocně odsouzených osobách podle soudů“ (zvláštní sestavy). Ministerstvo spravedlnosti ČR

rok 2016 obžalováno, odsouzeno – data poskytnutá oddělením justičních analýz a statistik Ministerstva spravedlnosti ČR

Graf 10: Počty stíhaných mužů a žen v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Ženy tradičně páchají málo násilných trestných činů – zastoupení přes 9 % mezi známými pachateli násilí v roce 2016. Za vraždu bylo v roce 2016 stíháno 22 žen z celkem 152

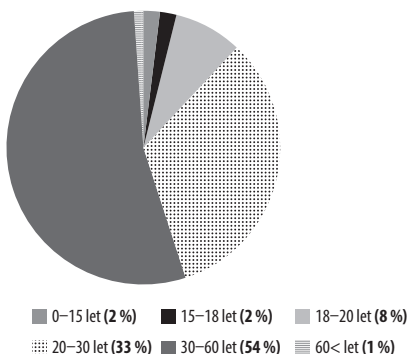

známých pachatelů, což je pokles o 2,5 % proti roku předchozímu (kdy byl zaznamenán naopak meziroční nárůst o 4 %). Nejvíce násilných trestných činů žen mělo charakter úmyslného ublížení na zdraví.

Pokud jde o majetkovou trestnou činnost, u které je zastoupení žen mezi známými pachateli nejvyšší – 17,5 %, což určuje i celkový podíl žen mezi všemi známými pachateli z roku 2016 (18 %), jednoznačně **převládají krádeže**, a to tzv. **prosté**, s cca 19 % zastoupením žen mezi známými pachateli (u vloupání jen 8 % zastoupení žen). Nejvíce krádeží spáchaných ženami evidovala v roce 2016 policie u tzv. krádeží v jiných objektech – cca 1 800 pachatelek, v bytech, rodinných domech a u kapesních krádeží, u nichž je však jen 7 % objasněnost.

Následující graf nabízí pohled na věkovou strukturu⁸ stíhaných a vyšetřovaných pachatelů, kdy naprostou většinu (87 %) tvoří pachatelé v produktivním věku plus ještě 8 %, která zaujímají tzv. mladí dospělí; poměrně rovnoměrně je zastoupení dětí a mladistvých po 2 %. Senioři se podílejí na počtu pachatelů jedním procentem, pokles je dán i změnou kategorie, kam se nyní zařazují osoby nad 65 let věku (oproti dřívějšímu počítání 60+).

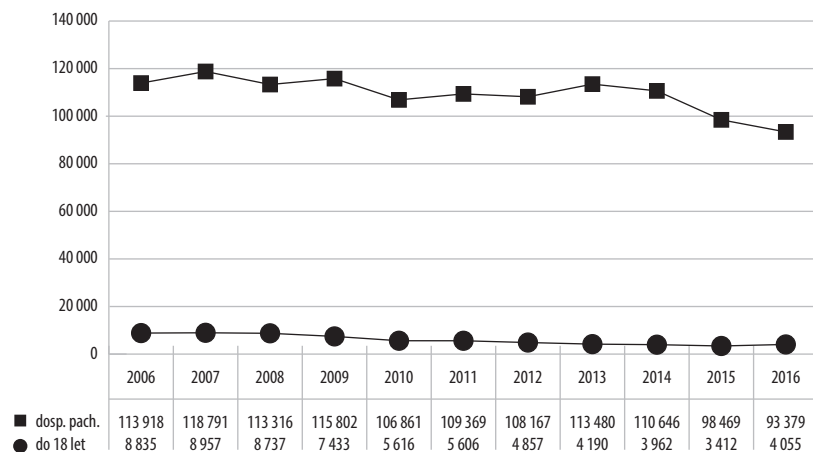
Graf 11: Věková struktura známých pachatelů v roce 2016

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gesčí a statistik

8 V souvislosti se změnami evidenčně statistického systému kriminality byla provedena i úprava **výpočtu věku** stíhané osoby. Do roku 2016 minulosti byl věk počítán rozdílem data sdělení (vznesení) obvinění (podezření) a data narození a věk počítal vkladatel. Od roku 2016 věk počítá automat, čímž je eliminována chyba vkladatele a navíc je věk počítán rozdílem data spáchání a data narození, čímž došlo i ke zpřesnění. Tato změna se promítla lehkým posunem věku pachatelů směrem k nižším věkovým kategoriím. Jsou zaznamenány i případy, kdy pachatel spáchal svou trestnou činnost v delším časovém rozmezí a je tím pádem také započítán ve více věkových kategoriích.

Graf 12: Vývoj počtu známých pachatelů dospělých a nedospělých (do 18 let)

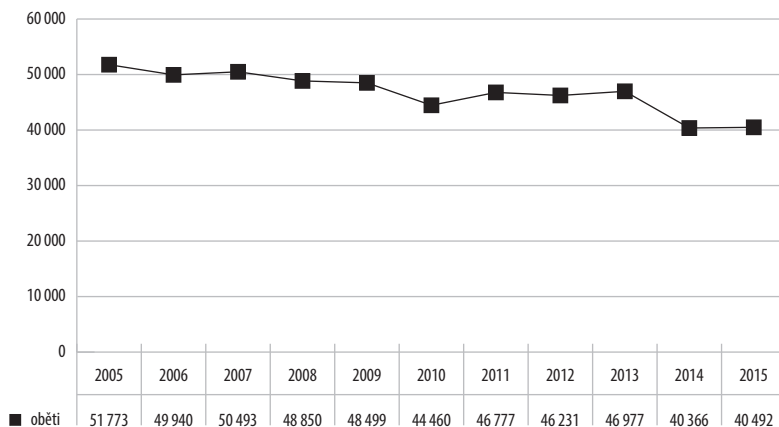
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Graf 12 potvrzuje komentovaný pokles kriminality v České republice i u známých pachatelů (nejen tedy výrazný u počtu spáchaných trestných činů). U počtu pachatelů do 18 let však po dosažení více než 60 % poklesu z téměř 9 tis. osob v roce 2005 na necelé čtyři tisíce známých pachatelů provinění v roce 2015, zaznamenáváme v roce 2016 nárůst o cca 650 osob. Blíže viz kapitola III.

V roce 2016 nebylo možné získat relevantní policejní data k problematice **obětí trestných činů**. V rámci Evidenčně statistického systému kriminality se zcela mění způsob evidence poškozených, statisticky objektů napadení. Původní systém byl primárně zaměřen na sledování trestných činů (skutků) a stíhaných osob. Podrobněji viz kapitola VI.

Pro ilustraci trendů kriminality prezentujeme obecný graf o minimálním počtu obětí v období 2005–2015, (tj. poslední dostupná data dle původní evidence), který zahrnuje i oběti neobjasněné kriminality a klesající trend úplně nekopíruje.

Graf 13: Minimální počty obětí v letech 2005–2015

Zdroj dat: Údaje Policejního prezidia ČR

Pro doplnění tentokrát nabízíme přehled počtu obětí trestné činnosti, který od roku 2010 poskytuje systém MSp CSLAV. Jedná se o přehledy č. 24a a č. 24 b, kdy jsou sčítány údaje ze statistických listů trestních pro fyzické osoby, kódy pro oběť⁹ trestného činu dítě, muž, žena a senior¹⁰ v položkách sledované okolnosti trestné činnosti; zde je ale možný výběr mezi 34 kódy (např. korupční jednání, vliv alkoholu, následek smrt...) a zaškrtavají se variabilně pouze 3, a vztah mezi pachatelem a obětí (zde je k šesti definovaným bodům možno vykázat jeden z uvedených znaků – muž, žena, dítě, senior a též oběť: žena i muž; žena, muž i dítě, nebo oběť je více dětí).

Tabulka 3: Počet obětí trestné činnosti v letech 2010–2016

Počet obětí					
Rok	dítě	žena	muž	senior	Celkem
2010	10 682	7 594	11 720	839	30 835
2011	11 513	8 036	12 644	942	33 135
2012	11 760	8 750	14 035	1 172	35 717
2013	13 382	9 578	15 195	1 430	39 585
2014	11 908	8 968	14 555	1 457	36 888
2015	9 906	8 230	13 269	1 316	32 721
2016	9 668	8 066	12 544	1 179	31 457

Pramen: Databáze CSLAV Přehled „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ2009“ a „Oběti trestných činů – právní předpis TRZ“. Ministerstvo spravedlnosti ČR

9 Pro účely statistiky se obětí trestného činu rozumí fyzická osoba:

- a) podle § 2 odst. 2 zák. č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů),
- b) poškozený ve smyslu § 43 tr. řádu.

Indikace věku se vztahuje k době spáchání trestného činu.

10 senior = osoba nad 65 let věku.

Do problematiky sociálně patologických jevů spadají i **sebevraždy**, byť nikoli jako jev kriminální. Data, a to velmi podrobná, shromažďuje Policie ČR a z nich plynou následující poznatky:

Tabulka 4: Sebevraždy v České republice v letech 2006–2016

Roky	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Muži	1 322	1 251	1 245	1 319	1 501	1 548	1 467	1 408	1 318	1 265	1 158
Ženy	336	283	317	424	329	344	319	332	366	313	311
Celkem	1 658	1 534	1 562	1 743	1 830	1 892	1 785	1 740	1 684	1 578	1 469

Zdroj dat: Podklady Policejního Prezidia ČR

Z tabulky je vidět pokračující klesající trend, u mužů a celkově dokonce jde o nejnižší počty za celé monitorované více než desetiletí, mezi ženami se jedná o druhý nejnižší počet (po roce 2007)¹¹.

Nejvíce sebevražd obecně bylo v roce 2016¹² v červnu, druhý nejrizikovější měsíc byl duben. Ženy volily ponejvíce leden nebo září. Nejméně sebevražd páchali obyvatelé ČR v prosinci. Celkově nejčastěji zvoleným dnem k tomuto skutku je úterý, nejméně sebevražd připadalo na čtvrtek, středu a neděli. Ženy naopak nejvíce páchají sebevraždu v neděli, nejméně preferovanými dny jsou středa a pondělí (což zase figuruje jako nejčtenější den výskytu sebevražd mezi muži).

Nejčastějším způsobem sebevraždy je u nás oběšení/udušení/uškrcení (muži 55 %, ženy 32 %) v polovině případů. Samo o sobě je typickým mužským způsobem dobrovolného odchodu ze světa, nejčastěji ho volí muži ve věku mezi 40 až 60 lety. U žen se vyskytuje možná trochu nečekaně nejvíce ve vyšších věkových kategoriích. Druhým nejčastějším způsobem sebevraždy byl v roce 2016 skok nebo lehnutí si před pohybující se objekt, velmi často je též volen skok, ať již obecně z výšky, nebo konkrétně z okna, mostu či přírodního útvaru. V souhrnu by se tento způsob sebevraždy zařadil na druhé místo. Následuje zastřelení se, ponejvíce legálně drženou zbraní a užití drog nebo léků. Ženy k sebevraždě nejvíce kromě oběšení užívají usmrcení pohybujícím se objektem a užití léků a drog.

Dalším sledovaným ukazatelem je rodinný stav, v roce 2016 páchaly sebevraždu nejčastěji osoby svobodné, hned následuje kategorie jedinců ženatých či vdaných, obě tyto skupiny tvořily takřka ideální třetiny (32 %).

Nejčastěji (v 54 %) páchají sebevraždu osoby nepracující, a to z kategorie starobní důchodci (25 %), pak lidé bez pracovního poměru a důchodci invalidní.

11 Obecné informace k časové řadě byly publikovány v Analýze trendů kriminality v České republice (Marešová, A. a kol., 2014).

12 Podklady Policejního Prezidia ČR, odbor věcných gescí a statistik.

Ve čtvrtině všech případů byly motivací sebevrahů psychické problémy (kde u žen je to ještě vyšší procento – 36 %), následovalo fyzické onemocnění a existenční problémy a konflikty. U více než pětiny sebevražd nebyl motiv zjištěn.

Shrnutí

Klesající trend v registrované kriminalitě pokračoval i v roce 2016, rovněž ale v absolutních číslech klesl počet přímo objasněných trestných činů. Struktura kriminality se v zásadě nemění, nadále převažuje majetková trestná činnost, zaznamenáváme ale mírný procentuální nárůst u násilné a ostatní kriminality na její úkor. U všech druhů trestné činnosti byl vykázán pokles, s výjimkou mravnostní kriminality, která v zásadě stagnovala. Klesla i hospodářská kriminalita, jejíž objem byl v letech 2014 a 2015 v podstatě neměnný. Ve všech krajích byl zaznamenán úbytek evidované trestné činnosti, nejvyšší podíl na celkové kriminalitě má z hlediska geografického rozčlenění opět hlavní město Praha.

Přetrvávajícím rizikem je páchaní trestné činnosti v kyberprostoru, nejen u tohoto typu kriminality je třeba brát v úvahu vysokou míru latence.

Co se týče pachatelů, opět klesl počet recidivistů mezi stíhanými a vyšetřovanými osobami, a to poměrně výrazně o 18 %; jedná se o nejnižší absolutní číslo za posledních deset let. Meziroční pokles všech tzv. známých pachatelů dosáhl celkem 8 %. Nejčastějšími trestnými činy jsou krádeže, zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí, jejichž pachatelé činí cca 43 % ze stíhaných osob. U žen byl zaznamenán nárůst jejich podílu na trestné činnosti v ČR o 2 % na 17 %, v absolutních počtech je to nejvyšší číslo za sledované decennium. Navzdory dalšímu poklesu evidovaných trestných činů, páchaných osobami do 18 let, v roce 2016 registrujeme nárůst známých pachatelů jak u mladistvých, tak u osob do 15 let věku, kde se jedná o dosti výrazný, 30 % skok. Celkovou klesající tendenci zaznamenáváme shodně jak u osob stíhaných a vyšetřovaných policií, tak u počtu osob obžalovaných a odsouzených.

II.

Trestní a sankční politika v České republice v letech 2006 až 2016

Trestní politika uplatňovaná v konkrétním státě a sankční politika jako její součást odrážejí vždy celou řadu faktorů a vlivů, které se promítají jak v trestněprávní úpravě, tak aplikační praxi. Výzkumné poznatky z oblasti kriminologie a především penologie by se měly projevit i v tom, jakým způsobem společnost na kriminalitu reaguje, včetně uplatňované trestní a sankční politiky. Aktuálně uplatňovanou trestní a sankční politiku ovlivňuje i řada dalších faktorů, které mohou být s těmito poznatky i v rozporu.

Při snaze charakterizovat českou trestní a sankční politiku v letech 2006 až 2016 je třeba vzít do úvahy především významné legislativní změny, které do značné míry vysvětlují některé významnější změny v počtech stíhaných, obžalovaných¹³ a odsouzených osob, a také ve struktuře ukládaných sankcí a změnách vězeňské populace. Především je třeba zmínit změny spojené s účinností trestního zákoníku od 1. 1. 2010, a některé jeho následné novelizace,¹⁴ dále pak zavedení trestní odpovědnosti právnických osob s účinností od 1. 1. 2012, či další novelizace trestního řádu.¹⁵ Velmi významným faktorem, pak byla poměrně rozsáhlá amnestie prezidenta republiky¹⁶ v roce 2013, která významně ovlivnila počet osob v systému trestní justice a také uplatňovanou sankční politiku. Mezi určité nepřímé dílčí vlivy, lze zařadit i činnost Nejvyššího soudu, např. působení v oblasti aplikace zkráceného přípravného řízení trestního řízení v souvislosti se stanoviskem, které se týkalo otázek souvisejících s délkou zkráceného přípravného řízení,¹⁷ a dále kritikou stávající praxe v případech peněžitého trestu.¹⁸ Zároveň samozřejmě nelze odhlížet od trendů v oblasti registrované kriminality (blíže viz kapitola č. I.), které do značné míry vysvětlují i vývoj počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob. Zejména v oblasti uplatňované sankční politiky jsou pak významné změny ve struktuře pachatelů, a to jak z hlediska věku, tak např. z hlediska podílu recidivistů na celkovém počtu stíhaných pachatelů (blíže viz kapitola č. I., graf 7), resp. podílu dosud netrestaných osob z celkového počtu odsouzených osob (blíže viz příloha č. 9).

Z hlediska vývoje stíhaných, obžalovaných a odsouzených fyzických osob od roku 2006 do roku 2016 je možné sledovat převažující klesající trend v jejich počtech (blíže viz graf 14), a to i v přepočtu na počet obyvatel ve trestně odpovědném věku (příloha č. 6).

13 Pokud není níže uvedeno jinak, rozumí se po pojmem stíhané osoby i osoby projednávané ve zkráceném přípravném řízení a pod pojmem obžalované osoby též osoby, u kterých byl podán návrh na potrestání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu.

14 Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník či zákon č. 390/2012 Sb.

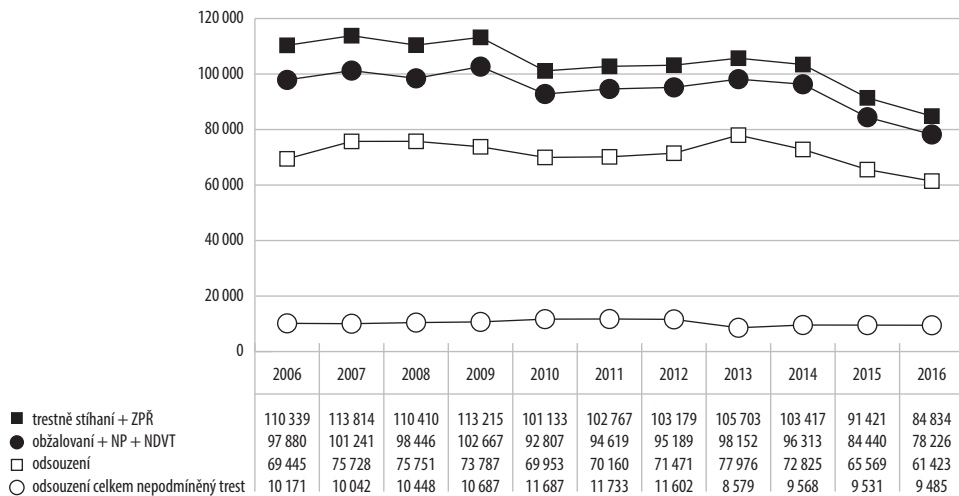
15 Zákon č. 193/2012 Sb., kterým byl zakotven nový odklon – dohoda a vině a trestu s účinností od 1. 9. 2012.

16 Rozhodnutí prezidenta republiky č. 1/2013, o amnestii ze dne 1. ledna 2013.

17 Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. Tpjn 303/2014.

18 Tisková zpráva – peněžitě tresty, Nejvyšší soud ČR Dostupné na: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/0/D33596C9D638B1FAC125807400307BB6?openDocument.

Graf 14: Vývoj trestní politiky v ČR v absolutních číslech

Pozn.: ZPŘ – zkrácené přípravné řízení; NP – návrh na potrestání; NDVT – návrh na schválení dohody o vině a trestu

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Výraznější pokles bylo možné zaznamenat především v roce 2010 a pak v letech 2015 a 2016. Nárůst v letech 2007–2009 lze částečně přičíst kriminalizaci řízení bez řídicího oprávnění,¹⁹ Určité navýšení počtů osob v těchto kategoriích v roce 2013 je třeba dát do souvislosti s amnestií prezidenta republiky. V roce 2016 dosáhly počty stíhaných osob a osob ve zkráceném přípravném řízení ve sledovaném období svého minima. Obdobně je tomu i u obžalovaných a odsouzených osob. Jak již bylo zmíněno výše, lze tento trend přičíst zejména poklesu registrované kriminality.

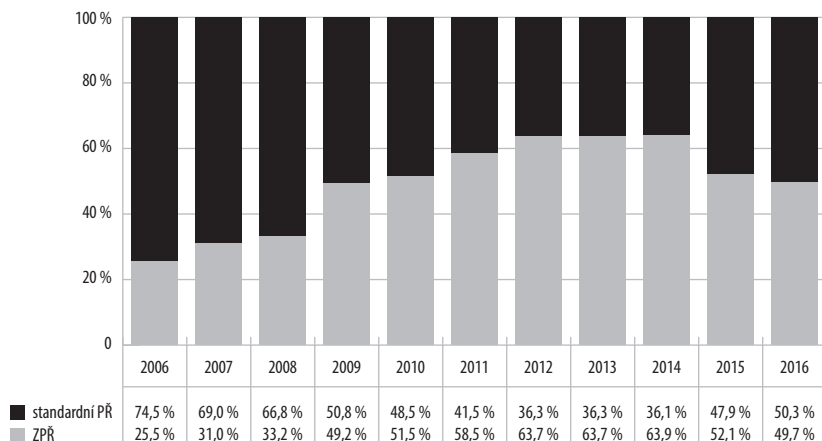
Pokud jde o přípravné řízení, je třeba zmínit, že ve sledovaném období došlo k velmi výrazným změnám v jeho aplikaci. Z grafu 15 je patrné, že od roku 2009 došlo k výraznému nárůstu využívání tohoto druhu přípravného řízení, kdy od roku 2010 až do roku 2015 byl využíván častěji než „standardní“ přípravné řízení.²⁰ Důvodem byly zejména legislativní změny trestního řádu, které výrazně rozšířily možnosti jeho aplikace (Hulmáková & Rozum, 2012). Zároveň se prodloužila i délka řízení od zahájení úkonů trestního řízení (Zeman, Diblíková, Slavětínský, & Štefunková, 2013, str. 101n.). V letech 2012–2014 dosahoval podíl věcí ve zkráceném přípravném řízení téměř 64 %. Naopak od roku 2015, zřejmě právě v důsledku výše zmíněného stanoviska NS ČR, došlo ke snížení počtu věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení, v roce 2016 se jednalo o 49,7 %.

¹⁹ Následný pokles v roce 2010 pak jeho dekriminalizaci.

²⁰ Včetně případů vyšetřování dle § 168 a násl. tr. ř.

Graf 15: Vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

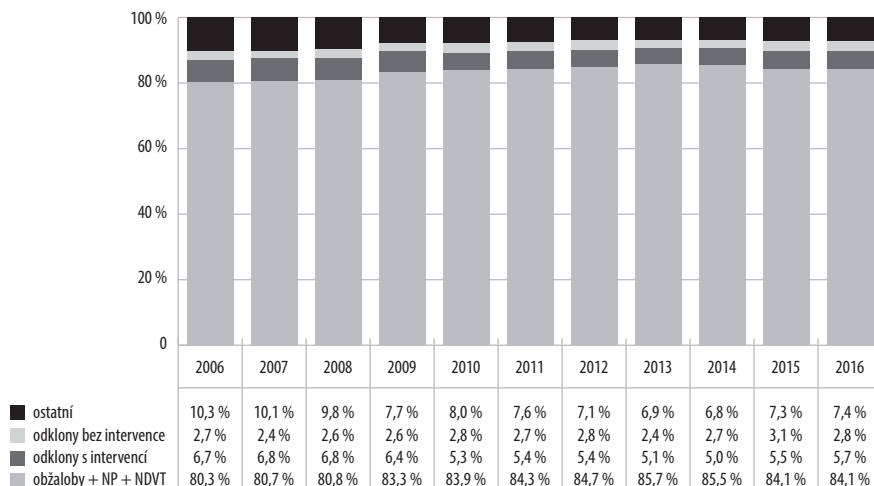
Z hlediska uplatňované trestní politiky je zároveň zajímavé sledovat do jaké míry je v přípravném řízení zásada legality v praxi ovlivňována prosazováním principu oportunitity, tj. zejména do jaké míry státní zástupci v přípravném řízení využívají fakultativních možností ukončení trestního řízení, aniž by podali obžalobu, návrh na potrestání či návrh na schválení dohody o vině a trestu.

Z grafu 16 je patrné, že převážná většina věcí je v přípravném řízení vyřízena tím, že se státní zástupce rozhodne podat obžalobu, či jinak iniciuje řízení před soudem. Využívání odklonů bez další intervence²¹ hraje pouze okrajovou roli – ve sledovaném období většinou nedosáhlo ani 3 % z celkového počtu vyřízených a podezřelých osob. Zároveň je třeba říci, že u této kategorie rozhodnutí jednoznačně převažují případy, kdy řízení bylo zastaveno či odloženo z důvodů, že je zcela bez významu vedle trestu, který může být nebo již byl uložen za jiný čin nebo, že již bylo rozhodnuto jiným orgánem, kázeňsky atd. V roce 2016 bylo z těchto důvodů rozhodnuto v 95 % případů odklonů bez další intervence. Zastavení či odložení pro neúčelnost,²² jehož podmínky jsou definovány v § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., je naopak využíváno velmi okrajově, v roce 2016 se jednalo o 116 případů. Zároveň je třeba říci, že pokud jde o absolutní počty, bylo možné zaznamenat jejich výraznější nárůst od roku 2010, což lze dát do souvislosti s přechodem k formálnímu pojetí trestného činu a zároveň se zavedením možnosti rozhodovat tímto způsobem i v rámci prověřování. Nicméně přesto jejich podíl činil pouze necelých 5 % ze všech odklonů bez intervence.

21 Konkrétně se jedná o následující druhy rozhodnutí – § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř., § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř., § 159a odst. 4, § 172 odst. 2 písm. a) tr. ř., § 172 odst. 2 písm. b) tr. ř., § 159a odst. 3 tr. ř., § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř. (dříve písm. h)).

22 Konkrétně rozhodnutí dle § 159a odst. 4 tr. ř., § 179c odst. 2 písm. i) tr. ř. a § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.

Graf 16: Druhy rozhodnutí v přípravném řízení včetně ZPŘ z celkového počtu vyřízených stíhaných a podezřelých osob v %

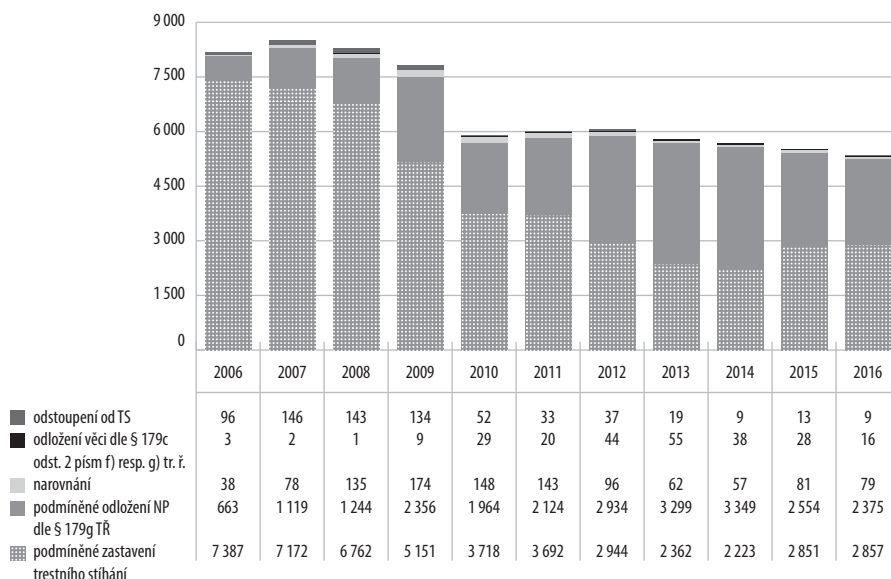
Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska charakteristiky sankční politiky, ale též prosazování koncepce restorativní justice a zásady sledování zájmů poškozených, je pak důležité sledovat, jaké trendy se projevují již v přípravném řízení v oblasti aplikace odklonů s intervencí, resp. odklonů s restorativními prvky.²³ V celém sledovaném období jsou užívány především podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, jehož význam rostl zejména v souvislosti s nárůstem věcí projednávaných ve zkráceném přípravném řízení, v letech 2013–2014 byl aplikován dokonce častěji než podmíněné zastavení trestního stíhání. Narovnání, odložení věci pro schválení narovnání a odstoupení od trestního stíhání se aplikují v přípravném řízení jen ve velmi omezené míře, jejich význam postupně spíše ještě klesá (blíže viz graf 17). Ani zavedení zpřísněné formy podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání, ač při jeho zavádění byl deklarován záměr zvýšit využívání odklonů tím, že je bude možné aplikovat na závažnější případy, se v praxi zatím příliš neprojevil – v roce 2016 činila tato zpřísněná forma necelých 12 % z celkového počtu těchto odklonů.²⁴ Pokud jde o trendy v aplikaci těchto odklonů, je třeba říci, že zejména v letech 2009 a 2010 byl patrný pokles v jejich využívání, pak v následujících letech dochází k určité stabilizaci v jejich ukládání, a to nejen v absolutních počtech, ale i v jejich podílu na celkovém počtu stíhaných osob, kdy od roku 2009 se pohybuje mezi 5,5 – 6,9 %, v roce 2008 činil 7,5 % (blíže viz příloha č. 7). Také soudy v předmetném období nejčastěji využívají podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání je využíváno spíše okrajově (blíže viz graf 18).

23 Konkrétně podmíněného zastavení trestního stíhání, narovnání, odstoupení od trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhu na potrestání a odložení věci pro schválení narovnání.

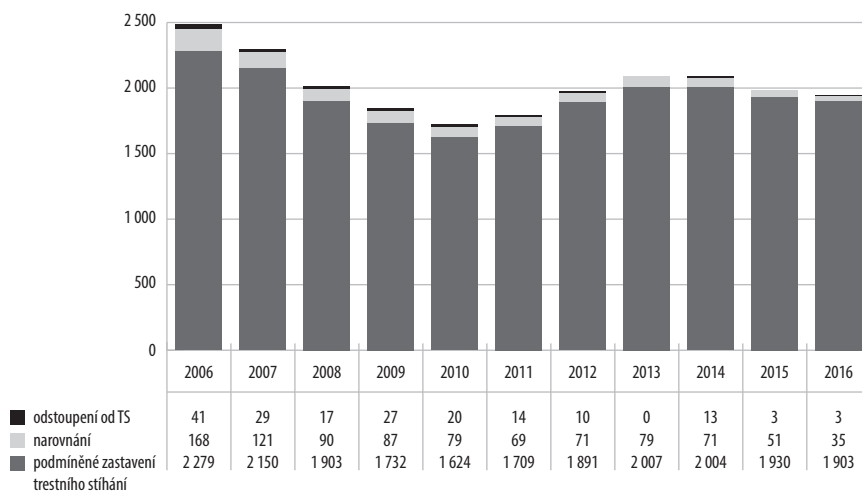
24 Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Graf 17: Odklony s intervencí v přípravném řízení v absolutních číslech

Pramen: Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Graf 18: Odklony s intervencí v trestním řízení před okresními soudy v absolutních číslech*

* včetně obvodních soudů v Praze a Městského soudu v Brně

Pramen: Přehledy soudních agend – S AS 12 – trestní příkazy podmíněné zastavení, narovnání, dohody o vině a trestu u OS, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

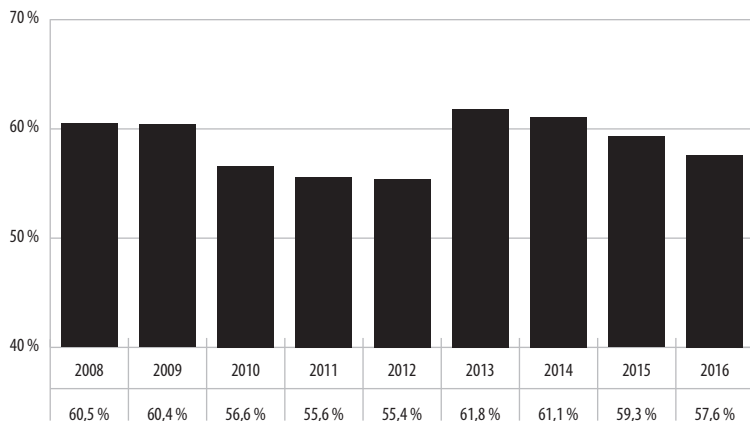
Pokles využívání odklonů s intervencí v přípravném řízení nebyl výrazněji vyrovnán ani jejich aplikací v řízení před soudem. Obecně se zde poukazuje na určitý konflikt, kdy důraz na rychlé vyřízení věci, který vede k rozšíření zrychlených či zjednodušených forem, tj. jak zkráceného přípravného řízení, a pak navazujícího zjednodušeného řízení před sou-

dem či rozhodování trestním příkazem pak vede ke snížení aplikace odklonů s intervencí. Zároveň je zde třeba zmínit i další limitující faktor pro možnost jejich využívání, a to již zmíněný zvýšený podíl recidivistů, a to především v letech 2012–2015, na celkovém počtu stíhaných a vyšetřovaných osob.²⁵

Důležité je též uvést, že s účinností od 1. 9. 2012 byl zaveden nový odklon v trestním řízení – dohoda o vině a trestu. Zatím se v praxi příliš neprosadil. Mezi hlavními důvody jsou uváděny přílišná komplikovanost a administrativní náročnost (Zpráva Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2016, 2017), kdy pro státní zástupce je jednodušší podat návrh na potrestání či obžalobu, zmiňovány jsou též limity, které jsou spojené s omezením možnosti její aplikace např. u zvláště závažných zločinů aj. (Svrček, 2014). V roce 2013 bylo státními zástupci podáno 118, v roce 2014 jen 86, v roce 2015 jen 113 a v roce 2016 pouze 95 návrhů na schválení dohody o vině a trestu.²⁶

Naopak, pokud jde o rozhodování trestním příkazem, který je řazen mezi odklony v širším smyslu, je třeba říci, že ten je v praxi využíván velmi často, a to dlouhodobě. Zároveň rozsah jeho užívání nepřímo ovlivňuje celkovou sankční politiku, zejména např. v případě ukládání podmíněných odsouzení k trestu odnětí svobody, blíže (Hulmáková, 2015). V období let 2008 až 2016 se podíl odsouzených trestním příkazem pohyboval mezi 55–62 % z celkového počtu odsouzených osob. Nejvyšších hodnot dosáhl právě v letech 2013 a 2014, (blíže viz graf 19), což lze dát opět do souvislosti s amnestií prezidenta republiky a s tím souvisejícím nárůstem počtu obžalovaných osob (včetně návrhů na potrestání) a tedy i agendy soudů.

Graf 19: Podíl odsouzených trestním příkazem na celkovém počtu odsouzených v %

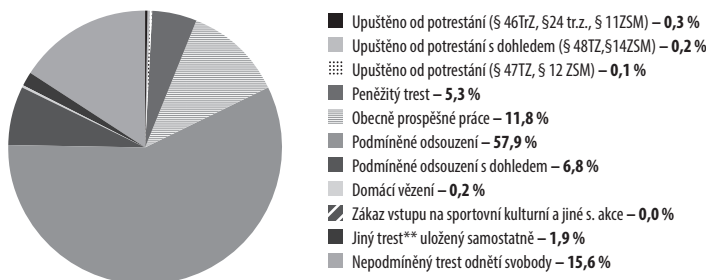
Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV – nestandardní sestavy

25 Blíže – Statistické přehledy kriminality, Policejní Prezidium ČR; Ministerstvo vnitra ČR, Dostupné na: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

26 Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Pokud jde o strukturu sankcí, ukládaných soudy jako hlavní²⁷ fyzickým osobám, soudy v roce 2016 nejčastěji ukládaly „prosté“ podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody, druhým nejčastěji ukládaným alternativním trestem jsou obecně prospěšné práce s téměř 12 %, podmíněné odsouzení s dohledem dosáhlo téměř 7 %. Peněžitý trest je přes určité zvýšení jeho podílu vzhledem k předcházejícím letům stále ukládán ve velmi omezené míře. Ostatní druhy ukládaných trestů a alternativ k potrestání – forem upuštění od potrestání, mají ve struktuře sankcí ukládaných soudem jako hlavní zanedbatelný podíl. To platí i v případě trestu domácího vězení, který byl v roce 2016 uložen pouze ve 106 případech. V případě nepodmíněného trestu odnětí svobody došlo k mírnému zvýšení jeho podílu (činil téměř 16 %), a to vzhledem k roku 2015. Blíže viz násl. graf 20.

Graf 20: Struktura sankcí ukládaných jako hlavní v roce 2016 v %

**Jiný trest zahrnuje trest zákazu činnosti, propadnutí věci, zákaz pobytu, vyhoštění a propadnutí majetku a trestní opatření zákazu činnosti, propadnutí věci a vyhoštění

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – únor 2017, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska interpretace vývoje podílu vybraných sankcí ve sledovaném období (bližší příloha č. 8) je třeba uvést, že významným předělem bylo nabytí účinnosti trestního zákoníku v roce 2010. Zde totiž v kontrastu s jedním z deklarovaných cílů rekodifikace v důvodové zprávě k návrhu tohoto zákona, kterým měla být depenalizace, došlo naopak od roku 2010 k nárůstu aplikace nepodmíněných trestů odnětí svobody (bližší viz graf 14) i nárůstu podílu tohoto trestu ve struktuře sankcí. Důvodem bylo především zpřísnění postihu u některých velmi frekventovaných trestných činů, zejména u zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání a zpřísnění postihu recidivy, a to především u trestného činu krádeže (Scheinost, a další, 2015). Počty uložených nepodmíněných trestů i jejich podíl pak poměrně výrazně klesly zejména v roce 2013, což lze

27 Za sankce ukládané jako hlavní se zde považují nejen jednotlivé druhy trestů a trestních opatření uložených jako hlavní sankce, ale též alternativy k potrestání – tj. jednotlivé druhy upuštění od potrestání a upuštění od uložení trestního opatření. Naopak nejsou zde zařazeny případy upuštění od uložení souhrnného trestu či trestního opatření a případy, kdy byla vyslovena vina, ale nedošlo k uložení trestu.

přičíst amnestii prezidenta republiky a částečně též novelizaci trestního zákoníku,²⁸ která zmírnila postih právě u zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí. Poté podíl nepodmíněných trestů opět narůstá.

Zpřísnění podmínek pro ukládání obecně prospěšných prací v tr. zák. přispělo ke snížení podílu této sankce. Od roku 2010 se pohybuje mezi přibližně mezi 9 až 12 % ve srovnání se situací před rokem 2010, kdy v letech 2006 až 2009 se pohyboval přibližně mezi 16 až 18 %. Naopak výraznější nárůst ve srovnání s předchozím obdobím se projevil v případě „prostého“ podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody, velmi výrazný pak v roce 2013 – 69 %, který lze opět přičíst amnestii a zároveň zvýšení podílu rozhodování trestním příkazem. Obecně je pak dlouhodobě patrný pozvolný nárůst počtů i podílu podmíněně odsouzených s dohledem (blíže příloha č. 8), což vede spolu využíváním dohledu u jiných sankcí či podmíněného propuštění, a také s ohledem na to, že je častěji ukládán problémovějším pachatelům, k zvýšené zátěži Probační a mediační služby v této oblasti (Tomášek, Diblíková, & Scheinost, 2016). Ze zhodnocení praxe soudů Nejvyšším soudem (Šámal, 2014) dále vyplývá, že v případě ukládání těchto alternativních trestů často nedochází k potřebné individualizaci – soudy jen málo využívají možnosti ukládání přiměřených omezení a povinností. V praxi pak také dochází k tomu, že i poměrně rizikovým pachatelům jsou opakovaně ukládány podmíněné tresty odnětí svobody, které jsou pak najednou přeměněny v nepodmíněné tresty odnětí svobody, a odsouzený se pak ocitá za relativně méně závažnou trestnou činnost na dlouhou dobu ve výkonu trestu odnětí svobody.

Trestním zákoníkem nově zavedené alternativní tresty – domácí vězení a zákaz vstupu jsou ukládány spíše okrajově. V případě domácího vězení, jehož podíl se již od roku 2013 pohybuje stabilně kolem 0,2 % ze sankcí ukládaných jako hlavní, vedle absence možnosti kontroly prostřednictvím elektronického monitoringu, k dané situaci přispívají i další faktory, jako např. absence podmínek pro jeho úspěšný výkon – např. stálé bydliště, stálá pracovní doba, ale též časová náročnost při zjišťování podmínek pro jeho uložení (Scheinost, Háková, Rozum, Tomášek, & Vlach, 2014).

V případě peněžitého trestu, pomineme-li mírné zvýšení jeho podílu v letech 2007 až 2009, které lze přičíst jeho zvýšené aplikaci v případě trestného činu řízení bez řidičského oprávnění, je patrné, že je využíván v celém sledovaném období jako alternativní trest ve velmi malé míře, a to především ve srovnání se zahraničím, kde v některých evropských státech se jedná o jeden z nejvýznamnějších alternativních trestů. Jeho podíl se ještě snížil po roce 2010, což je přičítáno tomu, že došlo ke změnám právní úpravy, které kladou vyšší nároky na jeho výkon, a to nejen otázky vymáhání, ale i přeměn na jiné alternativní tresty. Jako další problém je zmiňováno i to, že pro soudy je stále ještě složité ukládat trest v denních sazbách. Blíže k otázkám a důvodům velmi omezené aplikace této sankce ve srovnání se zahraničím (Zezulová & Homola, 2017). Mírné zvýšení jeho aplikace v roce 2016 je příkládáno především zlepšení metodické činnosti v této oblasti (Zpráva Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2016, 2017) v souvislosti s výraznou kritikou stávající praxe ze

28 Zákon č. 390/2012 Sb., s účinností od 8. 12. 2012, ve kterém došlo především ke snížení trestních sazeb u zanedbání povinné výživy a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní.

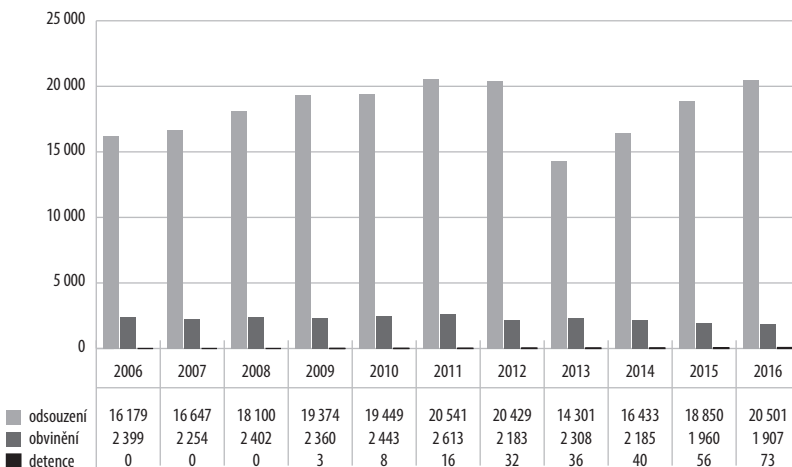
strany Nejvyššího soudu ČR (Šámal, 2014) a spolupráce v této oblasti s Nejvyšším státním zastupitelstvím, která má směřovat k posílení metodické činnosti a proškolení soudců a státních zástupců v této oblasti.²⁹

V případech alternativ k potrestání je ve sledovaném období patrný pokles především v aplikaci upuštění od potrestání bez další trestněprávní intervence,³⁰ mírný pokles lze zaznamenat i v případech upuštění od potrestání s dohledem³¹ (blíže viz příloha č. 8). Pokud jde o upuštění od potrestání v kombinaci s uložením ochranného opatření, je jeho podíl ve sledovaném období poměrně stabilní – pohybuje se kolem 0,1 % ze všech sankcí uložených jako hlavní.³²

V důsledku výše zmíněných legislativních změn, spojených s účinností tr. zák., a změn ve struktuře odsouzených došlo též ke změnám struktury ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody z hlediska jeho délky, který se projevil ve zvýšení podílu ukládání delších nepodmíněných trestů od 1 do 5 let, blíže viz příloha č. 10.

Výše uvedené faktory pak ovlivňují velmi významný ukazatel trestní politiky – počet vězněných osob. Česká republika se dlouhodobě potýká s vysokými počty vězeňské populace, a to přesto, že registrovaná kriminalita dlouhodobě klesá. Problém spočívá právě v počtech osob ve výkonu trestu odnětí svobody. V roce 2016 se jednalo o 20501 osob ve výkonu trestu odnětí svobody a 73 osob v zabezpečovací detenci. Počty osob ve vazbě jsou dlouhodobě relativně stabilní – v roce 2016 se jednalo o 1907 osob, (blíže viz graf 21).

Graf 21: Vývoj počtů vězněných osob v ČR k 31. 12. příslušného roku

Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2006–2016, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vsczr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

29 Blíže Tisková zpráva – Peněžitě tresty, Nejvyšší soud ČR, Dostupné na: http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/0/D33596C9D638B1FAC125807400307BB6?openDocument

30 Jedná se o upuštění od potrestání dle § 24 zákona č. 140/1961 Sb., § 46 tr. zák. a § 11 ZSM.

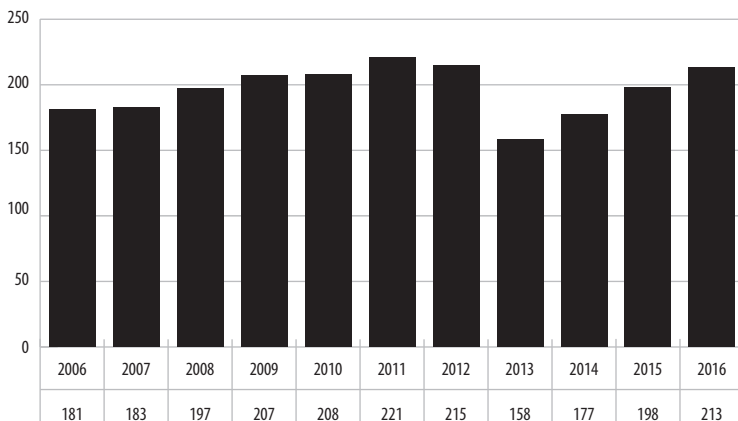
31 Dle § 48 tr. zák., § 14 ZSM a § 26 zákona č. 140/1961 Sb.

32 Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV.

Zároveň je třeba poukázat na to, že v evropském srovnání je ČR v počtu vězňů aktuálně na 9. místě (Research Highest to Lowest – Prison Population Rate, 2017), v roce 2016 byla na 10. místě z hlediska počtů vězňů na 100 000 obyvatel. Jak je zřejmé z grafu 22, po výkyvu způsobeném amnestií v roce 2013 tyto počty opět narůstají.

Z vězeňských statistik pak vyplývá, že z hlediska délky trestu jde pak zejména o tresty od 1 roku do 2 let a od 3 do 5 let, přičemž právě zde je patrný nárůst vězňů ve srovnání se situací před účinností tr. zák. (blíže viz příloha č. 14).

Graf 22: Vězněné osoby v ČR přepočtu na 100 000 obyvatel

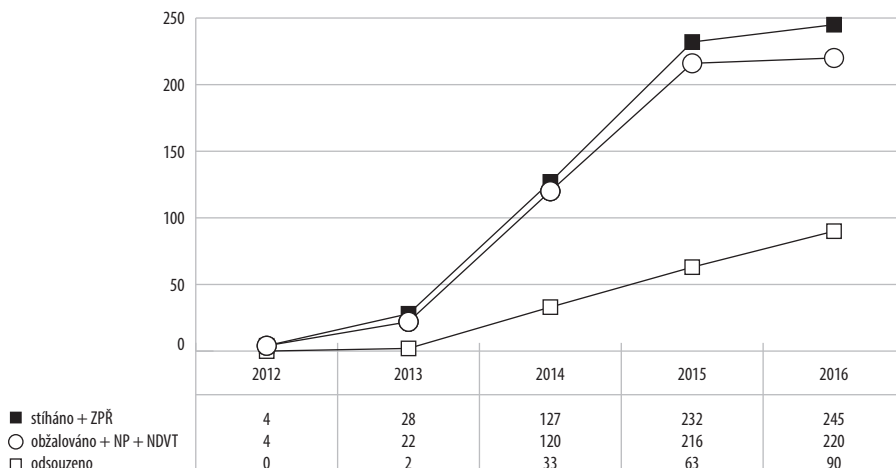
Pramen: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2006–2016, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Poměrně výrazné odchylky v trestní a sankční politice lze sledovat u mladistvých pachatelů. Blíže viz kapitola III.

V případě právnických osob je třeba říci, že, pomineme-li první roky po zavedení jejich trestní odpovědnosti, kde se daly předpokládat velmi nízké počty stíhaných obžalovaných a odsouzených pachatelů, orgány činné v trestním řízení již začaly využívat této možnosti v poměrně široké míře, blíže viz graf 23, a to i ve srovnání s některými zahraničními zkušenostmi (Gřivna, 2016). Přitom se předpokládalo, obdobně jako tomu bylo např. při zavádění alternativních sankcí s určitou mírou nedůvěry a konzervativního přístupu ze strany orgánů činných v trestním řízení.

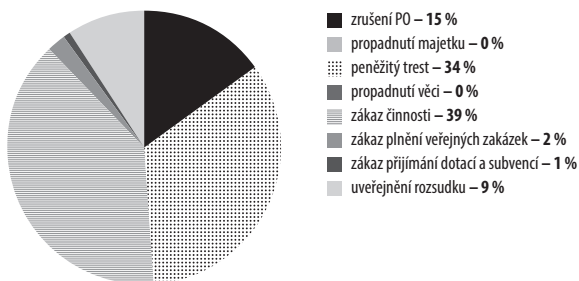
Graf 23: Trestní politika uplatňovaná vůči právnickým osobám v absolutních číslech

Pramen: Přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství; Přehledy o pravomocně vyřízených právnických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Z hlediska ukládaných trestů, ukládaných jako hlavní, pak v roce 2016 mají nejvýznamnější podíl peněžitý trest a zákaz činnosti a pak s určitým odstupem uveřejnění rozsudku. Zajímavé je, že, ač zákonná úprava poměrně velmi přísně vymezuje podmínky, kdy je možné uložit trest zrušení právnické osoby, v praxi nejde o zcela zanedbatelné počty – v roce 2016 se jednalo o 13 případů.

Graf 24: Struktura trestů ukládaných jako hlavní právnickým osobám v roce 2016 v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených právnických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Obecně je tedy možno shrnout, že přes generální klesající trend v počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob v systému trestní justice v ČR a přestože jedním z deklarovaných cílů rekodifikace trestního práva hmotného byla depenalizace a snížení počtů vězeňské populace, lze dlouhodobě, pomineme-li vliv amnestie v roce 2013, sledovat nárůst vězeňské populace. Přičemž v tomto směru se poměrně výrazně negativně odlišujeme od

velké části evropských zemí, které nám nejsou sociálně ani kulturně příliš vzdálené. Při vědomí výše zmíněných faktorů, jako jsou např. změny ve struktuře stíhaných osob či limity využívání domácího vězení díky absenci elektronického monitoringu, je třeba říci, že zásadnějších změn bude možné dosáhnout jen prostřednictvím výraznější transformace náhledu na postih především velmi frekventovaných přečinů méně závažného charakteru, včetně postihu recidivy v těchto případech. K širšímu využití odklonů v trestním řízení či obecně aplikaci principu oportunity a dále též k zlepšení situace v dokazování v oblasti ukládání sankcí, by nepochybně též přispěla rekodifikace trestního řádu, kde by mělo dojít i k přehodnocení některých zrychlených forem řízení, a promítnutí jednotlivých zásad trestního řízení do jednotlivých stádií trestního řízení tak, aby to odpovídalo obecně účelu trestního řízení a také účelu ukládaných sankcí.

III.

Kriminalita osob mladších 18 let

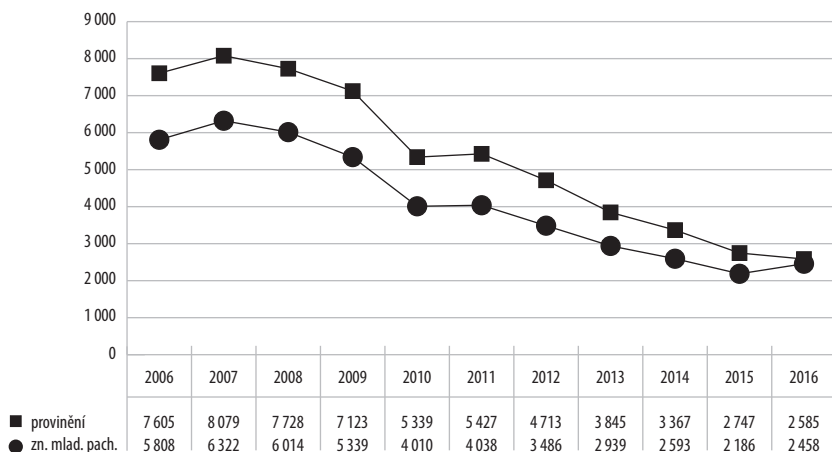
Kriminalitě mladistvých a jinak trestné činnosti dětí do 15 let věku je třeba věnovat stálou analytickou pozornost, neboť její úroveň a rozsah ovlivňuje trendy celkové kriminality v budoucnu. Z tohoto hlediska je potěšujícím faktem, že úroveň registrované kriminality má v zásadě v posledních cca 20 letech trvale klesající charakter, blíže (Hulmáková, 2012). Tato tendence se v posledním desetiletí výrazně projevila jednak zlomovým poklesem absolutních počtů pachatelů registrované kriminality v roce 2010, jednak více méně trvalým poklesem jejich počtu po přijetí zákona č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže (to ovšem nemusí být v příčinné souvislosti).

Vývoj kriminality mládeže v posledních deseti letech ilustrují grafy 1 a 2. Celkově v roce 2016 spáchaly děti mladší 15 let 1 250 jinak trestných činů a mladiství celkem 2 585 skutků (provinění); u počtů registrovaných trestných činů jde tedy opět o pokles. Za povšimnutí v této souvislosti stojí i to, že na jednoho známého mladistvého pachatele připadá v roce 2016 průměrně pouze 1,05 provinění (pro srovnání např. v roce 2007 to bylo 1,28 provinění), u dětí do 15 let pak v roce 2006 na jedno dokonce pouze 0,78 skutku.

Zatímco v roce 2000 bylo policejně stíháno a vyšetřováno 8 905 mladistvých pachatelů, snížil se tento počet na 5 654 v roce 2005 a na 4 010 v roce 2010. Nejnižší počet stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pak policejní statistika³³ zaznamenala v roce 2015 – to bylo stíháno a vyšetřováno pouze 2 186 osob ve věku 15–17 let (tj. před dosažením 18 roku věku), v roce 2016 pak tento počet narostl o necelých 300 jedinců na počet 2 458, i tak však nedosáhl stavu roku 2014, kdy celkový počet mladistvých stíhaných a vyšetřovaných byl roven 2 593 jedincům. Pro plastičtější posouzení poklesu je třeba dodat, že např. při porovnání početního stavu stíhaných a vyšetřovaných mladistvých v roce 2005 (tedy již po aplikaci zákona č. 218/2003 Sb.) a průměrného počtu stíhaných a vyšetřovaných mladistvých v letech 2014–2016 (tedy při vyloučení případného jednoročního výkyvu) zjišťujeme pokles o více jak polovinu (tedy z 5 654 stíhaných a vyšetřovaných mladistvých osob na průměrnou tříletou hodnotu 2 412,3 osoby, tj. snížení o 57 %).

33 Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR, www.mvcr.cz.

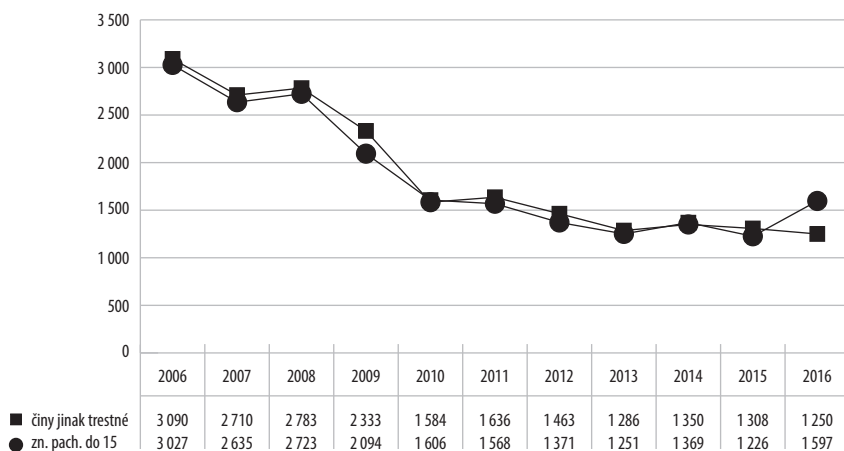
Graf 25: Vývoj kriminality mladistvých v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Obdobná situace se ukazuje i u policejního vyšetřování dětí do 15 let věku³⁴. Pro jinak trestnou činnost bylo v roce 2000 vyšetřováno téměř tolik dětí do 15 let jako mladistvých (8 899 osob). V dalších letech však i zde dochází ke snížení počtu vyšetřovaných – 3 341 osob v roce 2005, 1 606 osob v roce 2010, s maximálním poklesem se pak setkáváme v roce 2015, kdy se počet vyšetřovaných dětí do 15 let snížil na 1 226 osob a s následným jistým navýšením v roce 2016 na 1 597 osob. I zde porovnání počtu dětí do 15 let vyšetřovaných pro činnost jinak trestnou v roce 2005 s průměrným počtem dětí do 15 let vyšetřovaných za léta 2014–2016 ukazuje, že došlo k radikálnímu snížení počtu těchto vyšetřovaných osob (v roce 2005 bylo vyšetřováno 3 341 dětí do 15 let, v letech 2014–2016 průměrně 1 396,3 osoby, což znamená, že došlo ke snížení absolutních počtů o 58 %).

Graf 26: Vývoj kriminality osob do 15 let v letech 2006–2016

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

34 Statistické přehledy kriminality Policie ČR pro tuto věkovou kategorii používají termín nezletilý, nezletilec.

Absolutní počty vyšetřovaných ovšem nemusí zcela vypovídat o skutečné tendenci. Jedno z možných zkreslení by mohlo spočívat v tom, že pokles registrované kriminality by mohl mít souvislost se změnami demografické křivky v určitých věkových kategoriích, tedy že menší množství jedinců stejného věku bude páchat i méně kriminality. Indexovaná čísla (viz tabulka 5) však ukazují, že snížení incidence kriminality u mladých lidí do 18 let není výsledkem pouhého snížení počtu členů stejných věkových skupin na základě nižší porodnosti.

Tabulka 5: Indexové počty vyšetřovaných mladistvých a dětí do 15 let ve vybraných letech 2000–2016

Vyšetřování v letech	2000	2005	2010	2013	2014	2015	2016
Index na 10 000 mladistvých	221,3	144,9	122,4	107,7	95,5	80,3	89,8
Index na 10 000 dětí do 15 let	53,5	22,3	10,6	7,9	8,6	7,6	9,7

Výpočet z údajů ČSÚ

Tento zajímavý fakt nás může vést k zamyšlení nad tím, v které oblasti kriminálního spektra možných provinění či činů jinak trestných se odráží tento pokles nejvíce. Posouzení charakteru provinění v roce 2016 ukazuje, že u mladistvých převažují tradičně provinění majetkové povahy (1 042 vyšetřovaných mladistvých), z nich pak zejména krádeže prosté (604 osoby) a krádeže vloupáním (327 osob).

Obdobně i u vyšetřovaných dětí do 15 let převažují v roce 2016 osoby, které se dopustily majetkové jinak trestné činnosti (586 osob) a i zde převažují krádeže prosté (253 osob) a krádeže vloupáním (205 osob).

Pro posouzení tendence v oblasti majetkové kriminality můžeme i zde uplatnit porovnání průměrného počtu stíhaných a vyšetřovaných osob za roky 2014–2016 se situací v roce 2005. Tímto způsobem zjišťujeme, že u mladistvých se průměrná hodnota počtu stíhaných a vyšetřovaných osob pro majetkovou kriminalitu pohybuje kolem jedné třetiny stavu v roce 2005, tedy že došlo k poklesu o 67 %. Obdobně u dětí do 15 let dochází k podobnému procesu s tím rozdílem, že pokles je v oblasti registrované majetkové kriminality ještě větší, a to jak u majetkové kriminality jako celku (o 72 %), tak i u krádeží prostých či krádeží vloupáním (srovnej tabulka 6).

Tabulka 6: Porovnání absolutních četností vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let věku pro majetkový trestný čin vzhledem k roku 2005

Pachatelé v roce	2005	2014	2015	2016	Průměrné počty za roky 2014–2016	Porovnání v % s rokem 2005
mladiství						
krádež vloupáním	1 168	459	342	327	376,0	32,2 %
krádež prostá	1 859	595	476	604	558,3	30,0 %
majetková kriminalita – celkem	3 251	1 215	945	1 042	1 067,3	32,8 %
děti do 15 let						
krádež vloupáním	894	227	188	205	206,7	23,1 %
krádež prostá	944	218	191	253	220,7	23,4 %
majetková kriminalita – celkem	1 990	581	519	586	562,0	28,2 %

Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Stálo by jistě za zamýšlení, proč v posledních letech dochází ke snižování počtu registrovaných pachatelů majetkové trestné činnosti, pohybujeme se zde však především v oblasti (dosti pravděpodobných kriminologických) hypotéz. Na prvním místě se zdá být pravda, že materiální úroveň naší společnosti je v současnosti na poměrně vysoké úrovni. Tento fakt má pak různé dopady. Z jedné strany oběti trestné činnosti mají menší tendenci hlásit orgánům činným v trestním řízení zejména menší materiální ztráty, kterých se právě nejčastěji dopouštějí děti mladší 15 let a mladiství, neboť časové náklady oznamování se v porovnání s pravděpodobným výsledkem nerentují, případy bývají často odloženy bez hmatatelného výsledku. Také lze vzít v úvahu, že občané mívají v současnosti oproti minulosti podstatně lépe zabezpečeny svůj majetek, že jsou v této oblasti poučenější a opatrnější než v minulosti, což samozřejmě vytváří překážky ke snadnému, zejména bez důkladné přípravy proveditelnému, odcizení věcí.

Hlášení poškozených o majetkové újmě orgánům PČR je také regulováno tím, že oběti trestné činnosti pociťují ztrátu věcí méně často jako závažnou újmu, ale stále častěji ji vnímají – i přes rozhořčení nad ztrátou – jako možnost opatřit si věc novou, více funkční a modernější. Z druhé strany lze pokles registrované kriminality majetkového charakteru přičíst i na vrub „malé výnosnosti“ takové činnosti pro pachatele. V současné, rozvinutým konzumem zasažené, společnosti je obtížné výhodně zpeněžit odcizené, riziko a námaha spojená s majetkovou trestnou činností často vysoce překračuje případný dosažitelný zisk.

Jak ukazuje tabulka 7, počty vyšetřovaných mladistvých a dětí do 15 let pro páchaní násilné trestné činnosti též v porovnání s rokem 2005 klesly, nicméně ne tak výrazně jako počty pachatelů trestných činů majetkové povahy. Značný vliv na tento fakt má poměrně častý výskyt provinění loupeže, tedy jednání, které bývá motivováno zjištěnými úmysly a získání majetkového profitu je doprovázeno různým stupněm agrese. Mladistvých pachatelů loupeže podle § 173 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. bylo v roce 2016 zaznamenáno 168, tedy o 22 pachatelů více než v roce předchozím.

Současný rozvoj masivního pohybu dětí a mladistvých ve virtuálním prostoru nás může vést k oprávněnému předpokladu, že násilná kontaktní kriminalita (zejména mezi

osobami mladšími osmnácti let) může být v současnosti nahrazována závažnými agresivními útoky ve virtuální realitě. Rozsah tohoto jevu, který může, ale nemusí přerůst do reálných fyzických útoků, není ještě dostatečně zmapován, na druhé straně rostoucí význam komunikací na facebooku a podobných platformách může naznačovat, že agrese dostává nové – dosud latentní – dimenze. Na základě některých signálů z trestních spisů lze dovodit, že některým později uskutečněným trestným činům agresivní povahy předcházely projevy verbální agrese po síti.

Tabulka 7: Porovnání absolutních četností vyšetřovaných mladistvých pachatelů a pachatelů do 15 let pro násilné a mravnostní majetkové trestné činy vzhledem k roku 2005

Pachatelé v roce	2005	2014	2015	2016	Průměrné počty za roky 2014–2016	Porovnání v % s rokem 2005
mladiství						
násilná kriminalita	1 027	529	443	532	501,3	48,8 %
mravnostní kriminalita	172	189	186	229	201,3	117,0 %
děti do 15 let						
násilná kriminalita	700	310	276	385	323,7	46,2 %
mravnostní kriminalita	85	98	103	177	126,0	148,2 %

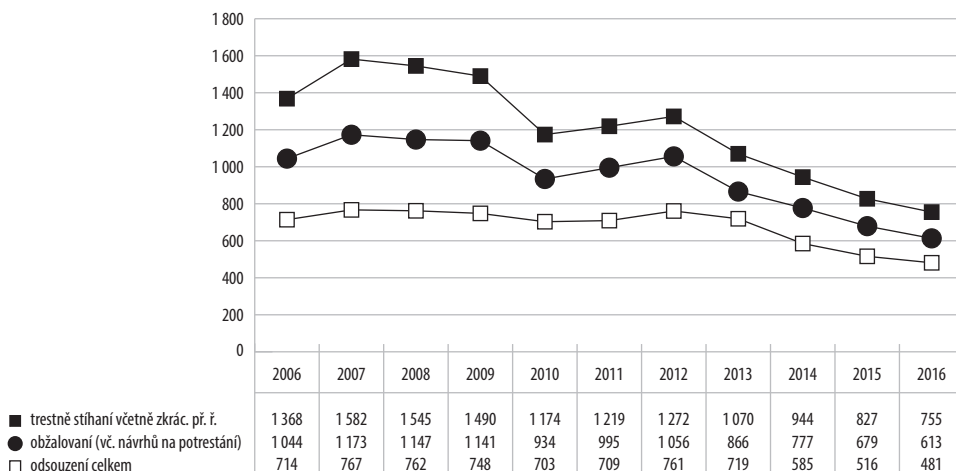
Zdroj dat: Statistické přehledy kriminality Policie ČR

Zajímavým zjištěním je i to, že při srovnání množství pachatelů z řad mladistvých či dětí do 15 let věku v současnosti se stavem v roce 2005 dochází k jistému – nikoliv však zásadnímu – navýšení vyšetřovaných v oblasti mravnostní kriminality. Zejména se jedná o vyšetřování pachatelů pohlavního zneužívání podle § 187 trestního zákoníku, jehož aktéry byly děti do 15 let (v roce 2016 bylo stíháno 102 pachatelů, v roce 2015 „pouze“ 65 pachatelů, což činí meziroční nárůst o 57 %) a obdobně vyšetřování mladistvých, kdy se počty vyšetřovaných pro provinění pohlavního zneužívání meziročně zvedly o 28 % (tedy ze 134 v roce 2015 na 171 pachatele v roce 2016).

Nárůst – i když podstatně menší než u pohlavního zneužívání – byl v roce 2016 zaznamenán i u trestného činu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku – u dětí do 15 let i u mladistvých došlo k meziročnímu nárůstu počtu zhruba o 10 pachatelů (děti do 15 let z 16 na 27 pachatelů, mladiství z 27 na 37 jedinců). Možná se v oblasti odhalování mravnostní kriminality projevuje správná tendence, totiž že dochází ze strany policie k šetrnějšímu způsobu vyšetřování této trestné činnosti, tedy k menším obavám obětí (a jejich rodinných příslušníků) mravnostní kriminality ze sekundární viktimizace. Tím ovšem zároveň dochází k tomu, že jsou častěji označováni a vyšetřováni pachatelé této trestné činnosti. Lze také vyjádřit opatrnou hypotézu, že dochází k pozvolnému prohloubení právního vědomí mladých lidí, k větší akceptaci normy, která zakazuje pohlavní styk před 15. rokem věku dítěte a zdůrazňuje zavrženost sexuálního násilí, což by mohlo vést k většímu počtu oznámení v oblasti této tradičně vysoce latentní kriminality.

Snižující se počty stíhaných a vyšetřovaných mladistvých mají svůj odraz i ve snižujícím se počtu mladistvých obžalovaných a odsouzených osob. Tento trend je patrný i v přepočtu na příslušný počet obyvatel ve věku 15–17 let³⁵, viz graf 27.

Graf 27: Vývoj trestní politiky uplatňované vůči mladistvým v přepočtu na 100 000 obyvatel příslušné věkové kat. (15–17 let)

Pramen: Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy; Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

V roce 2016 bylo obžalováno 1 540 mladistvých osob a na dalších 166 byl podán návrh na potrestání (tedy dohromady bylo takto řešeno 1 706 osob), což znamená oproti předchozímu roku pokles o 164 mladistvých (v roce 2015 obžalováno 1 650 a návrh na potrestání podán u 220 osob, tedy celkově v tomto roce takto řešeno 1 870 mladistvých). O jak zásadní posun v množství obžalovaných mladistvých se jedná, lze vysledovat porovnáním současného stavu např. s údaji za rok 2004, kdy bylo obžalováno 4 512 mladistvých a návrh na potrestání byl podán na dalších 78 osob této věkové kategorie, nebo s rokem 2010, kdy bylo obžalováno 4 127 mladistvých, a návrh na potrestání byl dán u 681 osoby. Trend snižování je stálý od roku 2007 a od roku 2013 je počet ročně obžalovaných mladistvých trvale nižší než 2 000 osob.

Snižující se počet mladistvých obžalovaných osob v současnosti se samozřejmě projevuje i na množství odsouzených. V roce 2015 tak bylo odsouzeno 1 424 mladistvých a v roce 2016 dokonce „pouze“ 1 327 osob (tj. o 97 osob méně), přičemž podíl mladistvých dívek na celkovém počtu mladistvých odsouzených činí v obou letech něco přes 12 %.³⁶

35 tzn. trestně odpovědných osob, mladších 18 let.

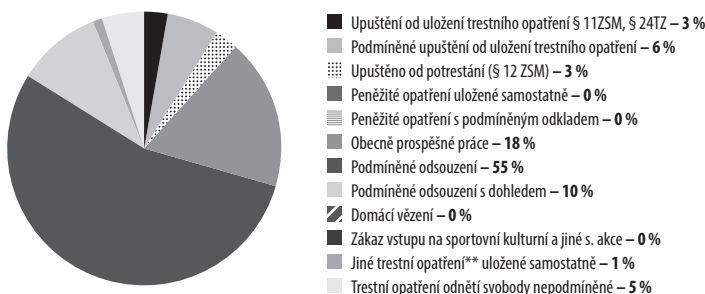
36 Ministerstvo spravedlnosti, Ročenky kriminality, statistický portál infoData, <http://cslav.justice.cz/InfoData/statisticke-rocenky.html>; roky 2015, 2016 data poskytnutá oddělením justičních analýz a statistik Ministerstva spravedlnosti ČR.

Z celkového počtu známých stíhaných a vyšetřovaných mladistvých pachatelů, kteří byli zachyceni policejní statistikou v roce 2016, bylo obžalováno nebo byl dán návrh na potrestání u 69 % z nich, odsouzeno pak bylo z celkového množství stíhaných a vyšetřovaných něco málo přes polovinu (54 %).

U mladistvých se častěji využívají odklony s intervencí. V roce 2016 se v přípravném řízení jednalo o 18 % z celkového počtu stíhaných mladistvých a mladistvých ve ZPŘ. Jedná se zde zejména o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání. Odstoupení od trestního stíhání je používáno jen velmi omezeně, v roce 2016 se jednalo o 9 případů. Narovnání se u mladistvých neaplikuje prakticky vůbec (blíže viz příloha č. 11).

Výrazné odchylky vzhledem k dospělým odsouzeným jsou patrné též ve struktuře sankcí ukládaných soudy jako hlavní. To se projevuje především mnohem nižším podílem nepodmíněného trestu odnětí svobody. V letech 2006–2016 se pohyboval mezi 4–9 %. Častěji jsou u mladistvých též aplikovány podmíněné odsouzení s dohledem, obecně prospěšné práce a alternativy k potrestání – konkrétně upuštění od uložení trestního opatření a podmíněné upuštění od uložení trestního opatření. Peněžité opatření jako hlavní sankce, a to ani v podmíněné formě, se v případech mladistvých téměř neukládá, v roce 2016 se jednalo pouze o 3 případy. Ve velmi omezené míře se u nich také aplikuje domácí vězení. V roce 2016 se také jednalo pouze o 3 případy, blíže viz násl. graf 28.

Graf 28: Sankce uložené soudy mladistvým jako hlavní v roce 2016 v %

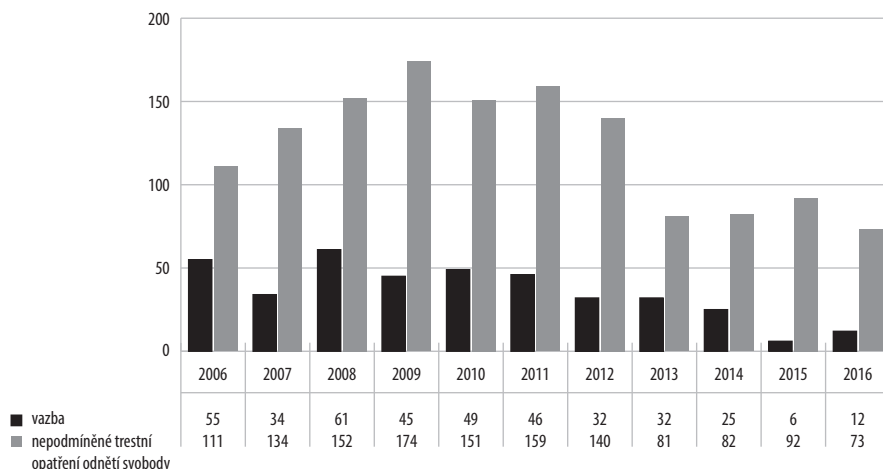

**Jiné trestní opatření zahrnuje trestní opatření zákazu činnosti, propadnutí věci a vyhoštění

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Avšak i v případě mladistvých bylo možné zaznamenat změny ve struktuře sankcí po roce 2010 zmíněné v kapitole II. Patrný byl i nárůst počtů uložených nepodmíněných trestních opatření, výrazněji od roku 2009, (blíže viz graf 28) i jeho podílu. Od roku 2012 však již zase podíl této sankce klesá (blíže příloha č. 12). To se projevuje i v počtech uvězněných mladistvých osob (blíže viz graf 29).

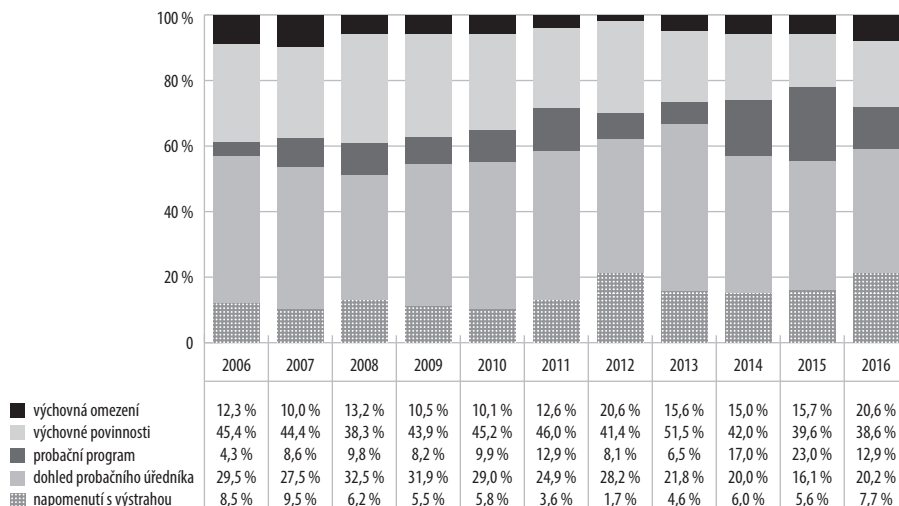
Graf 29: Počty vězňených mladistvých v absolutních číslech

Statistická ročenka Vězeňské služby ČR za rok 2016, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vs-cr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/>

Zároveň je třeba říci, že trestní opatření i další formy trestněprávní reakce jsou u mladistvých více individualizovány, a to především prostřednictvím ukládání výchovných opatření, kde nejčastěji jsou ukládány výchovné povinnosti a dlouhodobě významný podíl má též dohled probačního úředníka. U dohledu lze však od roku 2010 sledovat jeho pokles. Naopak zejména od roku 2014 rostl podíl uložených probačních programů. V roce 2016, však dochází k poklesu v jejich ukládání (blíže viz graf 30).

Graf 30: Výchovná opatření uložená soudy v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

S tím koresponduje i činnost **Probační a mediační služby** – v roce 2016 evidovala všechna střediska PMS celkem 2 481 spisů mládeže, což je o 3 % méně než v roce předchozím (MV 2017)³⁷. Agenda mládeže je specifická tím, že podléhá jinému zákonu (zák. č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže) než dospělí pachatelé, což umožňuje výrazně větší flexibilitu a individualizaci uložených sankcí (opatření). V případě ukládání sankcí dítěti či mladistvému dochází v nezanedbatelném počtu případů k souběžnému uložení několika typů těchto sankcí, např. trestního opatření obecně prospěšných prací a výchovného opatření dohledu nebo podmíněně odloženého trestního opatření a výchovné povinnosti výkonu společensky prospěšné činnosti. Četnost všech sankcí a opatření tak neodpovídá počtu dětských a mladistvých pachatelů. Jedním ze specifík také je, že výkon některých výchovných opatření, např. dohledu, může probíhat i v rámci přípravného řízení a následně může být znovu uloženo v rámci vykonávacího řízení a pokračovat. Jedná se tak o násobení počtu uložených dohledů.

U mladistvých jsou z pohledu Probační a mediační služby dostupná trestní opatření obdobná jako tresty u dospělých pachatelů tj. zejména trestní opatření domácího vězení, obecně prospěšných prací, zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, podmíněně odložené trestní opatření odnětí svobody s i bez dohledu či alternativa k potrestání, a to podmíněně upuštění od potrestání. Navíc je možné ukládat výchovná opatření, zejména pak výchovné opatření dohledu, probační program, výchovné povinnosti, např. vykonání společensky prospěšné činnosti; a výchovná omezení.

V případě dětí mladších 15 let věku není podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže rozhodováno v rámci soudní agendy trestní, nýbrž civilní, a soud ukládá např. opatření dohledu, výchovné povinnosti a omezení nebo výchovný program.

Vývoj agendy mládeže je poznamenaný trendem, který je obecně patrný v celé kriminalitě mládeže, tj. výrazný a trvalý pokles případů. U mládeže, stejně jako u dospělých, mají největší podíl agendy dohledů a obecně prospěšné práce. V období do roku 2009 však spíše dominovalo ukládání dohledu v různých formách na úkor obecně prospěšných prací. Po roce 2009 došlo k výraznému propadu evidovaných dohledů. Tento trend trvá až do roku 2016, kdy počet dosahuje jen necelých 40 % dohledů původní hodnoty. Největší absolutní propad byl zaznamenán u využívání výchovného opatření dohledu u mladistvých. V případě výkonu dohledu u mládeže se tak projevuje opačný trend než u dospělých. S ohledem na to, že v případě prospěšných prací se snížil jejich počet cca o 50 % z 900 na 450 opatření, došlo k faktickému vyrovnání četnosti obou agend.

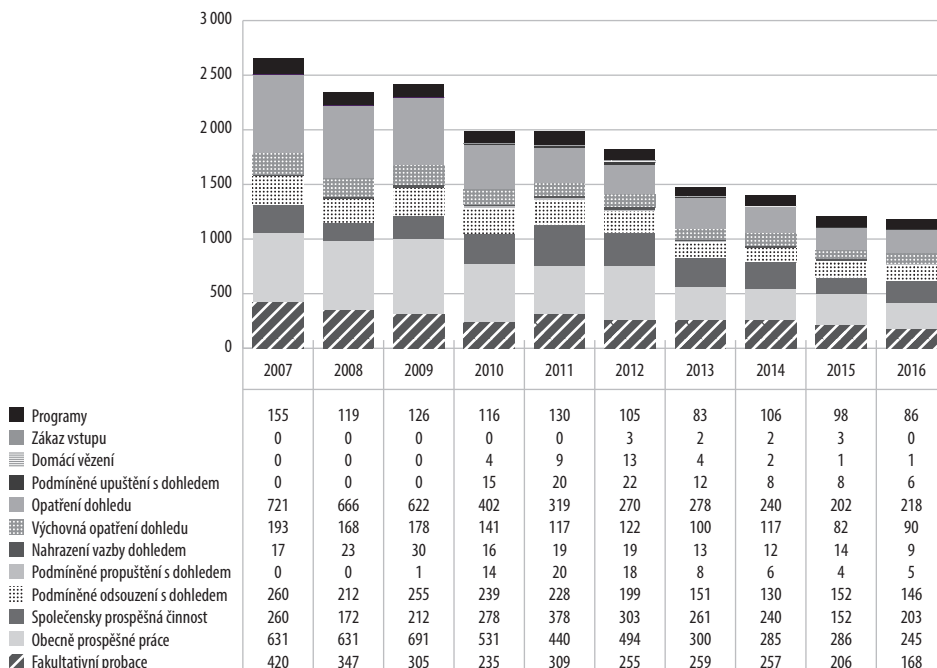
Proměnu zaznamenal také nápad agendy prospěšných prací, který je u mládeže tvořen výkonem trestního opatření obecně prospěšných prací a společensky prospěšné činnosti. I zde se projevil v průměru 10 % pokles ukládání trestního opatření vč. reakce na změny s příchodem nového trestního zákoníku a amnestii prezidenta republiky k 1. 1. 2013. To mělo za následek srovnání poměru využívání trestního opatření obecně prospěšných prací a do té doby méně využívané společensky prospěšné činnosti. Ostatní trestní opatření jsou

37 Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016 (ve srovnání s rokem 2015) MVČR, www.mvcr.cz.

pak ukládána jen v jednotkách případů. Výjimku tvoří případy tzv. fakultativní probace³⁸ (např. podmíněně odložené trestní opatření), která jsou u mladistvých ve srovnání s celou agendou ukládána výrazně častěji.

Poměrně často je ukládáno výchovné opatření probační program u mladistvých či opatření výchovného programu u dětí mladších 15 let. I ty však zaznamenaly snížení nápadu cca o 50 %.

Graf 31: Vývoj agendy mládeže

Zdroj dat: Export dat Probační rejstřík AIS PMS

Závěrem lze konstatovat, že v současnosti registrovaná kriminalita mládeže vykazuje trvalý pokles. Dlouhodobě převládá zvýšený nápad majetkové trestné činnosti páchané osobami mladistvými i dětmi do 15 let, kromě krádeží také poškozování cizí věci a sprejerství. Zdá se, že pachatelé z řad mládeže se uchylují k majetkové trestné činnosti zejména pod tlakem abstinenčních příznaků drogového charakteru, tehdy když potřebují sehnat za každou cenu jakékoliv prostředky na zakoupení látky, na které jsou více či méně závislí. Antisociální jednání majetkového charakteru mladistvých a dětí do 15 let je tak stále více orientováno na trestnou činnost zaměřenou přímo na odcizení či podvodné

38 Fakultativní probace je termín používaný PMS pro situace, kdy je uloženo pouze podmíněně odsouzení bez dohledu (ale i podmíněně propuštění, podmíněně zastavení trestního stíhání apod.), ale soud pověří PMS kontrolou některé z povinností, např. neužívat drogy a alkohol. PMS fakticky kontroluje pouze povinnost (samozřejmě RT, ale pachatel vůbec nemá povinnost poskytovat jakoukoliv součinnost – např. nemá povinnost chodit na konzultace, umožnit probačnímu úředníkovi navštívit ho doma – tj. PMS má jen omezené možnosti s ním pracovat.

vylákání peněz, a to ať již v přímé hotovostní podobě či v podobě platebních karet, které se pachatelé – s různou mírou úspěšnosti – snaží zneužít k výběru peněz či zakupování lacinějšího zboží, při kterém není třeba udávat při použití platební karty PIN. V okruhu zájmu pachatelů mladších osmnácti let je pak též elektronika, zejména mobilní telefony, laptopy a obdobné přístroje. Mezi předměty, které jsou ve středu zájmu pachatelů, jsou také drobné předměty z drahých kovů, které mají snadněji směnitelnou hodnotu.³⁹ Znepokojující je letošní počet mladistvých mezi pachateli vražd, kterých bylo sedm. Děti do 15 let spáchaly vraždy dvě – oproti stavu v roce 2015, kdy se provinění vraždy dopustili 3 mladiství a žádné dítě do 15 let; může se však jednat o jednorázový výkyv.

Stejně jako v minulých obdobích jsou zvláště rizikovou kriminogenní skupinou děti z výchovných ústavů, a to po dobu pobytu, na útěku z ústavu i po odchodu z něj; dále pak děti z dysfunkčních a sociálně slabých rodin. Latentní trestná činnost mládeže se často projevuje provozováním prostituce, užíváním drog, šikanování, verbálních rasistických útoků a trestné činnosti páchané prostřednictvím internetu (MV, 2017).

39 Hypotézy autora K. Večerky na základě výstupů z probíhajícího výzkumu IKSP *Příčiny a podmínky primární recidivy mladistvých* (závěrečná zpráva z výzkumu je plánována na konec roku 2018).

IV.

Stav a vývoj trestné činnosti cizích státních příslušníků na území České republiky

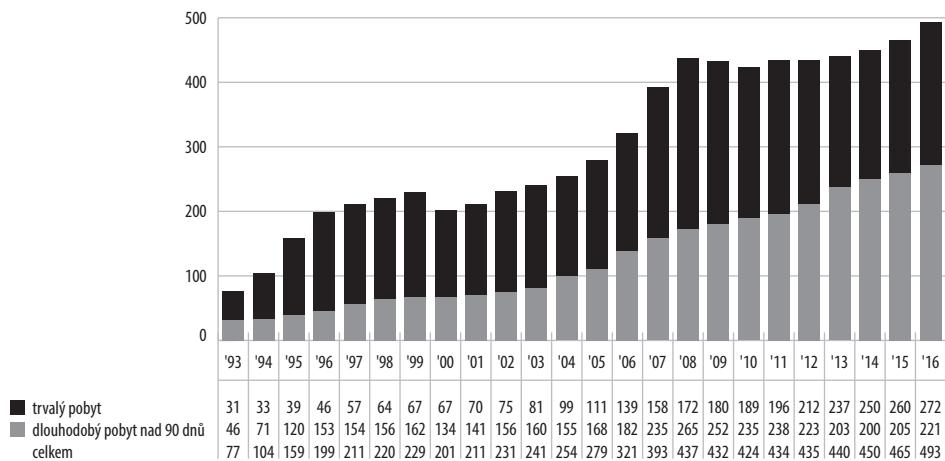
1. Počty cizinců žijících v ČR

Počet cizích státních příslušníků pobývajících dlouhodobě či trvale na území České republiky poměrně rychle narůstal zejména ve druhé polovině devadesátých let. Mezi lety 1994 a 1999 se více než zdvojnásobil ze zhruba 100 tisíc na počty kolem 200 tisíc pobývajících cizinců. V roce 2000 počet cizinců v ČR poklesl o 30 000 osob, přičemž tento vývoj se přičítá vlivu změn legislativy. 1. 1. 2000 vstoupil v platnost zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, který podstatně zpřísnil vstupní a pobytový režim většiny cizinců v ČR. Některá ustanovení tohoto zákona byla zmírněna až novelou platnou od 1. července 2001, která měla za následek opětovný mírný nárůst počtu usazených cizinců, patrný zejména mezi léty 2006 až 2008. Poté se počet cizinců dlouhodobě či trvale žijících v ČR relativně stabilizoval na úrovni cca 435 tisíc osob a v letech 2014 a 2015 počal opět stoupat. V roce 2016 dosáhl počet cizinců žijících legálně v ČR 493 tisíc; ke 30. 6. roku 2017 je to podle údajů Cizinecké policie 510 tisíc osob, z toho cca 278 tisíc osob s trvalým pobytem. Podíl cizinců na celku obyvatelstva ČR činí tedy ke 30. 6. 2017 **4,8 %**.⁴⁰

Největší počet cizinců žijících v ČR tvoří k tomuto datu občané Ukrajiny (112 tisíc), Slovenska (109 tisíc), Vietnamu (59 tisíc) a Ruské federace (36 tisíc). Pokud vezmeme v úvahu zde žijící státní příslušníky islámských států, je jejich počet minimální – nejpočetněji byli ke 30. 6. 2017 zastoupeni občané Sýrie – 1228; 587 jich bylo z Pákistánu, 526 z Iráku, 508 z Iránu a 455 z Afghánistánu.

Uvedená čísla přirozeně nezahrnují cizí státní příslušníky přijíždějící do ČR na krátkodobý pobyt, ani osoby pobývající zde nelegálně.

Graf 32: Vývoj počtu cizinců v České republice podle typu pobytu (1993–2016)

Pramen: Český statistický úřad

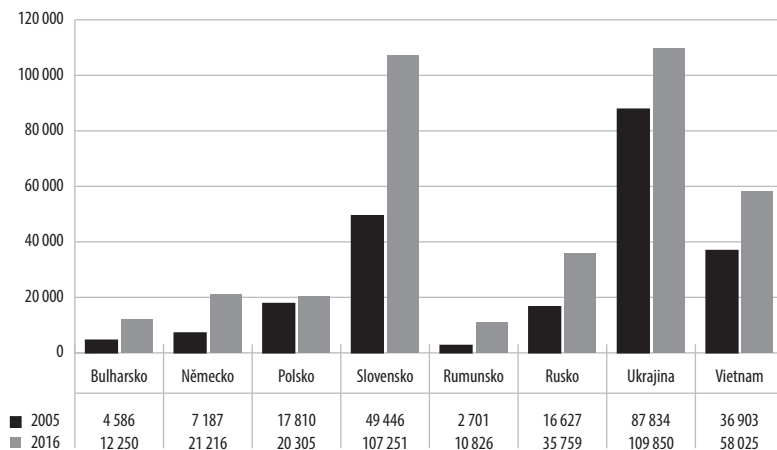
40 Viz Český statistický úřad, http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/datove_udaje/ciz_pocet_cizincu#cr.

V následující tabulce a grafu jsou ve srovnání let 2005 a 2016 uvedeny **státy, u nichž počet jejich občanů žijících v ČR přesahuje k 31. 12. 2016 10 000 osob.**

Tabulka 8: Státy, počet jejichž občanů v ČR přesahuje 10 000 osob (k 31.12.2016)

	Bulharsko	Německo	Polsko	Slovensko	Rumunsko	Rusko	Ukrajina	Vietnam
2005	4 586	7 187	17 810	49 446	2 701	16 627	87 834	36 903
2016	12 250	21 216	20 305	107 251	10 826	35 759	109 850	58 025

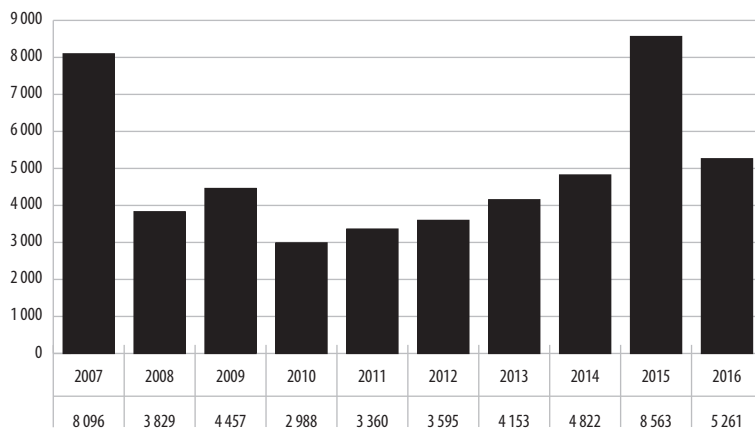
Graf 33: Státy, počet jejichž občanů v ČR přesahuje 10 000 osob (k 31.12.2016)

Pramen: Český statistický úřad

Veškerá uvedená data se samozřejmě týkají legální migrace. Vzhledem k vývoji migrace v posledních letech je potřeba si povšimnout i migrace nelegální. Její stav a vývoj zachycuje následující graf.

Graf 34: Počty nelegálních migrantů 2007–2016

Pramen: Statistika Cizinecké policie ČR

V roce 2016 bylo odhaleno při nelegální migraci na území České republiky celkem 5 261 osob, což je proti roku 2015, v němž byl zaznamenán nejvyšší zjištěný počet nelegálních migrantů za poslední léta, úbytek o cca 3 300 osob. Z uvedeného počtu v roce 2016 bylo 222 osob (tj. 4,2 %) zjištěno při nelegálním vstupu přes vnější schengenskou hranici České republiky (což u nás znamená na letištích) a 5 039 osob (tj. 95,8 %) při nelegálním pobytu.

Pokud jde o státní příslušnost, bylo mezi nelegálními migranty v roce 2016 nejvíce Ukrajinců (1 552 osob, tj. 30,8 % z celkového počtu), přičemž se jednalo především o ukrajinské pracovníky zůstávající v ČR po vypršení platnosti povolení k pobytu. Na druhém místě byli občané Ruské federace (402, tj. 8 %), na třetím místě občané Kuvajtu (336, tj. 6,7 %), což byla především záležitost lázeňských hostů, kteří neodjížděli z ČR po vypršení povolení k pobytu. Na čtvrtém místě se jednalo o Vietnamce (269 osob, tj. 5,3 %) a na místě pátém o občany Afghánistánu (155 lidí, tj. 3,1 %), zjištěné na rozdíl od předchozích obvykle nikoli při pobytu, ale při tranzitu. Celkově pokud jde o občany islámských států, nelegálně tranzitující přes ČR, jednalo se v roce 2016 o minimální počty (Afghánistán – 155, Sýrie – 153, Irák – 109, Pákistán – 55, Irán – 35).

2. Kriminalita cizinců

Kriminalita cizinců je jevem, jehož rozsah má veřejnost tendenci přeceňovat. Podle průzkumu postojů veřejnosti k cizincům prováděném pravidelně v březnu každého roku Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM) označilo v roce 2017 67 % respondentů cizince za příčinu nárůstu kriminality; jen 9 % vyjádřilo s tímto názorem nesouhlas (ostatní nezaujali stanovisko). Časové srovnání výsledků těchto šetření ukazuje, že tendence veřejnosti přisuzovat cizincům negativní vliv na kriminalitu je dlouhodobá. Ve výzkumu názorů veřejnosti provedeném IKSP v roce 2009 uváděli respondenti v průměru dvacetiprocentní podíl cizích státních příslušníků na počtu objasněných spáchaných skutků. (Zeman a kol., 2011) Ve skutečnosti až v roce 2016 tento podíl překročil 9 %.

Tabulka 9: Průzkum názorů veřejnosti: Cizinci jsou příčinou nárůstu kriminality (v procentech odpovědí: souhlas / ani souhlas, ani nesouhlas / nesouhlas)

Období	III/09	III/11	III/12	III/13	III/14	II/15	III/16	III/17
% odpovědí	74/17/6	70/20/7	62/24/10	67/23/6	65/25/7	66/22/9	66/22/8	67/20/9

Zdroj: CVVM 2017⁴¹

Tento názor nejen neodpovídá skutečnosti, pokud jde o podíl cizinců na kriminalitě, ale navíc v ČR od roku 2000 nedochází – až na dílčí výkyvy v roce 2007 a 2013 – k nárůstu, ale k poklesu evidované kriminality. Názor na negativní vliv cizinců na úroveň kriminality v ČR je ovšem stabilní.

41 http://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c1/a7544/f3/ov160418b.pdf.

Při pohledu na skutečný podíl cizinců na kriminalitě, tj. především na počtu spáchaných a evidovaných trestných činů a na počtu známých pachatelů,⁴² je třeba mít na paměti poměrně zásadní skutečnost, že ve statistikách evidované trestné činnosti páchané cizinci není odlišen podíl cizinců pobývajících v ČR dlouhodobě od cizinců s krátkodobým, případně nelegálním pobytem.

Pokud vezmeme v úvahu jen počty cizinců, pobývajících v ČR na základě trvalého, nebo dlouhodobého pobytu, cizinců ze zemí EU s přechodným pobytem, dále držitelů dlouhodobého víza a osob, jimž byl přiznán azyl, vzrostl jejich podíl na celku obyvatel ČR mezi léty 2013 a 2016 ze 4,2 % na 4,7 %. Opět je ovšem třeba zdůraznit, že v tomto podílu nejsou zahrnuti cizinci pobývající v ČR krátkodobě (turisté, pracovní cesty atd.). Nebylo by proto korektní porovnávat podíl cizinců na spáchané trestné činnosti vůči podílu cizinců s dlouhodobým a dalšími výše uvedenými druhy pobytu na celku obyvatel ČR.

V následujícím přehledu vývoje celkového počtu objasněných trestných činů a celkového počtu známých a stíhaných pachatelů je uveden počet skutků spáchaných cizinci a jejich podíl na celkovém počtu objasněných trestných činů a počet stíhaných cizinců a jejich podíl na celkovém počtu známých a stíhaných pachatelů v období let 2013 až 2016.

Tabulka 10: Podíl cizinců na celkovém počtu spáchaných trestných činů a počtu trestně stíhaných osob 2013–2016

	2013	2014	2015	2016
Celkový počet objasněných trestných činů	129 182	126 237	126 081	116 117
Celkový počet trestných činů spáchaných cizinci	9 595	8 134	7 894	9 252
Podíl cizinců na celkovém počtu TČ	6,8 %	6,4 %	7 %	9,1 %
Celkový počet trestně stíhaných osob	117 682	114 608	101 881	93 379
Celkový počet trestně stíhaných cizinců	7 470	7 385	7 264	7 559
Podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob	6,3 %	6,4 %	7,1 %	8,1 %

Pramen: Zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR 2013–2016 (MV ČR)

Z vývoje je zřejmé (kromě celkového poklesu evidované a objasněné kriminality, který je v průběhu posledních let v ČR zřetelný), že podíl trestných činů spáchaných cizinci na celkovém počtu spáchaných a objasněných trestných činů byl po dobu let 2013–2015 relativně stabilní v rozmezí 6,4 % až 7 %, což lze obdobně konstatovat o jejich podílu na počtu stíhaných osob. Určitý nárůst uvádí *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016 (ve srovnání s rokem 2015)* v roce 2016, kdy cizinci spáchali 9 252 objasněných trestných činů, tedy 9,1 % přímo objasněných trestných činů. Z celkového počtu 93 379 trestně stíhaných osob se jednalo o 7 559 cizinců, což představuje 8,1 % z počtu stíhaných osob (v roce 2016 ale poklesl počet evidovaných trestných činů i počet stíhaných osob, takže se podíl cizinců počítá z nižšího základu).

42 Jde o kriminalitu známou, tedy zjištěnou a evidovanou, nikoli o kriminalitu nezjištěnou, neohlášenou, tzv. latentní. Rozsah této latentní kriminality lze jen velmi nesnadno odhadovat; můžeme jen předpokládat, že podíl cizinců na jejím páčání se významně neliší od jejich podílu na kriminalitě evidované.

Následující tabulka, vycházející ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2016, ukazuje počty stíhaných a obžalovaných cizích státních příslušníků u států, kdy tyto počty v roce 2016 převýšily 15 osob.

Tabulka 11: Stíhaní a obžalování cizí státní příslušníci v počtu 15 a více osob v roce 2016

Stát	Stíhané osoby	Obžalované osoby
Slovensko	1 024	951
Ukrajina	377	345
Vietnam	356	325
Polsko	186	176
Rumunsko	155	153
Rusko	91	81
Bulharsko	86	81
SRN	66	60
Moldávie	42	36
Srbsko	26	24
Rakousko	25	22
Velká Británie	22	16
Tunis	21	19
Arménie	20	18
Kazachstán	19	17
Makedonie	19	15
Turecko	19	17
Nigérie	18	18
Kosovo	17	17
Bělorusko	16	11
Chorvatsko	16	13
Itálie	15	13
Litva	15	14

Pramen: Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2016

Pokud jde o odsouzené, bylo v roce 2015 odsouzeno celkem 65 569 osob, z toho 4 877 cizinců (nejvíce ze Slovenska 1 845, Ukrajiny 731, Vietnamu 512), což činí 7,4 % celkového počtu odsouzených (samy zmíněné tři země tvoří nadpoloviční většinu 4,7 %).⁴³

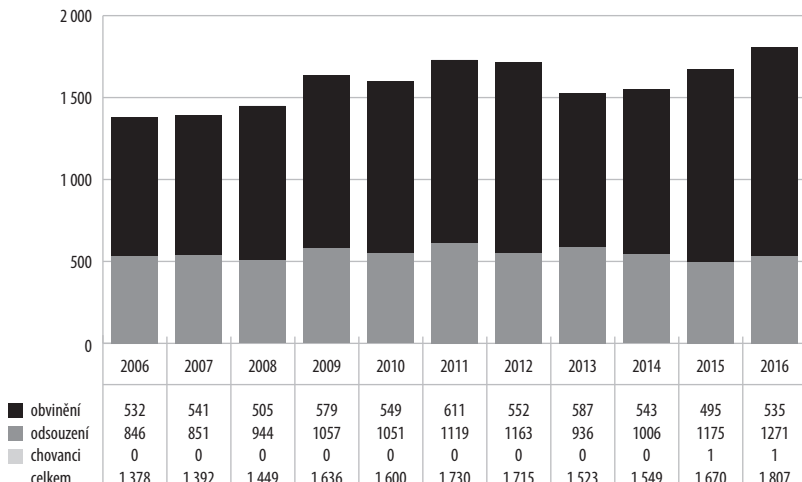
Konečně dalším ukazatelem jsou počty cizích státních příslušníků, pobývajících buď ve vazbě, nebo odsouzených k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

43 Statistika Ministerstva spravedlnosti ČR 2015.

Tabulka 12: Počet vězňených osob cizí státní příslušnosti v letech 2006 až 2016, vždy k 31. 12. (chovanci – osoby umístěné v detenci)

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
obvinění	532	541	505	579	549	611	552	587	543	495	535
odsouzení	846	851	944	1057	1051	1119	1163	936	1006	1175	1271
chovanci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Celkem	1 378	1 392	1 449	1 636	1 600	1 730	1 715	1 523	1 549	1 670	1 807

Graf 35: Počet vězňených osob cizí státní příslušnosti v letech 2006 až 2016, vždy k 31. 12.

Pramen: Statistika Vězeňské služby ČR

Lze konstatovat, že s dílčími výkyvy má počet osob s cizí státní příslušností v českých věznicích vzestupnou tendenci, kterou ovlivňuje především vzestup počtu odsouzených, který za deset let vzrostl zhruba o 400 osob ve výkonu trestu.

Z porovnání stavu odsouzených a obviněných české a cizí státní příslušnosti k 31. 12. 2016 vyplývá, že na počtu osob umístěných ve vazbě se cizinci podílejí 28 %; na počtu osob vykonávajících v českých věznicích trest nepodmíněného odnětí svobody (NTOS) 6,2 %. Vysoké zastoupení mezi osobami ve vazbě je zřejmě vysvětlitelné tzv. útěkovou vazbou (viz § 67, písm. a) TR).

Tabulka 13: Počty občanů ČR a cizinců ve vazbě a ve výkonu NTOS k 31. 12. 2016

Vazba	ČR	Cizinci	Celkem
Muži	1 256	496	1 752
Ženy	116	39	155
Celkem	1 372	535	1 907
Výkon NTOS	ČR	Cizinci	Celkem
Muži	17 812	1 207	19 019
Ženy	1 418	64	1 482
Celkem	19 230	1 271	20 501

Pramen: Statistika Vězeňské služby ČR

Státy, jejichž občané jsou mezi osobami ve vazbě a ve výkonu trestu nejpočetněji zastoupeni, ukazuje následující tabulka:

Tabulka 14: Nejpočetněji zastoupení cizí státní příslušníci ve vazbě a ve výkonu NTOS v roce 2016

Stát	Vazba	Výkon NTOS	Celkem
Slovensko	107	433	541
Vietnam	149	293	442
Ukrajina	49	117	166
Rumunsko	41	65	106
Polsko	21	60	81
Bulharsko	19	47	66
Rusko	23	21	44
Moldavsko	7	19	26
Srbsko	13	13	26
Makedonie	4	16	20
Kosovo	4	14	18
Lotyšsko	2	15	17
Nigérie	3	14	17
Německo	11	6	17
Alžírsko	3	12	15

Pramen: Statistika Vězeňské služby ČR

Lze jen podotknout, že kromě občanů Vietnamu, Nigérie a Alžírka jsou nejpočetněji zastoupeni občané evropských států.

V souhrnu lze říci, že podíl cizinců na spáchané kriminalitě o něco převyšuje podíl cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem na celkovém počtu obyvatel ČR, který činil v polovině roku 2017 4,8 %. Podíl cizinců na počtu spáchaných skutků po delší dobu

nepřevyšoval 7 %, což platilo i pro podíl na počtu známých a stíhaných pachatelů. Rok 2016 v tomto ohledu přinesl vzestup na 9,1 % podílu na počtu skutků a 8,1 % podílu na počtu pachatelů. Další vývoj zřejmě ukáže, zda se jednalo o jednorázový výkyv, či počátek vzestupného trendu.

Mezi známými pachateli, mezi odsouzenými i uvězněnými osobami jsou zastoupeni občané velkého množství států z celého světa, ale pouze občané několika států jsou zastoupeni početněji. Jde zejména o občany Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu; v menší míře o občany Polska, Ruska, Bulharska, Rumunska. Podíl islámských států na imigraci i na páchané kriminalitě je zatím minimální.

Celkově nadále platí, že podíl cizích státních příslušníků na známé a evidované kriminalitě je u nás spíše nižší, zejména ve srovnání s řadou jiných evropských států.

v.

Trendy vývoje ukládání alternativních sankcí z pohledu Probační a mediační služby

Úvod

Na úvod je vhodné představit postavení Probační a mediační služby v celém justičním systému České republiky a dále pak budou podrobně popsány jednotlivé trendy vývoje vybraných alternativních sankcí, které mají pracovníci Probační a mediační služby na starosti.

Probační a mediační služba je organizační složkou Ministerstva spravedlnosti České republiky, zřízená zákonem č. 257/2000 Sb., která má za úkol:

- připravovat na základě pověření soudů a státních zastupitelství podklady k jejich rozhodování zejména ve věci možnosti využití odklonu v trestním řízení, podmíněného propuštění či uložení jednoho z alternativních trestů domácího vězení a obecně prospěšných prací;
- na základě pověření soudů a státních zastupitelství kontrolovat uložené sankce jako jsou trest domácího vězení, trest obecně prospěšných prací, trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a sankce, kde je uložen dohled probačního úředníka, tj. zejména podmíněně odložené tresty odnětí svobody či podmíněně propuštění;
- pracovat s delikventní mládeží;
- poskytovat pomoc a podporu obětem trestných činů.

Tabulka 15: PMS – Roční nápad případů

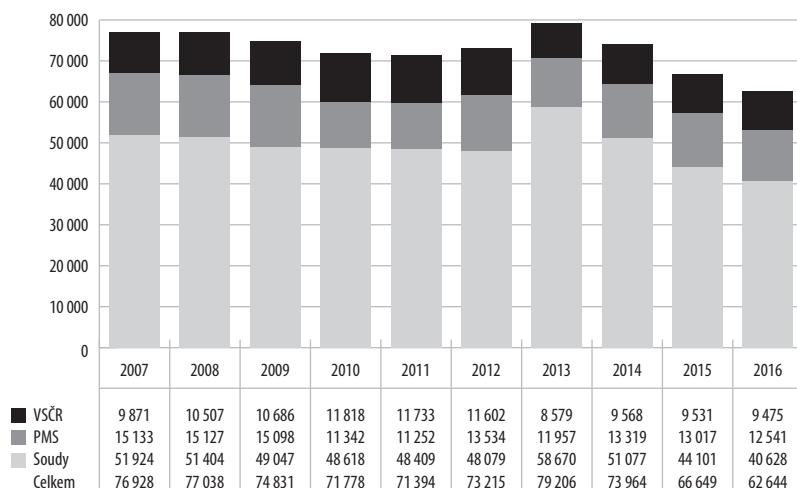
Roční nápad případů	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příprava podkladů pro rozhodnutí soudce či státního zástupce (mládež)	1762	1694	1942	1858	2033	1758	1502	1591	1316	1238
Kontrola uložených sankcí a opatření (mládež)	2554	2279	2304	1887	1845	1672	1376	1282	1155	1129
Příprava podkladů pro rozhodnutí soudce či státního zástupce (dospělí)	3588	3490	3375	6946	8935	10769	9577	11004	10142	9165
Kontrola uložených sankcí a opatření (dospělí)	17110	16604	16742	13485	13017	15416	12720	15980	16395	16068

Pozn.: bez postoupených spisů

Zdroj dat: export dat probační rejstřík AIS PMS

Probační a mediační služba provádí kontrolu alternativních sankcí výhradně na základě pověření soudů a státních zastupitelství. Do její agendy proto nespádají všechny alternativní sankce, které český soudní systém umožňuje uložit. Zejména u alternativních sankcí jako je podmíněně odložený trest odnětí svobody bez uložení dohledu nebo peněžitý trest Probační a mediační služba kontrolu trestu většinou neprovádí. V rámci výkonu sankcí je Probační a mediační služba soudem pověřena kontrolou přibližně v 15–20 % všech ročně uložených sankcí (graf 36).

Graf 36: Uložené sankce a instituce, které je „kontrolují“

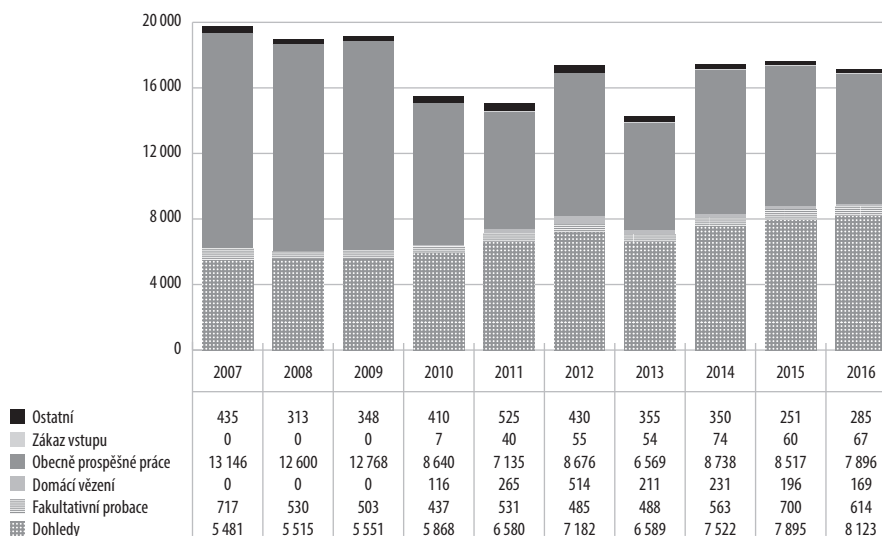
Zdroj dat: CSLAV MSp ČR 2016

Probační a mediační služba na základě pověření eviduje a následně kontroluje každou uloženou sankci, tedy i ty, které vznikly na základě např. uložení souhrnného trestu či přeměny jiného trestu.

Základní evidenční jednotkou je v oblasti kontroly výkonu alternativních sankcí spis pachatele, kterému soud (v některých případech i státní zástupce) určil vykonávat některou z uložených sankcí či opatření nebo ho podmíněně propustil z výkonu trestu odnětí svobody. Za sankce jsou považovány zejména všechny typy alternativních trestů, ale i trestní opatření a některá výchovná opatření u mladistvých a opatření vůči dětem mladším 15 let, která definuje zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže.

Komplexní přehled agendy kontroly všech alternativních sankcí v agendě Probační a mediační služby pak poskytuje graf 37.

Graf 37: Vývoj nápadu agendy PMS u kontroly alternativních sankcí

Zdroj dat: Export dat Probační rejstřík AIS PMS

V rámci dalších částí se budeme podrobně věnovat vývoji nápadu a hlavním událostem, které se v oblasti trestu domácího vězení, zákazu vstupu, obecně prospěšných prací, dohledů v uplynulých letech projeví. Agenda mládeže je podrobněji rozložena v kapitole III.

Obecně prospěšné práce

Agenda obecně prospěšných prací

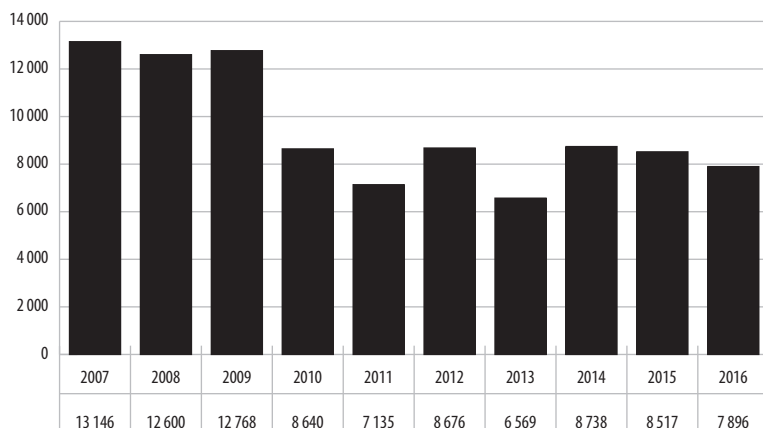
Nejčtenější agendou, kterou je PMS pověřována z pohledu ročně uložených sankcí, je i byla oblast obecně prospěšných prací, která je zastoupena trestem a trestním opatřením obecně prospěšných prací (dále jen trest). Obdobou tohoto trestu je také výkon společensky prospěšné činnosti u mládeže jako jednoho z výchovných opatření. Jelikož se jedná o instituty, které však mají specifická pravidla výkonu, je jim věnován prostor v kapitole mládež.

Trest obecně prospěšných prací spočívá v povinnosti odsouzeného vykonat soudem stanovený počet hodin obecně prospěšných prací v zákonem stanovené lhůtě u stanoveného poskytovatele, zejména obce či jiné prospěšné organizace. V případě nevykonání či porušení podmínek trestu může soud trest přeměnit na trest odnětí svobody nebo na jiný alternativní trest, např. domácí vězení či peněžitý trest. Pracovníci PMS pak v rámci výkonu trestu provádějí pravidelné kontroly, zdali je trest dle domluveného harmonogramu vykonáván.

Vývoj a hlavní události

V letech 2001, resp. 2002 až 2009 stabilně docházelo každoročně k mírnému poklesu nápadu uložených trestů obecně prospěšných prací. V tomto období tvořila tato agenda více jak 60 % ročně evidovaných případů. Počet uložených trestů se pohyboval v rozmezí 12,5 – 13 tisíc trestů (graf 38).

Graf 38: Vývoj počtu trestů a trestních opatření obecně prospěšných prací

Zdroj dat: Export dat Probační rejstřík AIS PMS

V roce 2009 došlo k významnému předělu v celém systému alternativních sankcí a nejenak tomu bylo i u agendy obecně prospěšných prací. K hlavním změnám v tomto období patřila zejména rekodifikace trestního práva hmotného (nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb., účinný od 1. 1. 2010), implementace nového ustanovení § 62 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., které zavedlo, že trest obecně prospěšných prací by zpravidla neměl být uložen, pokud byl v předchozích 3 letech přeměněn trest odnětí svobody či na jinou alternativu a zejména zavedení povinnosti vyžádat si stanovisko probačního úředníka k trestu obecně prospěšných prací, pokud je trest obecně prospěšných prací ukládán trestním příkazem. Uvedené změny měly za následek v následujícím roce bezmála 40 % propad ročního nápadu trestu obecně prospěšných prací. Propad se zastavil až v roce 2011 na nejnižší úrovni uložených trestů obecně prospěšných prací od vzniku Probační a mediační služby. Následně došlo k mírnému nárůstu případů a ustálení na hladině 8,5 – 9 tisíc ročně uložených trestů.

Tento trend by zřejmě pokračoval, nebýt druhého impulsu, který za posledních 10 let sice krátkodobě, ale výrazně ovlivnil tuto agendu. Jednalo se o amnestii prezidenta republiky k 1. 1. 2013, která vedla k zaházení odsouzení u části pachatelů. To mj. způsobilo, že v roce 2013 a částečně i v roce 2014 nebyly odsouzeným pachatelům ukládány přísnější alternativní tresty, jako jsou např. práve obecně prospěšné práce, ale spíše „mírnější“ podmíněně odložené tresty odnětí svobody bez dohledu. Další možné vlivy viz blíže kap. II. Trestní politika. V roce 2013 napadlo pouze 6,5 tisíc obecně prospěšných prací.

Od roku 2014 se počet trestů obecně prospěšných prací pohybuje v rozmezí 8,5 – 8 tisíc a zatím lze jako v minulosti pozorovat mírný 5–10 % meziroční pokles. Tento trend lze přisoudit mnoha faktorům, mezi které patří např. nízká nezaměstnanost a související nezájem či nedostupnost poskytovatelů obecně prospěšných prací v regionech; pokles celkového počtu odsouzených v posledních letech či větší tlak na využívání intervence a práce s pachatelem, pro které se v justičním systému nachází potenciálně vhodnější alternativní sankce.

Uvedené změny systému, zejména ta v roce 2010, proměnila také strukturu evidovaných případů, neboť nyní již netvoří obecně prospěšné práce 60 % nápadu jako v roce 2007, ale pouhých 45 %.

Změna výměry trestu a stanovené doby na jeho vykonání nemá sice přímý vliv na ukládání trestu obecně prospěšných prací, nicméně výrazně ovlivňuje průběžnou strukturu probační práce. Transformace výměry trestu v roce 2010 z původních 50 – 400 hodin prací, které musely být vykonány do jednoho roku od nařízení trestu na stávajících 50 – 300 hodin prací s povinností výkonu do dvou let, měla za následek větší koncentraci trestů souběžně kontrolovaných Probační a mediační službou a v některých případech zpomalení/oddálení procesu přeměny nevykonaného trestu na trest odnětí svobody. Následná změna stanovené doby na vykonání v roce 2016 zpět na jeden rok bude mít pak jistě zrychlující efekt na ukončování případů obecně (z pohledu přeměny trestu i samotného vykonání), což bude mít za následek i pokles počtu souběžně pracovníky PMS kontrolovaných trestů.

Dohled probačního úředníka

Agenda dohledů probačního úředníka

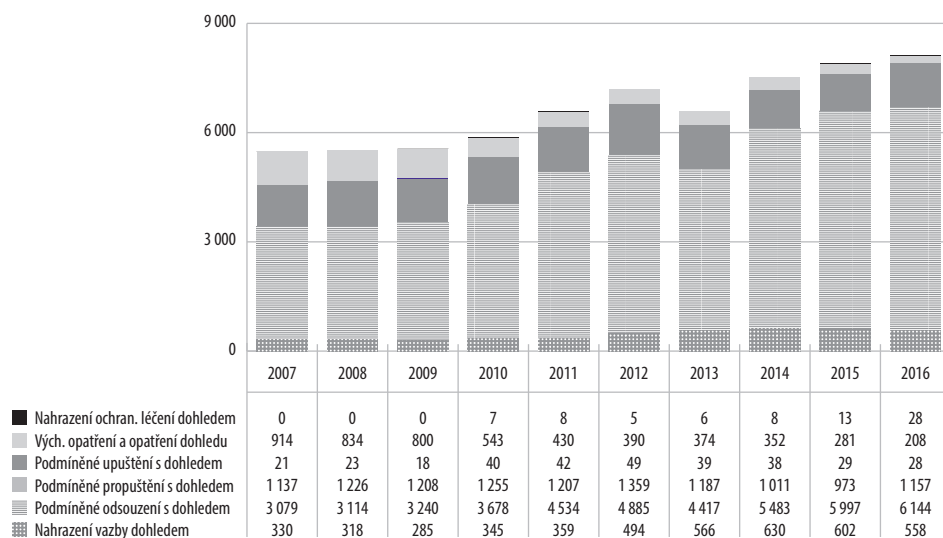
Druhou nejčetnější agendou Probační a mediační služby je oblast výkonu dohledu probačního úředníka. Oblast je tvořena většinou uloženým dohledem v rámci podmíněného odloženého trestu odnětí svobody či podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Dohled však může být také uložen např. souběžně s podmíněným upuštěním od potrestání či jako výchovné opatření u mladistvých či jako opatření dítěti mladšímu 15 let. Zvláštní kapitolou je pak uložení dohledu jako nahrazení vazby (§ 73 odst. 1 písm. c zákona č. 141/1961 Sb.) či ochranného léčení (§ 99 odst. 6 zákona č. 40/2009 Sb.). Dohled může být také uložen jako doplněk trestu obecně prospěšných prací. U mladistvých jsou všechny uvedené formy dohledů dostupné ve formě výchovného opatření v kombinaci s uložením trestních opatření tam, kde to povaha dohledu a konkrétního trestního opatření dovolují.

Výkon dohledu spočívá v povinnosti odsouzeného vykonávat soudem uložené povinnosti a omezení a stanovený probační plán, spolupracovat s probačním úředníkem a informovat ho o své životní situaci, a to ve stanovené zkušební době. V případě nevykonání či porušení podmínek trestu může soud rozhodnout o vykonání odloženého trestu odnětí svobody. Pracovníci PMS pak v rámci výkonu dohledu realizují konzultace s pachatelem, zjišťují a ověřují údaje o životní situaci pachatele a kontrolují dodržování uložených povinností a omezení.

Vývoj agendy a hlavní události

Vývoj počtu ukládaných dohledů zaznamenává od vzniku Probační a mediační služby v roce 2001 trvalý růst. Na rozdíl od agendy obecně prospěšných prací nedocházelo k výrazným výkyvům a po celé období nastával většinou každoroční 5–10 % růst. Do roku 2004 se počet uložených dohledů pohyboval okolo hodnoty 4 tisíc. V období od roku 2005–2010 počet pozvolně stoupal na hodnotu necelých 6 tisíc dohledů (graf 39).

Graf 39: Vývoj počtu ukládaných dohledů probačního úředníka

Zdroj dat: Export dat Probační rejstřík AIS PMS

Od roku 2011 docházelo k nárůstu počtu ročně uložených dohledů s jedinou výjimkou, kterou způsobila již zmiňovaná amnestie prezidenta republiky k 1. 1. 2013, kdy došlo k poklesu nápadu na úroveň hodnoty roku 2011. Nárůst ukládaných dohledů je způsoben zejména vyšším počtem ukládaných podmíněně odložených trestů odnětí svobody s dohledem, a to i přes neustále klesající počty dohledů v agendě mládeže a dohledů uložených podmíněně propuštěným v tříletém období (2013–2015) po amnestii. Nárůst je také patrný v oblasti nahrazení vazby dohledem, která ale svou četností tvoří jen malou část agendy dohledů a tedy i přírůstku.

Za důvod dlouhodobého růstu lze považovat tzv. „budování kriminální kariery“, kdy určitá část klientů se přes „mírnější“ alternativní sankce dostala trestním systémem až k nejpřísnější alternativě, tedy k dohledu, ať již ve formě podmíněného odsouzení k trestu odnětí svobody nebo u podmíněného propuštění. Druhý důvod je možné přisoudit rostoucí potřebě intervence probačního úředníka během výkonu alternativní sankce, která je u dohledů ve srovnání se standardní podobou alternativních trestů vyšší.

Krátkodobé zrychlení růstu v období 2010–2012 může být způsobeno rozšířením možnosti aplikace podmíněně odloženého trestu odnětí svobody s dohledem ze dvouletých trestů na tresty tříleté. Pravděpodobně jen setrvačnost rozhodování soudů v tomto případě nevedla ke skokovému nárůstu ukládaných dohledů. Existovat může obecně i souvislost se změnami u prostého podmíněného odsouzení, kde se rozšířila také možnost jeho ukládání.

V agendě Probační a mediační služby se také objevují případy, kdy je PMS pověřena po dobu zkušební doby kontrolou výkonu sankce např. podmíněně odloženého trestu odnětí svobody či podmíněně zastaveného trestního stíhání bez toho, aby byl uložen dohled. PMS

konkrétně dohlíží na uložení přiměřená omezení či povinnosti. Tyto případy se interně nazývají tzv. fakultativní probace. S ohledem na svou četnost fakultativní probace dosahuje jen 4 % agendy kontrolovaných sankcí.

Domácí vězení a zákaz vstupu

Agenda domácího vězení a zákazu vstupu

Nejpřísnější z alternativních trestů z pohledu omezení lidských svobod jsou tresty domácího vězení a trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce (dále jen trest zákazu vstupu). Agenda je zastoupena jak trestem, tak trestním opatřením. V případě domácího vězení je navíc do agendy začleněno i tzv. „kvazi“ domácí vězení, tj. povinnost pachatele zdržet se ve svém bydlišti během určitého období zkušební doby podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody s dohledem.

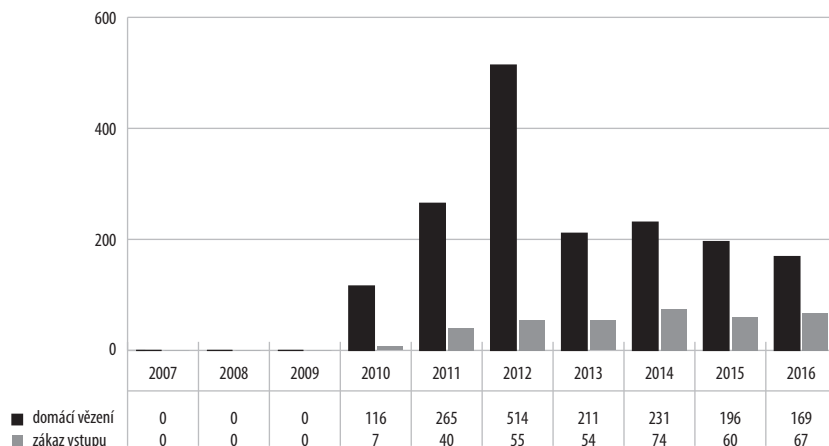
Trest zákazu vstupu pak spočívá v povinnosti odsouzeného zdržet se účasti soudem definovaných akcí po dobu zkušební doby. V případě porušení podmínek trestu je odsouzený stíhán pro trestní čin maření úředního rozhodnutí.

Trest domácího vězení spočívá v povinnosti odsouzeného se zdržet ve svém bydlišti v soudem stanoveném časovém úseku a to po dobu až dvou let. V případě porušení podmínek trestu může soud trest přeměnit na trest odnětí svobody. Pracovníci PMS pak v rámci výkonu trestu provádějí pravidelné namátkové návštěvy, zdali je trest vykonáván. Případně bude odsouzený kontrolován prostřednictvím elektronického monitorovacího systému.

Vývoj agendy a hlavní události

Oba instituty jsou od roku 2010 novinkami v českém trestním systému, proto jsou často ovlivněny procesem implementace, novelizacemi souvisejících zákonů i kampaněmi, které na ně navazují. Vývoj trestu zákazu vstupu byl ovlivněn velmi specifickým charakterem pachatelů – „sportovních výtržníků“, kterým byl určen. V roce 2010, kdy mohl být poprvé uložen, tak došlo k uložení pouze 7 trestů. V posledních čtyřech letech se tento trest již ustálil v rozmezí 50–70 trestů ročně (graf 40).

Graf 40: Vývoj počtu ukládaných domácího vězení a trestu zákazu vstupu

Zdroj dat: Export dat Probační rejstřík AIS PMS

I přesto, že trest domácího vězení je relativně nový institut, byl za tuto krátkou dobu ovlivněn několika významnými faktory. Hlavním faktorem ovlivňujícím maximální využití potenciálu tohoto trestu je samozřejmě absence systému elektronického monitoringu. Z pohledu četnosti ukládání se však nejedná o jediný faktor, který tento typ sankce limituje. Novelami trestního zákona (zákonem č. 330/2011 Sb. s účinností od 1. 12. 2011 a zákonem č. 193/2012 Sb. s účinností od 31. 8. 2012) došlo k zavedení dvou změn právní úpravy, které jsou také pravděpodobně příčinami nízkého počtu ukládaných trestů domácího vězení. Patří mezi ně povinnost vyžádat si stanovisko probačního úředníka k trestu domácího vězení, pokud je sankce ukládána trestním příkazem, a změna způsobu reakce na porušování trestu ze stanovení náhradního trestu na přeměnu části či celého trestu. Díky těmto jistě dobře míněným úpravám se výkon trestu stal výrazně složitějším, což také ovlivnilo četnost jeho ukládání.

Tyto dvě změny spolu s absencí elektronického monitoringu drží oproti původním předpokladům vývoj na hladině 200–250 trestů. Výjimku tvoří rok 2012, kdy došlo k projevu vlivu vrcholící kampaně souběžně běžící s výběrem prvního provozovatele tzv. náramků, jejímž následkem byl uložen více jak dvojnásobek trestu domácího vězení než kdykoliv v letech minulých i následujících (přes 500 domácích vězení). I v této agendě se pak v roce 2013 projevil dopad amnestie prezidenta republiky, kdy také došlo k zahlázení části trestní minulosti odsouzených.

Závěr

V rámci vývoje celé agendy Probační a mediační služby se dlouhodobě projevují dva významné trendy. Prvním je mírný ústup nápadu kontroly trestu obecně prospěšných prací způsobený propadem v roce 2010 a trvalým snižováním počtu těchto uložených trestů. Druhým trendem je pak pozvolný růst ukládání dohledu probačního úředníka, který se výrazně projevuje na růstu průměrné zátěže pracovníků Probační a mediační

služby. Závěrem lze konstatovat, že sankční politika je výrazně citlivý systém a reaguje nejen na změny hlavní legislativy, ale také na zdánlivě drobné a nesouvisející úpravy a probíhající kampaně.

VI.

Oběti kriminality v ČR v roce 2016 pohledem policejní statistiky

Kapitola této publikace týkající se obětí kriminality, při jejímž sestavování tradičně čerpáme především z údajů, které přináší policejní statistiky, se bude odlišovat od těch z předcházejících let menším rozsahem. Příčinou je skutečnost, že v současnosti dochází v Evidenčně statistickém systému kriminality ze strany Policie ČR ke změnám ve způsobu evidence obětí trestné činnosti. Z tohoto důvodu nám data týkající se obětí kriminality nashromážděná policií za rok 2016 na území naší republiky již nemohla být poskytnuta v takové podobě jako v předcházejících letech, kdy jsme je mimo jiné mohli, na základě různých třídění vyhotovených policií speciálně pro naši instituci, ve větším rozsahu analyzovat a prezentovat. Přesto, že dochází v evidenci obětí kriminality ke změnám, pracovníci policie nám za rok 2016 některá jimi nashromážděná statistická data k obětem poskytli. Část z těchto údajů uvádíme dále v tabulkách č. 16 a č. 17⁴⁴, abychom za výše uvedený rok přinesli, byť ve velmi omezeném rozsahu, některé informace o policií evidovaných obětech trestné činnosti v ČR.

Očekává se, že nová evidence a zpracování statistických dat o obětech kriminality v policejním Evidenčně statistickém systému kriminality by ve svém výsledku měla do budoucna rovněž přinášet údaje více odpovídající realitě, především pokud jde o celkové počty obětí, se kterými se policie na území republiky setkává při své práci v terénu. Dosavadní způsob policejní evidence obětí kriminality to umožňoval jen v omezené míře (viz níže). Na základě stávajícího policejního způsobu evidence obětí bylo možno dojít jen k tzv. minimálním počtům evidovaných obětí trestné činnosti. Navíc ty policie zaznamenávala ve svých statistikách ne pod označením „oběti kriminality“, ale jako „objekty napadení – osoby“ a „objekty napadení – skupiny osob“.

Na tom, že až dosud bylo možné dospět na základě policejních statistických záznamů jen k tzv. minimálním počtům evidovaných obětí kriminality, se do značné míry podílela následující skutečnost. Policie při sběru dat o fyzických osobách zasažených kriminalitou jednotlivé oběti trestné činnosti evidovala pouze **alternativně** jakožto „objekty napadení“ (osoby: muže, ženy, skupiny osob), a to vedle objektů napadení obecné a hospodářské kriminality a objektů napadení soukromého a veřejného zájmu. V praxi to znamenalo, že např. pokud došlo při trestné činnosti k poškození nějakého auta, obvykle policista ze svého profesního hlediska upřednostnil při záznamu pro statistiku zaevidování auta jako objektu napadení a ne zaevidování majitele auta (objektu napadení – osobu), tedy faktické oběti trestné činnosti. Toto bylo dáno „vynucenou“ alternativní volbou zavedenou mezi jednotlivými kategoriemi „objektů napadení“, kterou pracovník policie při záznamu do příslušného záznamového formuláře prováděl. Mimo jiné pak tato alternativní volba také znamenala, že objekt napadení-osoba, coby faktická oběť kriminality, se především v případě majetkové trestné činnosti obvykle vůbec nemusela dostat do policejní evidence obětí kriminality (tj. objektů napadení-osob a skupin osob). Dosavadní policejní statistiky týkající se obětí – potažmo „objektů napadení-osob a skupin osob“ – v důsledku této skutečnosti přinášely informace především o osobách zasažených trestnými činy spadajícími podle policejního vymezení do násilné a do mravnostní kriminality.

44 Při excerpci dat z poskytnutých policejních statistických podkladů za rok 2016 technicky spolupracovala Mgr. M. Pešková.

Úsilí Policie ČR o lepší evidenci a zpracování statistických dat o obětech kriminality „fyzických osobách“, lze jen vítat. Tato snaha jistě odráží i skutečnost, že je u nás v posledních letech obětí kriminality odbornou i laickou veřejností věnováno čím dál více pozornosti. V této souvislosti lze zaznamenat i snahu prosadit realizaci viktimologických výzkumů mezi obyvatelstvem, které by umožňovaly mapovat vývoj zasažení obyvatel vybranou trestnou činností přímo na základě výpovědí samotných kriminalitou poškozených osob. Šetření tohoto druhu jsou v některých zemích běžnou záležitostí a jsou uznávaným doplňkem dat získaných o obětech kriminality z policejních statistik.

Oběti kriminality v ČR pomalu, ale jistě, přestávají být téměř zcela opomíjenou stranou v systému trestní justice. Navíc si některé instituce čím dál více uvědomují, že i informace statistické povahy, které se týkají obětí kriminality (ať již jde o tak „triviální“ údaje jako je počet obětí, věk obětí, jejich pohlaví, vztah mezi obětí a pachatelem apod.) také mohou významnou měrou přispět k vytváření reálnějšího obrazu nejen o rozsahu, ale i rázu kriminality, která se na území státu odehrává. Z tohoto důvodu lze policejní úsilí o zdokonalení evidence obětí kriminality v ČR vnímat velmi pozitivně. Pro prezentaci policejních dat o obětech kriminality za rok 2016 ale toto období změn v policejní evidenci přináší pro nás v souvislosti s touto kapitolou jistá omezení.

Nicméně výběr policejních statistických dat nashromážděných k obětem kriminality za rok 2016 v ČR uvádíme v tabulce 16 a 17. Týkají se výhradně obětí trestných činů, které policie podle svého vymezení řadí do násilné a mravnostní kriminality. Jde o data, která jsou platná, **pokud se jedná o počty žen a mužů – objektů napadení. U počtů objektů napadení „skupin osob“ jde o data NEÚPLNÁ** z důvodu probíhajících změn v evidenci dat o obětech kriminality.

Předpokládáme, že již příští rok by se nejen uživatelé této publikace mohli dočkat obsáhlejších informací o obětech kriminality na území naší republiky čerpaných z nově evidovaných a vyhodnocených policejních dat.

Tabulka 16: Minimální počty policíí evidovaných obětí trestné činnosti, kterou policie řadí do mravnostní kriminality, ČR, rok 2016 (Týká se objektů napadení / „objekt napadení-muž“, „objekt napadení-žena“, „objekt napadení –skupina osob“/). Zdroj: Policejní prezidium ČR

Heslo takticko statistické klasifikace	§ TZ	Počty „objektů napadení“		
		muži	ženy	skupina osob*
Znásilnění	185	53	603	1
Pohlavní zneužívání v závislosti	187/2	17	59	3
Pohlavní zneužívání ostatní	187/1,3,4	122	519	9
Sexuální nátlak	186	17	26	1
Ohrožování mravnosti	191	7	20	1
Obchodování s lidmi	168	1	16	3
Kuplířství	189	2	13	2
Komerční forma sexuálního zneužívání ostatní	187/1,3,4	0	11	0
Komerční forma sexuálního zneužívání v závislosti	187/2	1	3	0
Ublížení nakažlivou lidskou nemocí z nedbalosti	143,147,148,153	1	0	0
Úmyslné ublížení na zdraví nakažlivou lidskou nemocí	145,146,152	2	4	1
Ohrožování pohlavní nemocí	155	3	2	0
Ostatní mravnostní trestné činy	190,192,193,193a, 193 b,194	24	118	8

* Jedná se o neúplné počty objektů napadení-skupin osob z důvodu probíhajících změn v evidenci dat o obětech kriminality.

Tabulka 17: Minimální počty policíí evidovaných obětí trestné činnosti, kterou policie řadí do násilné kriminality, ČR, rok 2016. (Týká se objektů napadení / „objekt napadení-muž“, „objekt napadení-žena“, „objekt napadení –skupina osob“/). Zdroj: Policejní prezidium ČR

Heslo takticko-statistické klasifikace	§ TZ	Počty „objektů napadení“		
		muži	ženy	skupina osob*
Vražda	140	68	74	1
Vražda novorozence matkou	142	0	1	0
Zabití	141	0	0	0
Usmrcení z nedbalosti	143	26	18	2
Úmyslné ublížení na zdraví	145,146,146a	4196	1345	80
Loupež	173	1001	668	14
Loupež ve finančních institucích	173	1	14	0
Vydírání	175	675	492	23
Týrání svěřené osoby	198	98	95	15
Týrání osoby žijící ve společném obydlí	199	48	529	7
Omezení a zbav. osobní svobody	169,171,170	50	146	1
Nebezpečné vyhrožování	353	1070	1318	78
Nebezpečné pronásledování	354	64	361	6
Násilí proti osobě a orgánu veřejné moci	323,324,325,326	588	69	30
Násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a jednotlivci	352	40	33	7
Opuštění dítěte	195	6	9	6
Braní rukojmí	174	0	0	1
Útisk	177	15	16	0
Porušování domovní svobody	178	53	86	0
Únos	200	2	7	0
Ostatní násilné trestné činy	144,172	3	1	0

*Jedná se o neúplné počty objektů napadení-skupin osob z důvodu probíhajících změn v evidenci dat o obětech kriminality.

Resumé

Institut pro kriminologii a sociální prevenci ve svých každoročně vydávaných „**Analýzách trendů kriminality**“ interpretuje (nejen) odborné veřejnosti poznatky o stavu zločinnosti v České republice. Ve Střednědobém plánu výzkumných úkolů IKSP na léta 2016–2019 spadá příprava ročenky do obsahového směru *Sledování a analýza vývojových trendů kriminality, s ní souvisejících sociálně patologických jevů a podmiňujících kriminogenních faktorů, na něž je třeba v trestní politice reagovat*. Zpracování každoročního analytického přehledu vývoje registrované kriminality vychází z policejních, justičních a vězeňských statistik a statistik Probační a mediační služby. Předmětem výzkumu je stav kriminality v roce předchozím a porovnání s delšími (cca desetiletými) časovými řadami statistických údajů rezortních statistik Ministerstva spravedlnosti ČR a Ministerstva vnitra ČR. Cílem publikace je poskytnout informace o vývoji trestné činnosti jak v tom konkrétním roce, tak v kontextu delšího časového vývoje. Monografie rovněž nabízí zhodnocení stavu, struktury a intenzity kriminality včetně změn teritoriálních; a pohybů stavu a skladby známých pachatelů. Při zpracování jsou využívány statistické údaje z rezortních i mimorezortních materiálů hodnotících stav a vývoj kriminality a stav a vývoj počtu stíhaných, obžalovaných, odsouzených a vězněných osob v tom kterém roce. Studie prezentuje vybrané ukazatele kriminality, a to v některých případech od počátku počítačového zpracování statistických dat. Nedílnou součástí tvoří přílohy zachycující kontinuální vývoj kriminality obecně i vývoj jednotlivých druhů.

V roce letošním je tradiční ročenka představována v inovované podobě, jež by mohla trendy kriminality ilustrovat komplexněji. Struktura publikace volně koresponduje s posloupností systému trestní justice, je jakýmsi průřezem dat od policejních statistik dále přes státní zastupitelství, soudy, Probační a mediační službu až po údaje o vězeňské populaci nebo obětech trestných činů. Některá zmiňovaná data byla ovšem zařazena i v předchozích analýzách.

Při monitorování situace v roce 2016 však vyvstala řada omezení týkajících se buď dostupnosti dat, nebo existence přechodného období při úpravách způsobu sběru. Např. Ministerstvo spravedlnosti již od roku 2015 nevydává statistickou ročenku kriminality, z čehož plyne, že požadovaná data jsou k dispozici pouze v limitované míře a na vyžádání, případně je možno sestavovat si přehledy či zvláštní sestavy v systému CSLAV (Centrální statistické listy a výkaznictví) ke konkrétnímu dni. Podklady z policejních statistik jsou ovlivněny rozsáhlou rekonstrukcí evidenčně statistického systému kriminality PČR.

První kapitola komentuje z pohledu policejních statistik základní **údaje o kriminalitě** v roce 2016 a jejich změny oproti roku předchozímu a za zhruba posledních deset let. Zabývá se hodnocením stavu a změn struktury a intenzity kriminality, včetně změn teritoriálních. Uvádí též informace o skladbě známých pachatelů, v členění podle pohlaví, věku (o osobách mladších 18 let blíže v kapitole o kriminalitě mládeže), sleduje podíl recidivistů. Zmíněny jsou obecně počty evidovaných obětí a některé informace o sebevraždách. Přílohy publikované v závěru doplňují studii o další statistická data.

Vývojem trestní a sankční politiky v České republice se zabývá další kapitola. Prezentuje trendy u osob stíhaných, obžalovaných a odsouzených, vývoj aplikace zkráceného přípravného řízení a odklonů. Nabízí přehled struktury sankcí i vězeňského indexu v ČR,

postihuje rovněž trestání právnických osob. Využívá zejména data z přehledů státních zastupitelství a soudů ze systému CSLAV Ministerstva spravedlnosti a je doplněna v přílohách grafy a tabulkami o podrobnější informace.

Specifické kategorii pachatelů, a to z řad osob ve věku do 18 let – tj. **mladistvým a dětem do 15 let** – a jimi páchané trestné činnosti, se věnuje následující část. Interpretuje trendy v kriminalitě mládeže (především majetkové, násilné a mravnostní), vývoj trestání mladistvých a zvláštní agendu mládeže Probační a mediační služby.

Stav a vývoj kriminality **cizích státních příslušníků** na území České republiky mapuje čtvrtá kapitola. Zabývá se podílem cizinců na trestné činnosti, nabízí přehled zemí, ze kterých pachatelé nejčastěji pocházejí; sleduje vývojové tendence v ne/legální migraci a pracuje s relevantními průzkumy postojů veřejnosti k cizincům.

Následuje kapitola věnovaná **činnosti Probační a mediační služby**, jmenovitě jejímu působení **v oblasti výkonu alternativních trestů**. Jde o agendu dohledu, obecně prospěšných prací, domácího vězení a zákazu vstupu. Pro jejich sledování byly nad rámec běžně dostupných statistik vytvořeny a okomentovány časové řady za celé desetiletí, ze kterých plynou informace o podílu jednotlivých agend a posunech v nápadu a zátěži probačních úředníků.

Poslední součástí publikace jsou stručné vybrané údaje o počtech **obětí trestných činů** v roce 2016, spadajících podle policejního vymezení do kriminality násilné a do kriminality mravnostní. Stať též informuje o probíhajících změnách v evidenci obětí kriminality v rámci Evidenčně statistického systému kriminality Policie ČR.

Ročenka je k dispozici v elektronické podobě na webových stránkách IKSP www.kriminologie.cz.

Summary

In its annually published “**Analysis of Crime Trends**”, the Institute of Criminology and Social Prevention brings findings on the state of crime in the Czech Republic to (not only) the expert public. Preparation of the yearbook falls under the research topic *Monitoring and analysis of development trends in criminality and related socio-pathological phenomena and criminogenic factors that need to be addressed in criminal policy* in the Mid-Term Plan of ICSP Research Activities for 2016–2019. The annual analytical overview of trends in registered crime is based on police, judicial and prison statistics and the statistics of the Probation and Mediation Service. The subject of research is the state of crime in the year preceding the publication and its comparison to a longer (approx. ten-year) time series of statistical data from the Ministry of Justice and Ministry of the Interior of the Czech Republic. The aim of the publication is to provide information on trends in crime both in that particular year and in the context of long-term developments. The monograph also offers an assessment of the state, structure and intensity of crime, including territorial changes, and changes in the state and composition of known offenders. The study uses statistical data gathered from both departmental and non-departmental materials assessing the state and development of crime and the state and development of the number of prosecuted, charged, convicted and imprisoned persons in that particular year. The study presents selected indicators of criminality, in some cases dating from the beginning of computer processing of statistical data. An integral component of the study are also appendices depicting ongoing trends in crime in general and the development of individual types of crime.

This year’s traditional yearbook is presented in an innovative form that can illustrate trends in criminality more complexly. The structure of the publication loosely corresponds to the order of the criminal justice process; it is a cross-section of data from police statistics, through public prosecution, the courts and Probation and Mediation Service, to data on the prison population or victims of crime. However, some of this data was included in previous analyses.

When monitoring the situation in 2016, however, there were a number of limitations regarding either the availability of data or the existence of a transition period when modifying the collection method. For example, the Ministry of Justice ceased to issue a statistical yearbook on crime in 2015, which suggests the required data is only available to a limited degree and on request; alternatively it is possible to compile overviews or special reports in the CSLAV system (Central Statistical Sheets and Reporting) as of a specific date. Material from police statistics was affected by extensive reconstruction of the criminal statistical records system of the Czech Police.

The first chapter comments on **basic data on criminality** in 2016 and the changes that occurred since the previous year and over the last decade. It assesses the state of crime and changes in the structure and intensity of crime, including territorial changes. It also provides information on the composition of known offenders, broken down according to sex, age (more on persons under the age of 18 in the chapter on juvenile crime) and the

proportion of recidivists. General numbers of registered victims and some information on suicides is also mentioned. Appendices published at the end of the publication supplement the study with additional statistical data.

The next chapter deals with **developments in criminal and sanctions policy** in the Czech Republic. It presents trends in people prosecuted, charged and convicted, developments in the application of summary pre-trial proceedings and diversions. It provides an overview of the structure of sanctions, the prison index in the Czech Republic, and also covers the punishment of legal entities. It principally uses data from overviews by public prosecutor's offices and the courts in the Ministry of Justice CSLAV system, supplemented by more detailed information in the appendices in the form of charts and tables.

The following section looks at a specific category of offenders under the age of 18 – i.e. **juveniles and children under the age of 15** – and the offences committed by this group. It interprets trends in juvenile criminality (especially property, violent and moral crime), developments in juvenile crime and the Probation and Mediation Service's special youth agenda.

The state and trend in criminality by **foreign nationals** in the Czech Republic is mapped in the fourth chapter, which deals with the share of criminal activity by foreigners, offers an overview of the countries from which offenders most often come; monitors trends in legal/illegal migration and works with relevant surveys of public attitudes to foreigners.

The next chapter then deals with the **activities of the Probation and Mediation Service**, namely its activities in the field of **alternative sanctions**. This is a supervisory agenda for community service, house arrest, and restraining orders. In addition to commonly available statistics, time series for whole decades were created and commented to study these trends, which provided information on the share of individual agendas and shifts in the views and workload of probation officers.

The last part of the publication includes brief selected data on the number of **victims of crime** in 2016, falling into the category of violent and moral crime according to police definitions. The section also reports on current changes in records of the victims of crime in the criminal statistical records system of the Czech Police.

The yearbook is available in electronic form on the ICSP website at www.kriminologie.cz.

Translated by: Presto

Použité zdroje a literatura

- Gřivna, T. (2016). Trestní odpovědnost právnických osob ve světle principu ultima ratio. *Trestné právo ako ultima ratio – hmotnoprávne a procesnoprávne aspekty*, 69–74.
- Hulmáková, J. (2015). Sankční politika v kontextu vybraných zásad trestního řízení. *Trestněprávní revue*, stránky 251–258.
- Hulmáková, J. (2016). Aplikace alternativních sankcí v České republice trendy a limity. *Trestné sankcie: Progresívne trendy vo výkone trestných sankcií*, 34–43.
- Hulmáková, J., & Rozum, J. (2012). Aktuální trendy sankční politiky. *Trestněprávní revue*, stránky 256–262.
- Research Highest to Lowest – Prison Population Rate*. (5. 4. 2017). Načteno z Institute for Criminal Policy Research: Dostupné na: http://www.prisonstudies.org/highest-to-lowest/prison_population_rate?field_region_taxonomy_tid=14
- Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J., & Vlach, J. (2014). *Sankční politika pohledem praxe*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Scheinost, M., Válková, H., Háková, L., Hulmáková, J., Kotulan, P., Rozum, J., Vlach, J. (2015). *Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV. sankční politika a její uplatňování*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Svrček, L. (2014). Dohoda o vině a trestu po roce v českém trestním procesu aneb jak je tento institut v praxi (ne)využíván. *Státní zastupitelství*, 6, stránky 38–44.
- Šámal, P. (2014). Nejvyšší soud zhodnotil praxi soudů v oblasti ukládání a výkonu vybraných trestních sankcí a odklonů v letech 2010 a 2011. *Trestněprávní revue*, 9, stránky 199–
- Šámal, P., & kol. (2009): *Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář*. Praha: C. H. Beck
- Tomášek, J., Diblíková, S., & Scheinost, M. (2016). *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Válková, H., Kuchta, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2012
- Zeman, P. a kol. (2011). *Veřejnost a trestní politika*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
- Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V., & Štefunková, M. (2013). *Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci.
- Zezulová, J., & Homola, M. (2017). Faktory mající vliv na ukládání peněžitého trestu v České republice. *Státní zastupitelství*, 2, stránky 29–36.
- Zpráva Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2016*. (19. 6. 2017). Načteno z Nejvyšší státního zastupitelství: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/Zpravy_o_cinnosti/2016/Zprava_o_cinnosti_SZ_za_rok_2016.pdf
- Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016 (ve srovnání s rokem 2015)*. (2017). Praha: MVČR. Načteno z www.mvcr.cz

Přílohy

- Příloha č. 1 Celková kriminalita v ČR od r. 1973
- Příloha č. 2 Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR v roce 2016
- Příloha č. 3 Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejní statistiky a statistik státních zastupitelství a soudů
- Příloha č. 4 Přehled o počtu vražd na území ČR od roku 1974
- Příloha č. 5 Přehled o počtu policií evidovaných loupeží od roku 1973
- Příloha č. 6 Vývoj trestní politiky v ČR v přepočtu na 100 000 obyvatel 15letých a starších
- Příloha č. 7 Podíl odklonů s intervencí z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %
- Příloha č. 8 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %
- Příloha č. 9 Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů
- Příloha č. 10 Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %
- Příloha č. 11 Odklony v přípravném řízení u mladistvých pachatelů v abs. číslech
- Příloha č. 12 Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %
- Příloha č. 13 Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2006–2016
Vývoj stavu doživotně odsouzených v ČR v letech 2006–2016
- Příloha č. 14 Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2006–2016
- Příloha č. 15 Počty vězněných osob a Prison Index ve vybraných zemích Evropy a světa

Příloha č. 1 Celková kriminalita v České republice

Policii ČR evidované trestné činy od počátku počítačového zpracování dat o kriminalitě

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
1973	109 355	92 685	85,00
1974	109 573	92 536	84,45
1975	110 957	96 725	87,17
1976	106 602	93 753	87,94
1977	103 083	89 956	87,26
1978	103 251	89 798	86,97
1979	98 091	83 825	85,45
1980	103 219	86 653	83,95
1981	110 312	90 906	82,40
1982	120 444	97 847	81,23
1983	117 001	96 939	82,85
1984	120 918	100 672	83,25
1985	121 272	100 665	83,00
1986	122 122	101 000	82,70
1987	120 260	99 006	82,32
1988	119 675	97 064	81,10
1989	120 768	93 542	77,45
1990	216 852	83 237	38,38
1991	282 998	94 115	33,25
1992	345 140	108 380	31,40
1993	398 505	126 442	31,72
1994	372 427	136 935	36,76
1995	375 630	151 842	40,42
1996	394 267	162 929	41,32
1997	403 654	169 177	41,90
1998	425 930	185 093	43,46
1999	426 626	193 354	45,32
2000	391 469	172 245	43,99
2001	358 577	166 827	46,52
2002	372 341	151 492	40,69
2003	357 740	135 581	37,90
2004	351 629	134 444	38,23
2005	344 060	135 281	39,32
2006	336 446	133 695	39,74
2007	357 391	138 852	38,85
2008	343 799	127 906	37,20
2009	332 829	127 604	38,33
2010	313 387	117 685	37,55
2011	317 177	122 238	38,53

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné tr. činy	Procento
2012	304528	120 168	39,46
2013	325 366	129 181	39,70
2014	288660	126 237	43,72
2015	247628	112 139	45,28
2016	218 162	101 678	46,61

Příloha č. 2

Trestná činnost v Praze podle jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR (oblastí)

Rok 2016	Praha I.	Praha II.	Praha III.	Praha IV.	Praha celkem
Násilná kriminalita					
Registrováno skutků	447	282	404	422	1 555
Objasněno skutků za období	272	140	257	220	889
Objasněnost v %	60,85	49,64	63,61	52,13	57,17
Mravnostní kriminalita					
Registrováno skutků	52	72	86	108	318
Objasněno skutků za období	34	45	53	65	197
Objasněnost v %	65,38	62,5	61,62	60,18	61,94
Krádeže vzloupáním					
Registrováno skutků	1 268	1 368	1 893	2 337	6 866
Objasněno skutků za období	160	131	192	101	584
Objasněnost v %	12,61	9,57	10,14	4,32	8,5
Krádeže prosté					
Registrováno skutků	8 065	5 667	5 666	7 575	26 973
Objasněno skutků za období	771	646	628	593	2 638
Objasněnost v %	9,55	11,39	11,08	7,82	9,78
Ostatní majetková kriminalita					
Registrováno skutků	1 066	938	1 339	1 602	4 945
Objasněno skutků za období	182	160	279	277	898
Objasněnost v %	17,07	17,05	20,83	17,29	18,15
Hospodářská kriminalita					
Registrováno skutků	2 362	1 570	1 955	1 701	7 588
Objasněno skutků za období	961	710	858	612	3 141
Objasněnost v %	40,68	45,22	43,88	35,97	41,39
Ostatní kriminalita					
Registrováno skutků	1 432	1 143	1 366	1 293	5 234
Objasněno skutků za období	1 052	830	973	695	3 550
Objasněnost v %	73,46	72,61	71,22	53,75	67,82
Zbývající kriminalita					
Registrováno skutků	504	665	912	868	2 949
Objasněno skutků za období	372	515	729	667	2 283
Objasněnost v %	73,8	77,44	79,93	76,84	77,41
Vojenská a protiústavní kriminalita					
Registrováno skutků	4	0	0	0	4
Objasněno skutků za období	1	0	0	0	1
Objasněnost v %	25	0	0	0	25

Případné drobné nesrovnalosti v součtech jsou způsobeny tím, že do celkových dat je zahrnuta i evidence trestných činů zjištěná policií na letišti v Ruzyni.

Obr. 1

Rozdělení pražských obvodů pod správu jednotlivých obvodních ředitelství Policie ČR (oblastí):

Obvodní ředitelství PČR Praha I. – obvody 1,6,7

Obvodní ředitelství PČR Praha II. – obvody 2,5

Obvodní ředitelství PČR Praha III. – obvody 3,8,9

Obvodní ředitelství PČR Praha IV. – obvody 4,10

Příloha č. 3

Kriminalita od roku 1987 z pohledu policejních statistik a statistik státních zastupitelství a soudů

Rok	Policií zjištěné trestné činy	Policií objasněné trestné činy	Stíháno nebo zkrácené příp. řízení	Obžalováno nebo návrh na potrestání	Soudy odsouzené osoby
1987	120260	99006	71716	59379	53366
1988	119657	97064	72887	51782	47887
1989	120768	93542	65959	48523	41005
1990	216852	83237	55317	26341	16521
1991	282998	94115	63194	44114	27837
1992	3451400	108380	66565	48556	31017
1993	398505	126442	82575	57917	35148
1994	372427	136935	85929	65139	51931
1995	375630	151842	105169	84006	54957
1996	394267	162929	109204	85377	57974
1997	403654	169177	108275	84066	59777
1998	425930	185093	106488	73905*	54083*
1999	426626	193354	107879**	84973	62595
2000	391469	172245	110808	86074	63211
2001	358577	166827	110461	84855	60182
2002	372341	151491	110800**	93881**	65098
2003	357740	135581	110997**	95920**	66131
2004	351629	134444	108061**	94430**	68443
2005	344060	135281	108250**	95767**	67561
2006	336446	133695	110484**	97880**	69445
2007	357391	138852	113910**	101240**	75728
2008	343799	127906	110505**	98446**	75761
2009	332829	127604	113408**	102667**	73787
2010	313387	117685	101326**	92807**	69953***
2011	317177	122238	102955**	94618**	70084***
2012	304528	120168	103416	95189	71471
2013	325366	129181	105858	98034	77976
2014	288660	126237	103591	96227	72823
2015	247628	112139	91451	84327	65569
2016	218162	101678	84826	78131	61423

Stíháno – počet osob, jejichž stíhání vedené podle § 160 trestního řádu bylo ve sledovaném roce ukončeno

Obžalováno – počet osob, na něž byla podána obžaloba podle § 176 trestního řádu

Odsouzeno – počet osob pravomocně odsouzených

Od roku 2002 jsou v počtu stíhaných osob zahrnuty i osoby, u kterých bylo vedeno zkrácené přípravné řízení a u obžalovaných osob i osoby navržené na potrestání.

* V roce 1998 bylo v důsledku amnestie prezidenta v přípravném řízení ukončeno více než 27 tisíc trestních věcí a zastaveno stíhání více než 15 tis. osob. Projevilo se to jak snížením počtu obžalovaných osob, tak i následně osob odsouzených.

** Údaje byly převzaty z přílohy „Přehled o celkovém stavu a vývoji trestné činnosti podle počtu osob stíhaných, osob, kterým bylo sděleno podezření, a odsouzených“ ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství (NSZ) za rok 2012. Údaje sloupce „stíháno nebo...“ se každoročně i zpětně od roku 2005 liší, tj. jsou zpětně upravovány.

*** V některých materiálech ze soudní statistiky, ve srovnání s údaji ve statistické ročenice MŠP je uváděn poněkud jiný počet odsouzených osob.

Příloha č. 4**Počty policíí evidovaných vražd* na území ČR od roku 1974**

Rok	Evid. vraždy	Objasněné činy	Z toho pokusů	Novoroz. dětí
1974	151	–	50	16
1975	137	–	36	14
1976	114	–	32	9
1977	101	–	33	11
1978	120	–	31	13
1979	130	–	37	12
1980	124	–	44	5
1981	135	–	39	7
1982	161	–	57	21
1983	173	–	67	12
1984	147	–	56	15
1985	142	–	45	12
1986	129	–	38	12
1987	139	–	35	12
1988	100	–	33	1
1989	126	119	41	5
1990	212	184	55	7
1991	194	174	61	9
1992	258	219	78	8
1993	278	229	83	6
1994	286	237	82	4
1995	277	239	96	3
1996	267	226	91	4
1997	291	252	101	3
1998	313	272	135	1
1999	265	236	89	4
2000	279	228	101	6
2001	234	208	84	1
2002	234	210	92	1
2003	232	199	66	3
2004	227	205	85	0
2005	186	161	79	0
2006	231	196	88	2
2007	196	174	64	0
2008	202	174	87	1
2009	181	157	73	2
2010	173	156	64	1
2011	173	148	85	1
2012	188	175	87	1
2013	182	165	87	1
2014	160	135	82	0
2015	155	135	64	1
2016	136	127	66	1

* včetně přípravy vraždy a pokusu vraždy. Počet příprav k trestnému činu vraždy představuje cca 4–8 skutků ročně. V roce 2016 to bylo 5 skutků.

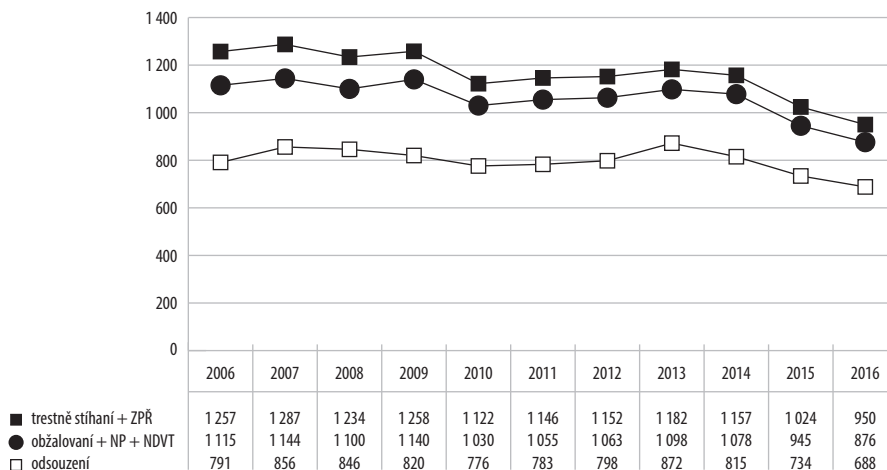
Příloha č. 5**Počty policíí evidovaných loupeží na území ČR od roku 1973**

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
1973	522	445
1974	483	402
1975	469	389
1976	408	322
1977	641	547
1978	664	558
1979	602	540
1980	735	645
1981	643	534
1982	712	601
1983	893	732
1984	815	695
1985	944	816
1986	870	754
1987	800	683
1988	799	675
1989	789	631
1990	3855	1475
1991	4142	1515
1992	3855	1475
1993	4109	1530
1994	3826	1767
1995	3978	1752
1996	4218	1965
1997	4751	2006
1998	4306	1861
1999	4817	1900
2000	4644	1811
2001	4372	1813
2002	5434	2450
2003	5468	2334
2004	6107	2598
2005	5550	2388
2006	4783	2128
2007	4668	1893
2008	4515	1966
2009	4687	2125
2010	4019	1900
2011	3761	1729

Rok	Zjištěné trestné činy	Objasněné trestné činy
2012	3 283	1 585
2013	2 961	1 559
2014	2 500	1 409
2015	2 022	1 054
2016	1 646	1 004

Příloha č. 6

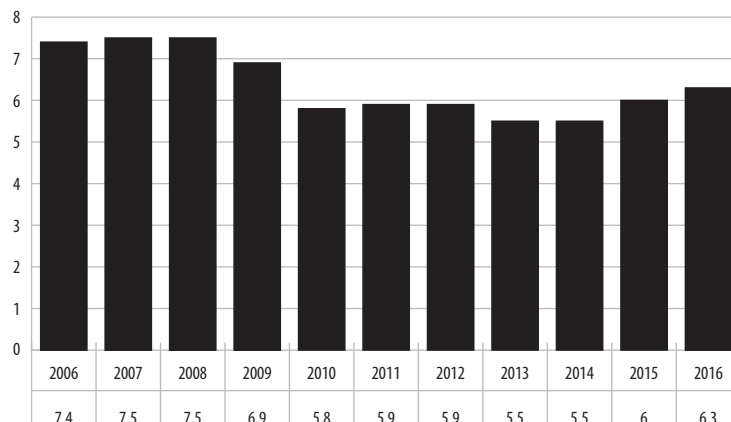
Vývoj trestní politiky v ČR v přepočtu na 100 000 obyvatel 15letých a starších

Pramen: statistiky: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství; Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV; Statistické údaje o věkovém složení obyvatelstva dle jednotek věku k 1. 7. příslušného roku, Český statistický úřad, Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/domov>

Příloha č. 7

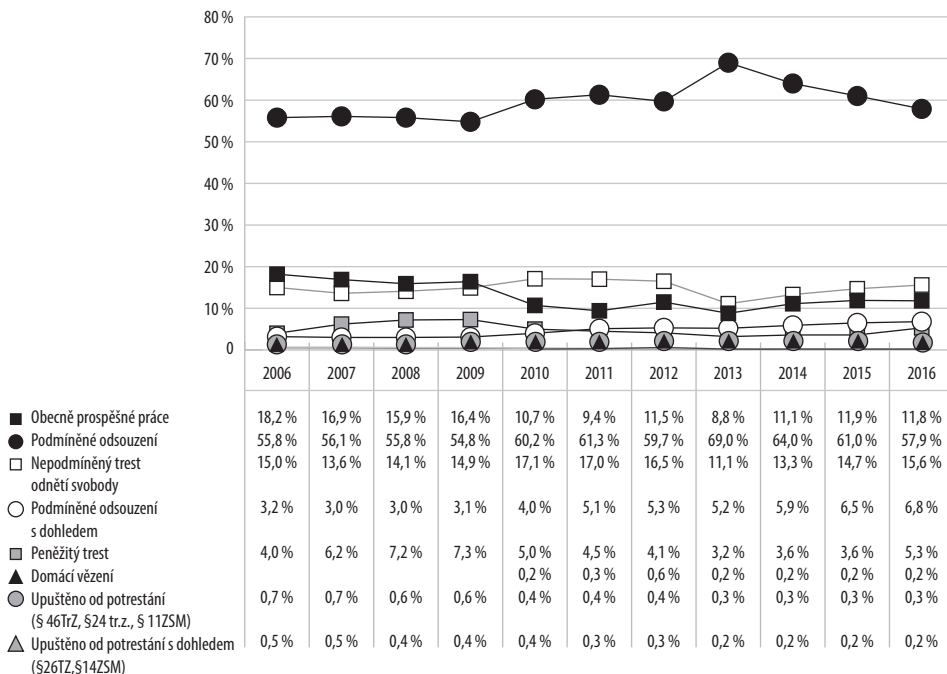
Podíl odklonů s intervencí z počtu stíhaných osob a osob ve ZPŘ v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství, Přehledy ze statistických listů SZ o fyzických osobách – č. 1 – Přehledy o počtu rozhodnutí, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 8

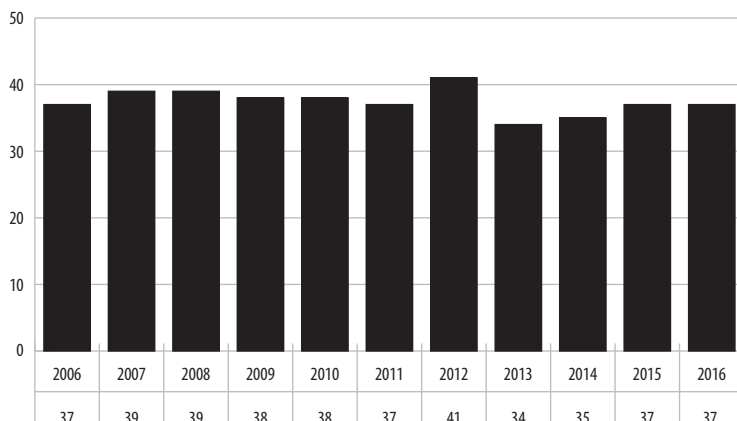
Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných jako hlavní v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 9

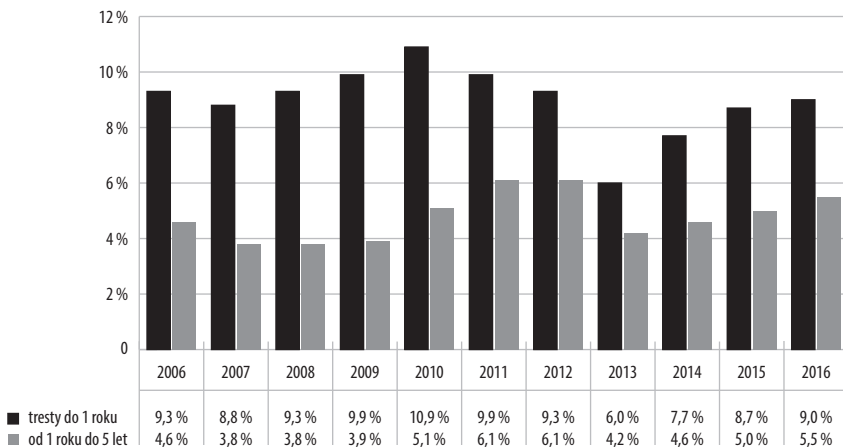
Podíl prvotrestaných (dosud netrestaných) pachatelů na celkovém počtu odsouzených pachatelů

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 10

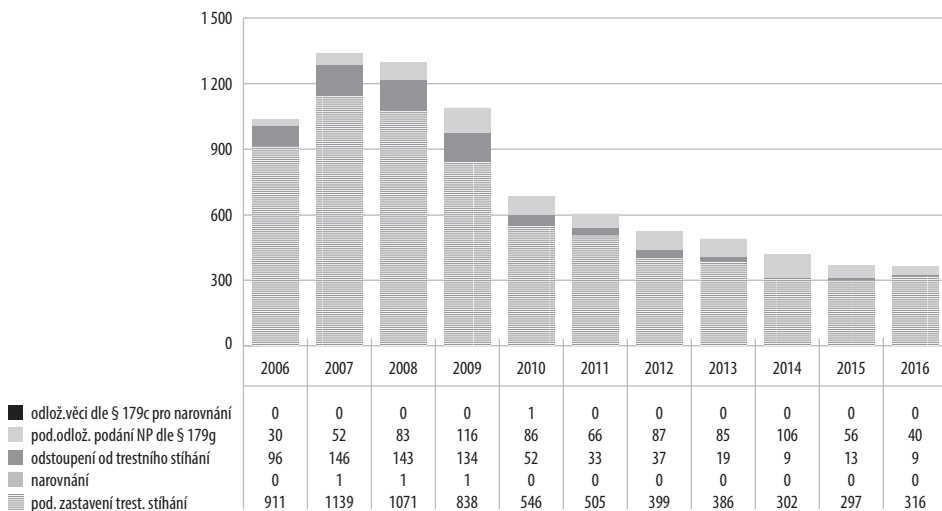
Podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody do 5 let na celkovém počtu odsouzených pachatelů v %

Pramen: Přehledy č. 6 – o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak), Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 11

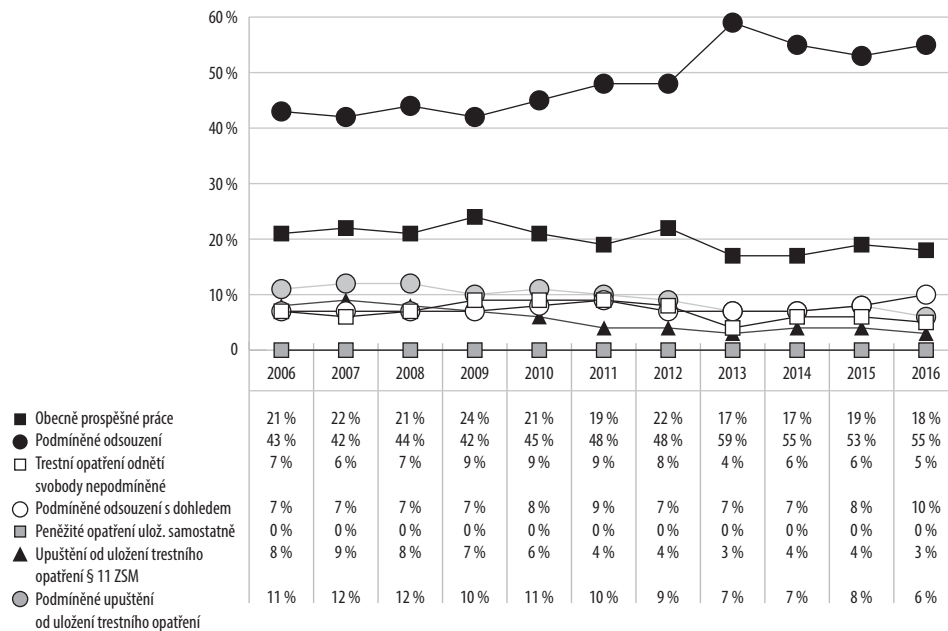
Odklony v přípravě řízení u mladistvých pachatelů v abs. číslech

Pramen: – Přehledy o vyřízených stíhaných a podezřelých fyzických osobách dle státních zastupitelství – mladiství – nestandardní sestavy, Přehledy o počtu rozhodnutí nestandardní sestavy – mladiství, Ministerstvo spravedlnosti ČR, CSLAV

Příloha č. 12

Vývoj podílu vybraných sankcí ukládaných mladistvým pachatelům jako hlavní v %

Pramen: Přehledy o pravomocně vyřízených fyzických osobách podle soudů (odsouzených a vyřízených jinak) – mladiství – nestandardní sestavy, Ministerstvo spravedlnosti ČR

Příloha č. 13

Vývoj stavu obviněných a odsouzených ve věznicích v ČR v letech 2006–2016
(zpracováno ze statistik GRVS ČR, Ročenka, vždy k 31. 12.)

1. Vývoj stavů obviněných v letech 2006–2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Muži	2277	2110	2214	2209	2279	2428	2028	2161	2040	1814	1752
Ženy	122	144	188	151	164	185	155	147	145	146	155
Celkem	2 399	2 254	2 402	2 360	2 443	2 613	2 183	2 308	2 185	1 960	1 907

2. Vývoj stavů odsouzených v letech 2006–2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Muži	15376	15792	17209	18367	18320	19234	19129	13491	15411	17568	19019
Ženy	803	855	891	1 007	1129	1307	1300	810	1022	1282	1482
Celkem	16 179	16 647	18 100	19 374	19 449	20 541	20 429	14 301	16 433	18 850	20 501

3. Vývoj stavů vězňů v letech 2006–2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Obvinění	2399	2254	2402	2360	2443	2613	2183	2308	2185	1960	1907
Odsouzení	16179	16647	18100	19374	19449	20541	20429	14301	16433	18850	20501
Chovanci				3	8	16	32	36	40	56	73
Celkem	18 578	18 901	20 502	21 734	21 892	23 154	22 612	16 609	18 658	20 866	22 481

4. Vývoj stavů doživotně odsouzených v letech 2006–2016

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Muži	29	29	31	36	35	38	41	43	45	45	45
Ženy	3	3	2	2	2	2	3	3	3	3	3
Celkem	32	32	33	38	37	40	44	46	48	48	48

Příloha č. 14

Složení odsouzených ve VTOS podle délky uloženého trestu 2006–2016

Rok Délka TOS	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
do 3 měsíců	418	569	482	437	351	319	258	64	115	160	85
od 3 do 6 měsíců	1785	1912	1301	2155	1881	1693	1391	402	823	1188	702
od 6 do 9 měsíců	1320	1130	1248	1797	1673	1621	1523	564	993	1395	2100
od 9 měs. do 1 roku	2539	2358	1707	2985	3149	3309	3142	953	1926	2785	1591
od 1 do 2 roků	2685	3499	3737	4121	4279	5013	5253	3609	3759	4099	4944
od 2 do 3 roků	1586	1984	2633	2354	2480	2737	2863	2710	2704	2866	2913
od 3 do 5 roků	1998	1782	2745	1895	2056	2236	2411	2466	2476	2615	3542
od 5 do 7 roků	1144	1004	1433	1090	1057	1093	1123	1140	1203	1281	1762
od 7 do 10 roků	1269	1183	1274	1238	1246	1223	1197	1138	1195	1208	1295
od 10 do 15 roků	1086	984	1191	1034	1014	998	944	901	863	839	1041
Nad 15 roků	317	210	316	218	226	259	280	308	328	366	478
Doživotí	32	32	33	38	37	40	44	46	48	48	48

Zdroj: Statistické ročenky Vězeňské služby ČR 2006–2016, Vězeňská služba ČR, Dostupné na: <http://vscr.cz/informacni-servis/statistiky/statisticke-rocenky-vezenske-sluzby/statistické-ročenky GR VS>

Příloha č. 15

Vězeňský index a počty vězňů ve vybraných zemích

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Anglie a Wales	146	86 256	59	9/2017
Belgie	94	10 619	11,34	6/2016
Bělorusko	314	29 776	9,48	12/2014
Bosna a Hercegovina	73	1 722	2,35	12/2014
Bulharsko	125	9 028	7,21	10/2014
Černá Hora	182	1 131	0,62	12/2015
Česká republika	212	22 508	10,6	9/2017
Dánsko	59	3 418	5,78	9/2017
Estonsko	210	2 774	1,32	9/2017
Finsko	57	3 174	5,5	1/2017
Francie	103	70 018	68,2	6/2017
Chorvatsko	78	3 228	4,16	9/2016
Irsko	75	3 593	4,81	9/2017
Island	38	131	0,34	9/2017
Itálie	95	57 661	60,53	9/2017

Země	PI – počet vězňů na 100 tisíc obyvatel	Vězeňská populace v absolutních číslech	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Kosovo	106	1 849	1,75	8/2016
Kypr	77	654	0,85	9/2015
Litva	235	6 616	2,82	9/2017
Lotyšsko	218	4 243	1,95	1/2017
Lucembursko	115	690	0,6	9/2017
Maďarsko	184	17 963	9,77	9/2017
Makedonie	156	3 222	2,07	12/2016
Malta	131	569	0,43	12/2015
Moldavsko	222	7 868	3,55	7/2017
Německo	77	64 193	83	3/2017
Nizozemí	59	10 102	17,04	9/2016
Norsko	74	3 933	5,29	9/2017
Polsko	193	73 417	37,98	8/2017
Portugalsko	133	13 726	10,29	9/2017
Rakousko	94	8 290	8,82	7/2017
Rumunsko	135	26 529	19,58	8/2017
Rusko	424	613 075	144,6	9/2017
Řecko	91	9 789	10,7	6/2017
Severní Irsko	76	1 436	1,88	9/2017
Skotsko	136	7 421	5,44	9/2017
Slovensko	189	10 301	5,44	9/2017
Slovinsko	64	1 316	2,07	9/2017
Srbsko	142	10 065	7,07	3/2016
Španělsko	129	60 030	46,53	9/2017
Švédsko	53	5 245	9,85	1/2016
Turecko	280	224 878	80,31	6/2017
Ukrajina	167	60 771	36,3	9/2016

Vybrané mimoevropské státy

Stát	Index na 100 tis obyvatel	Počet vězňů osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Alžír	155	61 000	39,3	12/2014
Angola	96	24 165	25,12	8/2015
Argentina	167	72 693	43,63	12/2015
Austrálie	168	41 237	24,55	6/2017
Bolívie	130	14 598	11,21	07/2016
Brazílie	318	657 680	206,93	07/2017
Čína	118	1 649 804	1,4 miliard	6/2015
Egypt	116	106 000	91,5	8/2016
Ekvádor	160	26 421	16,47	6/2016

Stát	Index na 100 tis obyvatel	Počet vězňů osob	Počet obyvatel v mil.	K datu měsíc/rok
Etiopie	127	113 727	89,56	3/2014
Filipíny	172	178 661	103,87	6/2017
Chile	241	43 822	18,16	8/2017
Indie	33	419 623	1 289,7	12/2015
Indonésie	86	225 025	261,87	8/2017
Irán	287	225 624	78,59	12/2014
Japonsko	45	56 805	126,93	9/2016
Jihoafrická rep.	291	161 984	55,58	3/2016
Kanada	114	40 663	35,62	9/2014
Kolumbie	229	116 373	50,83	8/2017
Korea	114	57 451	50,5	6/2016
Maroko	227	80 000	35,19	5/2017
Mexiko	169	208 689	123,75	8/2017
Malajsie	167	51 602	30,86	10/2016
Mongolsko	262	7 690	2,93	12/2014
Nigérie	36	68 259	192,11	3/2017
Nový Zéland	214	10 260	4,79	6/2017
Paraguay	180	12 741	7,09	12/2015
Peru	265	84 741	31,94	6/2017
Saudská Arábie	161	47 000	29,17	2/2013
Srí Lanka	78	16 990	21,89	4/2017
Tanzanie	58	31 382	54,24	12/2015
Thajsko	455	308 083	67,7	9/2017
Tunis	206	23 553	11,42	12/2016
Uganda	120	48 714	40,7	10/2016
USA	666	2 145 100	322,3	12/2015
Uruguay	321	11 078	3,45	8/2017
Venezuela	173	54 738	31,73	6/2016
Vietnam	122	115 035	94,67	2/2017

Zpracováno z World Prison Brief (www.prisonstudies.org/world-prison-brief). WPB je databáze, která poskytuje informace o vězeňských systémech po celém světě. Jednotlivé země dodávají data o celkové vězeňské populaci, přepočtu podílu na 100 tisíc obyvatel (PI= prison index), obsazenosti věznic, nebo počtech mladistvých, žen či cizinců mezi vězňůmi osobami apod.

Přehled titulů vydaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2012

Ediční řada Studie:

2017

- 440 Zeman, P. (ed.) *Research on Crime and Criminal Justice in the Czech Republic (selected results of research activities of IKSP in the years 2012–2015)*.
- 441 Tomášek, J., Faridová, P., Kostelníková, Z., Přesličková, H., Rozum, J. & Zhřivalová, P. *Zaměstnání jako faktor desistence*.
- 444 Budka, I. *Využití právních nástrojů pro potírání organizovaného zločinu*.

2016

- 431 Blatníková, Š., Faridová, P., Vranka, M. *Kriminální styly myšlení: Inventář PICT-cz*.
- 432 Marešová, A., Biedermanová, E., Rozum, J., Tamchyna, M. & Zhřivalová, P. *Výkon nepodmíněného trestu odnětí svobody – kriminologická analýza*.
- 433 Blatníková, Š. *Nebezpečnost a násilí ve vězeňském prostředí*.
- 435 Holas, J., Krulichová, E., Háková, L., Scheinost, M. *Regionální kriminalita a její odraz v kvalitě života obyvatel*.
- 437 Diblíková, S., Cejp, M., Štefunková, M., Smejkal, V. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2015*.
- 438 Tomášek, J., Diblíková, S. & Scheinost, M. *Probace jako efektivní nástroj snižování recidivy*.
- 439 Rozum, J., Tomášek, J., Vlach, J. & Háková, L. *Efektivita trestní politiky z pohledu recidivy*.

2015

- 423 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Trestní sankce – jejich uplatňování, vliv na recidivu a mediální obraz v televizním zpravodajství. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí III.)*.
- 424 Marešová, A., Havel, R., Martinková, M. & Tamchyna, M. *Násilná kriminalita v nejisté době*.
- 425 Marešová, A., Biedermanová, E., Diblíková, S., Požár, J. & Martinková, M. *Analýza trendů kriminality v ČR v roce 2014*.
- 426 Zeman, P., Štefunková, M. & Trávníčková, I. *Drogová kriminalita a trestní zákoník*.
- 427 Večerka, K. & Štěchová, M. *Preventivní praxe po novelizaci zákona o sociálně-právní ochraně dětí*.
- 428 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé*.
- 429 Scheinost, M., Válková, H., (eds.) *Sankční politika a její uplatňování. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí IV.)*.
- 430 Cejp, M., Blatníková, Š., Háková, L., Holas, J., Trávníčková, I. & Vlach, J. *Společenské zdroje vývoje organizovaného zločinu*.
- 422 Škvain, P. *Zabezpečovací detence z pohledu vybraných zahraničních právních úprav*.

2014

- 414 Martinková, M., Slavětínský, V. & Vlach, J. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR.*
- 415 Štěchová, M. & Večerka, K. *Systémový přístup k prevenci kriminality mládeže.*
- 417 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Rozum, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2013.*
- 418 Blatníková, Š., Faridová, P. & Zeman, P. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost.*
- 419 Scheinost, M., Háková, L., Rozum, J., Tomášek, J. & Vlach, J. *Sankční politika pohledem praxe. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí II.).*

2013

- 403 Košťál, J. *Vybrané metody vícerozměrné statistiky. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 4).*
- 404 Pojman, P. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin.*
- 405 Tomášek, J. *Self-reportové studie kriminálního chování. (Vybrané metody kriminologického výzkumu – svazek 5).*
- 406 Holas, J. *Politický radikalismus a mládež.*
- 408 Zeman, P., Diblíková, S., Slavětínský, V. & Štefunková, M. *Zkrácené formy trestního řízení – možnosti a limity.*
- 410 Scheinost, M., a kol. *Trestní sankce a jejich odraz v praxi, tisku a v názorech veřejnosti. (Teoretické a trestněpolitické aspekty reformy trestního práva v oblasti trestních sankcí I.).*
- 411 Marešová, A., Cejp, M., Holas, J., Kuchařík, K., Martinková, M. & Scheinost, M. *Analýza trendů kriminality v roce 2012.*
- 412 Holas, J. & Večerka, K. *Stát a občan v prevenci kriminality.*

2012

- 397 Cejp, M. (ed.) *Selected Results of Research Activities of ICSP in the Years 2008–2011.*
- 398 Marešová, A., Cejp, M., Martinková, M., Tomášek, J., Vlach, J. & Zeman, P. *Crime in the Czech Republic in 2010.*
- 399 Večerka, K. *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti.*
- 402 Marešová, A., Biedermanová, E., Cejp, M., Holas, J., Martinková, M. & Tomášek, J. *Analýza trendů kriminality v roce 2011.*

Ediční řada Prameny:

2017

- 442 *Mezinárodní klasifikace trestných činů pro statistické účely.*
- 443 Karabec, Z., Hulmáková, J., Vlach, J., Diblíková, S., Zeman, P. *Criminal Justice System in the Czech Republic. 3rd amended and revised edition.*

2016

- 434 Heiskanen, M., Aebi, M. E., van der Brugge, W., Jehle, J.–M. *Evidence alternativních trestů a zjišťování míry atrice. Metodologická studie komparativních dat v Evropě.*

436 13. kongres OSN o prevenci kriminality a trestní justici. Dauhá, Katar, 12.–19. dubna 2015

2015

420 Francis, B., Humphreys, L., Kirby, S. & Soothill, K. *Kriminální kariéra v organizovaném zločinu.*

421 Mendel, R. A. *Mládeži nepřístupno. Argumenty pro snižování počtu odnětí svobody u mladistvých.*

2014

416 Benes, M. & Astbury, B. (eds.) *Problémy trestního soudnictví: evaluace programů, prevence kriminality, strach z kriminality a recidiva – pohledem australských kriminologů.*

2013

407 United Nations Office on Drugs and Crime *Odhad nezákonných finančních toků plynoucích z obchodu s drogami a jiného nadnárodního organizovaného zločinu.*

409 United Nations Office on Drugs and Crime *Světová zpráva o obchodování s lidmi 2012.*

413 European Forum for Urban Security *Pouliční násilí v EU: Skupiny mladistvých a násilí na veřejnosti.*

2012

395 Cejp, M. (ed.) *Britské strategické dokumenty k prevenci a potírání závažné trestné činnosti.*

396 Goodey, J. & Aromaa, K. (eds.) *Trestné činy z nenávisti (příspěvky ze Stockholmského kriminologického symposia 2006 a 2007).*

400 Marešová, A. (ed.) *Trendy kriminality ve světě a nové problémy a reakce v oblasti prevence kriminality a trestní justice.*

401 Diblíková, S. (ed.) *Rada Evropy a International Juvenile Justice Observatory k soudnictví nad mládeží.*

Plné texty všech titulů, publikovaných v edici Institutu pro kriminologii a sociální prevenci od roku 2000, jsou volně dostupné na webu IKSP www.kriminologie.cz v sekci Publikace.

Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2016

Autoři: Simona Diblíková
Jana Hulmáková
Kazimír Večerka
Miroslav Scheinost
Michal Karban
Milada Martinková

Vydavatel: Institut pro kriminologii a sociální prevenci
Nám. 14. října 12, Praha 5

Určeno: Pro odbornou veřejnost

Design: addnoise.org

Sazba: Lukáš Pracný, sazbaknih.cz

Vydání: první, prosinec 2017

